İKİ SAPLI KÜÇÜK TAVA

Bir Eğitimcinin Gerçek Yaşam Öyküleri

Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları
The Center for Values Education Press

© Eserin Her Türlü Basım Hakkı Anlaşmalı Olarak
Ensar Neşriyat'a Aittir.

ISBN: 978-625-93025-6-0
Sertifika No: 50201

Kitabın Adı
İki Saplı Küçük Tava
Bir Eğitimcinin Gerçek Yaşam Öyküleri

Yazar
Muhammet YILMAZ

Yayın Koordinatörü
Hulusi YİĞİT

Tasarım
Rümeysa DOĞAN

Kapak Görseli
Ayşe Bilge ÖZTÜRK

Baskı-Cilt
Step Ajans Matbaacılık
Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11 Mahmutbey-Bağcılar-İstanbul
Tel: 0212 446 88 46 Faks: 0212 446 88 24
Sertifika No: 45522

1. Basım
Eylül, 2026

İletişim
Ensar Neşriyat Tic. A.Ş.
Düğmeciler Mah. Karasüleyman Tekke Sokak. NO :7 Eyüpsultan-İSTANBUL
www.ensarnesriyat.com.tr e-mail: siparis@ensarnesriyat.com.tr

İKİ SAPLI KÜÇÜK TAVA

Bir Eğitimcinin Gerçek Yaşam Öyküleri

Muhammet YILMAZ

İstanbul, 2026

ÖZGEÇMİŞ

Nerede doğduğunu önemsemiyor ama niçin dünyaya geldiği onun için çok önemli. 1989 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı çeşitli okullarda öğretmen olarak görev yaptı.

Öğretmen olmak için yaratıldığına inanıyor. Öğretmen arkadaşlarını ve öğrencilerini öğrenme yoldaşı olarak görüyor. Öğrenmek ve öğretmenin kendisi için bir yaşam biçimi olduğunu düşünüyor.

Öğretmenliğe başladığı ilk yıllardan itibaren "Bu işi daha etkili ve daha doğru nasıl yapabilirim?" sorusunun cevabını bulmaya çalışıyor. Bu konuda kaydettiği ilerlemenin henüz yeterli olmadığını düşünüyor ve hiçbir zaman yeterli olmayacağını biliyor.

Eğitim ve öğretmenlikle ilgili elde ettiği birikimleri, profesyonel bir bakış açısıyla fakat amatör bir ruhla öğretmen arkadaşlarıyla paylaşıyor. Kendisi sır gibi saklıyor ama eğitim vermek için gittiği yerlerden aslında kendisi eğitim alarak geri dönüyor.

Eğitimcilerin mesleki gelişimlerine yönelik yurt içinde ve yurt dışında program geliştirme, seminer ve atölye çalışmaları; gençlere, anne babalara ve halka yönelik konferans ve söyleşiler yapıyor. Eğitim ve öğretmenlik ile ilgili makaleler yazıyor, sempozyumlarda bildiriler sunuyor ve kitap yazıyor. Daha önce Etkili Öğretmenlik, İyi Dersler Öğretmenim, Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri ve İnsan ve İslam isimli kitapları yayınlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Tanrı Misafiri	9
Sanatçı Öğretmen	15
Çakma Aile Danışmanı	17
Marilyn Manson	23
İki Saplı Küçük Tava	27
İlk Ateşleme	29
Hatasız Kul Olmaz	35
Şimşir Sopa	39
İnce İşler	43
Projeksiyon Cihazı	47
Çizgili Defter	49
İki Öğretmen	51
Ders Protestosu	55
Kravattaki Leke	59
Yemek Yiyemeyen Çocuk	63
Çılgın Öğretmen	67
Zorlayan Sırdaşlık	71
Kırmadan Dökmeden	75
Çıldıracağım Hocam	79
Baldırdaki Sustalı	83
Mona Hoca	85
Halim Selim Öğretmen	91
Patates Oldular	95
Sümsük Çocuk	99
Futboldan Açılan Kapı	105
Bir Öğretmen, Bir İmam, İki Genç	109
Karga Tulumba	113
Adamın Dibi	119
Suyu Akmayan Okul	125
İlan-ı Aşk	129
Penisilin İğnesi	135
Veli Toplantısı	137
Büyük Çizmeler	141
Elli Sayfa Özet	145
Kırılma Noktası	149
Desibel Ölçen Müdür	153
Moraran Öğretmen	157
Gerçek Usulde Vergi	161
Tamamen Platonik	165
Kavşaktaki Ergen	169
Her Çocuk Farklıdır ve Değerlidir	175
Sessiz Salon	181

ÖNSÖZ

Yıllar önce memurun alabileceği yerli bir araçla Nemrut Dağı'na çıkmıştım. Tırmanırken aracım birkaç defa su kaynatmıştı. Hareket etmek için motorun soğumasını beklemek gerektiği için yolculuk çok uzun sürmüştü. Bütün zorluklarına rağmen benim o dağa çıkmamı teşvik eden iki şey vardı: Birincisi, çocukluğumda fotoğraflarını gördüğüm devasa heykelleri çıplak gözle görme isteği, ikincisi de dağdaki heykelleri yaptıran Komagene Kralının öldükten sonra da bilinmek arzusunun ne kadar güçlü olduğuna dair merakımdı.

Olağanüstü bir hayat yaşamadım, sade fakat yoğun bir hayatım oldu. Otuz yılı aktif öğretmenlik olmak üzere kırk yıla yakın eğitimcilik yaptım. Binlerce öğrencim oldu, binlerce öğretmen tanıdım. Acısıyla tatlısıyla ilginç olaylar yaşadım, anılar biriktirdim. Bu anıların bir kısmını seminer ve konferanslarımda çokça anlattım, bazılarını ise bu kitapta ilk defa siz okuyacaksınız.

Bir anı kitabı yazmak istemedim. Fakat yaşadıklarımın anılarımda gizli kalmasına da gönlüm razı olmadığı için hikâyelerini yazdım. Bazıları düşündüren, bazıları güldüren, bazıları hüzünlendiren öykülerin ana teması eğitimdir ve özü itibarıyla gerçektir. Lezzetlendirmek için yemeğe konu-

lan baharat ölçüsünde, hikâyeleştirmek amacıyla onlara bir miktar kurgu kattım.

Eserin bir ders kitabına dönüşmesini istemediğim için hikâyelerden çıkarılabilecek derslere çok fazla yer vermedim. Her okur kendi dersini kendisi alsın istedim. Öyküleri, bir eğitimcinin hayata bakışı, eğitim yaklaşımı, insanlarla geliştirdiği ilişkiler ve öğrencilerle iletişim nitelikleri açısından okumanızı öneririm.

Muhammet Yılmaz

Şubat 2026, İstanbul

TANRI MİSAFİRİ

Yetmişlerin ikinci yarısı, 12-13 yaşlarındayım. Evimize televizyon alalı birkaç sene olmuş. Sadece TRT'nin siyah beyaz bir kanalı var. O da hafta içi akşamları, hafta sonu ise hem gündüz hem akşam yayın yapıyor. Yayınlar İstiklal marşı ile açılıyor, İstiklal Marşı ile kapanıyor.

Hafta sonları yayınlanan sinema filmi yayın saatlerini iple çekiyorum. Yerli film pek yok, daha çok Amerikan yapımları yayınlanıyor. Bu filmlerden birinin senaryosu şöyleydi: New York'ta çalışan başarılı bir avukat var. Büyük davalara bakıyor ve iyi para kazanıyor. Eşi ve çocuklarıyla lüks bir hayat yaşıyor. Çok odası olan bahçeli bir evi ve iki arabası var. Evinin temizlik ve yemek işlerini yapan hizmetli ve aşçılar, arabalarını kullanan sürücüler var. Çocuklarını sürücüler okula bırakıyor ve akşam alıp eve götürüyor. Eşi bir şirkette üst düzey yönetici olarak çalışıyor. Avukatın yoğun bir çalışma temposu var ve başından ilginç olaylar geçiyor.

Başarılı avukatın babası, 70-80 yaşlarında ve Amerika'nın New York'tan oldukça uzak bir şehrinde yalnız yaşıyor. Zaman zaman oğlunu özlüyor. Yaşlı adam, oğlu henüz küçük bir çocukken evlerinin bahçesinde oynadıkları oyunları, nehirde balık tuttukları anıları hatırlıyor. Filmde de bu anılar kısa sahneler olarak gösteriliyor.

Yaşlı adam, oğluna duyduğu özlemi gidermek için arada bir onu telefon ile arıyor ama oğlu çok meşgul olduğu için babasıyla çok kısa konuşuyor. Ayrıca oğlu babasını değil hep babası oğlunu arıyor. Bu durum da bir çocuk olarak benim garibime gidiyor. Anadolu kültürü içinde doğmuş ve büyümüş bir çocuk olarak içimden: 'Aslında o babasını aramalı, halini hatırını, bir sıkıntısı olup olmadığını sormalı!' diyorum. Hatta bir seferinde içimden, 'Bu ne biçim evlat, yaşlı babanı yanına alıp baksana' diye geçirdiğimi hatırlıyorum.

Bir gün yaşlı baba oğlu ile yaptığı o kısa telefon görüşmelerinden birinde: "Oğlum, seni çok özledim, seni görmek için New York'a, yanına gelmek istiyorum." diyor, oğlu da babasına: "Tamam baba gel, otelde yerini ayırtacağım." diye cevap veriyor. Ben şaşkına dönüyorum ve anlamakta zorlanıyorum. 'Adamın koca bir evi, hizmetçileri, arabaları ve sürücüleri var; rahatlıkla babasını evinde misafir edebilir. Ama o babasını otelde misafir ediyor.' diye hem kızıyor hem de içimden söyleniyorum.

Film ilerliyor, baba oğlunu ziyarete geliyor. Buluşup görüşüyorlar, evde birlikte bir akşam yemeği yiyorlar ama baba geceyi otelde geçiriyor. Birkaç gün New York'ta kalan yaşlı adam tekrar yaşadığı şehre dönüyor. Başka olaylarla senaryo ilerliyor ve film bitiyor. Fakat benim kafam karışık, kültür farklılıklarını henüz bilmediğim için evladın babaya yaklaşımına bir anlam veremiyorum.

Aradan yıllar geçti. İstanbul'da öğretmenlik yapıyorum. Her yıl Temmuz ayının ilk haftası, yaz tatili başlangıcında Anadolu'nun belli bölgelerinin tarihi ve kültürel zenginliklerini görmek, yeni insanlar tanımak ve hatıralar biriktirmek için ailece geziler düzenliyoruz. Bu geziler, hem aile bağlarımızı güçlendiriyor hem de çocuklar dâhil hepimiz için çok

öğretici oluyordu. Seyahat sırasında yaşadığımız zorluklara sabretmeyi, bulduğumuz ile yetinmeyi, sorunları yönetmeyi hep birlikte öğreniyoruz. Tabii ki en büyük kazancımız Anadolu kültürünü tanıma fırsatı bulmamız oluyor.

Yine bir yaz tatilinde, önceden planladığımız güzergâh üzere Erzincan'dan Erzurum'a doğru seyahat ediyoruz. Geceyi Erzincan'ın Otlukbeli ilçesinde geçirmeyi planlıyorum. Otlukbeli küçük bir ilçe ama doğal bir güzelliği var: Dünyadaki tek traverten set gölü Otlukbeli'nde ve ben orayı görmek istiyorum. Ayrıca Fatih Sultan Mehmet ile Uzun Hasan'ın savaştığı yer olması sebebiyle de gitmek istiyorum.

İnternet ve cep telefonu henüz yok. Elimde öğretmenevlerinin telefon numaraları ve adreslerinin olduğu bir kitapçık var. O kitapçıktan da Otlukbeli'nde bir öğretmenevinin olduğunu öğrenmiş, nasıl olsa ücra bir yer, fazla gelen olmaz, biz de öğretmenevinde yer buluruz diye düşünmüştüm. Akşam olmak üzereydi. Erzincan-Erzurum karayolundan Otlukbeli tabelasından toprak bir yola saptım. Yaklaşık iki saatlik zorlu bir yolculuktan sonra gece yarısına yakın bir saatte ilçeye vardım ve öğretmenevine ulaştım. Çocuklar arabada uyuyakalmış, ben ise yorgunluktan tükenmiş durumdaydım.

Arabadan inip, öğretmenevinin kapısına dayandım ama kapı kapalıydı. Zile bastım ama kimse kapıyı açmadı. Sokağa geri döndüm, binada ışıklar yanıyordu. Demek ki öğretmenevinde hayat vardı. Tekrar zile bastım açan yok. Yan tarafta bir kıraathane vardı ve insanlar oyun oynuyordu. Gidip bir sorayım dedim. Tam o sırada kıraathaneden çıkan bir kişi bana doğru geldi, selamlaştık. Meğer birkaç dakikadır beni izliyormuş, yardıma gelmiş. "Hayırdır beyefendi, ne bekliyorsunuz burada?" dedi. Öğretmenevine geldiğimi ama kimsenin kapıyı açmadığını söyledim. Öğretmenevinin ka-

palı olduğunu söyleyince canım sıkıldı. Meğer öğretmenevi kaymakamlık kararıyla kapatılmış, daire daire kiraya verilmiş. Yani misafire hizmet vermiyormuş.

Gecenin bir yarısı, yorgunum ve uykum var, çocuklar arabada uyuyor, yabancı bir yerde ve ücra bir ilçedeyim. Kimseyi tanımıyorum, geldiğim yolu geri giderek Erzincan veya Erzurum'a varmam mümkün değil; çok zor bir durumdayım. Ya bir otel bulacağım ya da arabada uyuyacağım.

Adama döndüm ve "Bana bir otel tavsiye eder misiniz?" dedim. Adamın bakışları sertleşti, kızgın bir şekilde: "Bari sövseydiniz!" dedi. Bu duruma bir anlam veremedim. Biraz da korktum. Gecenin bir yarısı, karşımda yabancı bir adam vardı. Belki yalnız olsam kendimi koruyabilirim ama arabada eşim ve uyuyan çocuklarım var. Herhalde beni yanlış anladı diye iyi niyetle düşündüm ve "Yorgunum, bir yere gidemem, geceyi burada geçirmem gerekiyor, onun için sizden bir otel tavsiye etmenizi istedim." diye açıklama yaparak, tane tane konuşarak isteğimi tekrarladım. Adam: "Anladık Hoca, otel soruyorsun. Ama burada otel sorulmaz!" dedi. Gayriihtiyari ağzımdan "Tamam otel sormuyorum, bana ne yapabileceğim konusunda bir öneriniz var mı?" deyiverdim.

Adam bana: "Siz Tanrı misafiri diye bir şey duydunuz mu?" diye sordu. Çocukluğumdan beri anlamını bildiğim, öğretmen olarak öğrettiğim bir deyimin anlamını soruyordu bana. Evet, biliyorum dedim ve kısaca açıkladım. Kendimi sınava çekilen bir çocuk gibi hissetmiştim. Adam bana gülerek baktı ve "Siz Tanrı misafirinin ne olduğunu biliyorsunuz ama tam olarak anlamamış olabilirsiniz. Allah sizi bana misafir olarak gönderdi. Şimdi arabanıza binin, beni takip edin. Bize gidiyoruz." dedi. Şaşkına dönmüştüm. Adam; tanımadığı, kim olduğunu bilmediği bir aileyi gecenin yarısın-

da evine davet ediyordu. İçimden, eğer bu adamın kötü bir niyeti yoksa Allah beni ona "Tanrı Misafiri", onu da bana bir "Allah Dostu" olarak gönderdi, dedim. Adamın tanrı misafiri deyimine yaklaşımı da arifaneydi. Galiba Anadolu irfanının en güzel örneklerinden biri ile karşı karşıyaydım.

Adam bana arabasını gösterdi, arabama bindim ve onu takip etmeye başladım. Çocukları uyandırdım, durumu anlattım ve hazırlanmalarını söyledim. Biraz şaşırdılar, biraz da endişe ettiler. Onları sakinleştirdim, merak etmemelerini, tedbiri elden bırakmayacağımızı söyledim.

Bir apartmanın önünde durduk. Arabadan eşyalarımızı alıp hep birlikte misafir olacağımız daireye çıktık. Evin hanımı kapıyı açtı. Meğer uyumuşlar. Adam eşine durumu açıkladı. Kadın çok sevindi ve derin bir samimiyetle bizi içeri davet etti. Adam: "Çocukları kaldır, sofrayı hazırlayın!" dedi. Aç olmadığımızı, zaten bu saatte yemek yiyemeyeceğimizi söyledik ama fayda etmedi. "Hoca, biz sofrayı kurarız, siz isterseniz yer, istemezseniz yemezsiniz." dedi. Bir çay sofrası kurdular. Mecburen azıcık yedik, birer bardak çay içtik. Tanıştık, hikâyelerimizi anlattık, sohbet ettik. Artık tedirginliğimiz gitmiş onun yerine bir güven ve rahatlama gelmişti.

Eşine ve çocuklara yatakları hazırlamalarını söyledi. Ben yine araya girdim: "Beyefendi, fazla zahmete girmeyin, biz şuradaki kanepelerde yatarız." diyerek oturduğumuz odadaki çekyatları gösterdim. "Hocam, bu ev bu akşam sadece size ait, komşumuz köyüne gitmiş, evi boş, biz orada yatacağız. Siz kendi eviniz gibi davranın." dedi. Odaları, terlikleri, havluları gösterip çıkıp gittiler. Biz de ne yaşıyoruz acaba diye birbirimize bakakaldık.

Yattık uyuduk, sabaha dinlenmiş bir şekilde kalktık. Ev sahipleri gelip mükellef bir kahvaltı hazırladılar, karnımızı

doyurduk. Büyük bir minnettarlık içinde yola koyulmak üzere müsaade istedik. Eşyalarımızı alıp arabaya yerleştirdiğim sırada, elinde iki büyük poşetle adamın bana doğru geldiğini gördüm. "Hocam, bunları da bir yere yerleştir." dedi. "Onlar bizim değil!" deyince, "Evet sizin değildi ama şimdi sizin oldular. İçlerinde yol azığı var, acıkınca yersiniz." dedi. Duygulandım ve bu ülkede doğduğum için, bu asil milletin bir ferdi olduğum için Allah'a hamdettim. Vedalaştık ve ayrıldık.

Yola koyulunca aklıma çocukken izlediğim Amerikan filmi geldi. İzlerken hissettiklerimi çocuklara anlattım. Bir yanda, büyük imkânları olmasına rağmen babasını otelde yatıran bir kültür, diğer yanda hiç tanımadığı insanları evinde en güzel bir şekilde 'Tanrı Misafiri' diyerek ağırlayan bir kültür vardı. Anadolu'nun bir değerler cenneti olduğunu bir kere daha yaşayarak öğrendik.

Şimdi nasıl bilmiyorum ama Otlukbeli Gölü çok farklı ve güzeldi. Küçük bir gölü görme isteği bana torunlarıma anlatacak harika bir öykü bırakmıştı. Hayat çok ilginçti.

SANATKÂR ÖĞRETMEN

Hiç kuşku yok ki öğretmenlik insan yetiştirme sanatıdır. 'İyi insan' yetiştirmek zordur. Bu sebeple öğretmenlik de zor bir sanattır. Bazıları sadece öğretmenlik yapar, bazıları ise sanatkâr öğretmendir; çocukların kalbine dokunur, zihin kapılarını açar ve örnek olur. Sanatkâr öğretmenlerin dersinde öğrenciler keyifle öğrenir.

Bir cuma günü akşam İstanbul'dan uçağa bindim, Hatay'a gidiyorum. Mustafa Kemal Üniversitesinde bir konferansım var. Konferans için hazırlıklarımı yapmış, güzel giyinmişim. Uçağımız sorunsuz havalandı. Bir süre sonra kabin görevlileri yerlerinden kalktı ve sıradan işlerini yapmaya başladı. Yiyecek ve içecekleri hazırlayıp araçlarına yüklediler ve ikrama başladılar. Ben koridor tarafta oturuyorum. Yanımıza geldiler ve içecek tercihlerimizi sordular. Cam tarafta oturan yolcu çay istemişti. Kabin görevlisi çayı bardağa doldurdu, tam benim üzerimden ona doğru uzattığı sırada uçak şiddetli bir şekilde sallandı. Bardaktaki sıcak çay üzerime döküldü, ceketim ve pantolonum ıslandı.

Kabin görevlisi: "Çok özür dilerim, istemeden oldu." dedi ve arabasından aldığı peçetelerle üzerimi silmeye başladı. Aslında çok büyük bir sorun yoktu; sıcak çaydan zarar görme-

miştim, elbisem koyu renk olduğu için görünür bir leke kalma ihtimali de zayıftı. Fakat muzipliğim tuttu ve "Eyvah, ne yaptınız, ben yarın Hatay'da sahneye çıkacaktım. Yedek elbisem de yok. Herhalde Türk Hava Yolları bu akşam bana bir takım elbise alır." dedim. Kabin görevlisinin duruşu birdenbire değişti, sanki üzerime çay dökmemiş gibi bana hayran hayran bakarak: "Ya, demek sanatçısınız." dedi. İçimden kendime: "Sahneye çıkacağını söyleyip sanatçı olduğunu ima ettin, şimdi ne yapacaksın bakalım?" dedim. Ama hemen ardından "Sen öğretmensin, öğretmen de sanatçıdır." diye düşünerek: "Evet, ben bir sanatçıyım." dedim. Bu sefer: "Hangi sanatları icra ediyorsunuz, ses sanatları mı yoksa sahne sanatları mı?" diye sordu ve "Ben sanatı ve sanatçıları çok severim!" diye de ekledi.

"Ben bir öğretmenim, bazen şarkı söyleyerek bazen de tiyatro yaparak dersimi işler, konuyu öğretirim!" diye cevap verince hostesin hayranlığı iyice arttı. "Hiç kendini böyle ifade eden bir öğretmenim olmadı, harikasınız!" dedi ve alkışlamaya başladı. O sırada bizi izleyen birkaç kişi de alkışa katıldı. Aslında uçaktaki diğer yolcuların olaydan haberi bile yoktu ama uçağın önüne ve arkasına doğru bir alkış tufanı oluştu. Bizim elbise çayla yıkanmıştı ama olsun, alkışlanma karşılığında hafif çay lekeli elbise giyilebilirdi.

O anda şunu düşündüm. Kabin görevlisi niçin bana hayran hayran baktı, etrafımızdaki yolcular niçin beni alkışladı; öğretmen olduğum için mi yoksa yaptığım işi sanata benzettiğim veya öğretmenliği farklı bir şekilde yaptığımı ifade ettiğim için mi? Cevap tabii ki ikincisiydi.

Her ne kadar öğretmenlik eskisine göre statü kaybına uğramış olsa da halkımız hala işini sanata dönüştüren ve aşkla yapan öğretmenlere saygı duymaktadır.

İyi ki öğretmenim.

ÇAKMA AİLE DANIŞMANI

Yıllar önce bir arkadaşım aradı. "Hocam, yeni evli bir çift var, anlaşamıyorlar, boşanmanın eşiğine geldiler, bir konuşsanız, rehberlik yapsanız ne iyi olur, belki aileyi kurtarırız." dedi.

O yıllarda aile danışmanlığı yaygın ve halk arasında bilenen bir uzmanlık değildi. Arkadaşıma, aile danışmanı olmadığımı, yarım hocanın dinden, yarım doktorun candan edebileceği gibi yarım aile danışmanının da işi iyice zora sokabileceğini anlattım. Fakat arkadaş ısrar edince ben de kabul ettim. Aile ile haberleştik ve bir akşam onları ziyaret etmek üzere anlaştık. Gerçek aile danışmanı danışanların evine gitmez ama çakma olanı gitti.

Her ne kadar çakma olsam da aile danışmanlığı işlerini biraz biliyorum. Bazıları boşansa da tanıştırıp evlenmelerine vesile olduğum, yol gösterdiğim, nikah şahitliği yaptığım epeyce aile vardı. Eskiden beri yakın arkadaş ve akrabaların evliliklerinde hakemlik ve rehberlik de yapıyordum. Son yıllarda işler iyice arttı, boşanmak isteyen boşanmak isteyene! Fakat artık eskisi kadar bu işlerle ilgilenmiyorum.

Kapıyı çaldım, ikisi birlikte içeri davet ettiler. Oturma odasında bir koltuğa oturdum. Küçük bir odaydı. Oturdu-

ğum koltuk köşedeydi ve her iki yanında oturanların birbirini karşılıklı görebileceği iki koltuk daha vardı. İçecek tercihimi kahveden yana kullandım. Oturma düzeni tam istediğim gibiydi. Kahvemizi içerken tanışıp sohbet edeceğiz. Ben de onları gözlemleyeceğim, bir ışık olup olmadığını, birbirlerini sevip sevmediklerini anlamaya çalışacağım.

Daha önceki deneyimlerimde çok kötü manzaralarla karşılaşmıştım. Bazı erkekler kadına öyle bir bakıyordu ki, sanki bakışlarıyla 'Bir boğsam seni de kurtulsam' diyordu. Bazı kadınlar da büyük bir kızgınlıkla öyle bakıyor ki, sanki bakışlarıyla 'Allah'ın belası, nereden takıldım peşine, seninle evlenmeyi hangi akılla kabul ettim, kafama ne diyeyim!' diyordu. Misafir olduğum çift bu kadar kötü görünmüyordu. En azından rahattılar, kin ve nefret bakışları yoktu ama birbirine küsmüş olacaklar ki umursamaz davranıyorlardı. Mesela erkek kadınla yüz yüze gelmemeye çalışıyor, kadın da bacak bacak üstüne atmış bir vaziyette erkeğe yan tarafını dönmüş, umurumda değilsin mesajı iletmeye çalışıyordu.

Biraz sohbet ettik; ailelerinden, nasıl tanıştıklarından ve düğünlerinden bahsettik. Çocukları yoktu, ailelerinden uzakta yaşıyorlardı. Şehirde akrabaları vardı ama sık görüşmüyorlardı. Evlenme süreçlerinden bahsederken erkekte bir pişmanlık hissi görmedim ama kadın pişman görünüyordu. Zaten ilerleyen süreçte neden pişman olduğunu anlayacaktım. Yaşadıkları sorunları erkek pek kafasına takmamıştı ama kadın artık bir karar vermesi gerektiğini düşünüyordu. Birlikte yaptığımız kısa sohbetten, her ikisinin de benimle yalnız konuşmak istediğini anladım ve erkeğe: "Gel seninle biraz konuşalım." dedim ve salona gittik. Aramızda şöyle bir konuşma geçti:

-Sizce sorun nedir?

-Valla Hocam benim bir sorunum yok.

-Nasıl yani bir sorun yoksa beni niye çağırdınız?

-Eşim bazı sorunlardan bahsediyor ama benim bir sorunum yok.

-Eşin ne gibi sorunlardan bahsediyor?

-Tutturmuş bir sevgi sorunudur gidiyor!

Erkeğin tavrından biraz vurdumduymaz olduğunu, büyük ihtimal eşine ilgi göstermeyi ihmal eden 'odun' (bu ifadeyi gerçek aile danışmanı kullanmayabilir ama çakması kullandı bir kere) tiplerden olduğuna dair içimde bir şüphe oluştu. Ağzını aradım ama kayda değer bir şey öğrenemedim. Canım biraz sıkılmıştı. "Siz burada bekleyin, ben hanımefendi ile bir konuşayım." dedim ve salondan çıkıp oturma odasına geçtim.

-Hanımefendi sizce sorun nedir?

-Valla Hocam sizi hiç uğraştırmayacağım, bizim sevgi sorunumuz var.

-Onu az önce ben de öğrendim ama nasıl bir sevgi sorunu yaşadığınızı öğrenemedim.

-Öğrenemezsiniz Hocam, çünkü o bunu anlayamaz, anlasa da anlatamaz!

-O zaman siz anlatın.

-Hocam, biz yedi sekiz aydır evliyiz, bir yıl da nişanlı kaldık, bu adam bana bir sefer 'seni seviyorum' demedi. Ben bununla nasıl yaşayacağım!

Şaşırmıştım. Böyle bir şey olabilir miydi gerçekten yoksa kadın mı abartıyordu? Evet, eskiden bazı erkeklerin eşine sevgisini ifade etmek konusunda geleneklerden dolayı çok cimri davrandığını biliyordum. Ama bu çift daha gençti. Birkaç saniyede bunları düşündüm ve erkeğin yanına gitmeye karar verdim.

-Beyefendi böyle böyle bir durum varmış, ne diyorsunuz?

-Ne yapacakmışım, ne yapmamı istiyormuş!

-Sorunu biliyorsunuz, eşinize sevginizi ifade etmemeniz evliliklerde bir sorun olarak görülebilir.

-Nasıl ifade edecekmişim? (Bunu söyleyince önceden içimden geçen 'odun' nitelemesine bir de 'kalas'ı eklediğimi itiraf edeyim.)

-Bunun değişik yolları var; bakışlarınızla, dokunuşlarınızla, sözlerinizle ona sevginizi ifade edebilirsiniz. Mesela ona 'seni seviyorum' diyebiliriniz.

-Diyemem.

-Niçin diyemiyorsunuz?

-Hocam bizim kitapta yazmaz öyle şeyler.

Canım iyice sıkılmıştı ama işin içinde bir aileyi kurtarmak vardı. Kendime 'sabret' dedim ve devam ettim.

-Arkadaş, hangi kitapta yazıyor bunlar! Ben çok kitap okudum ama hiçbirinde böyle bir şey yazmıyordu. Nerede okudun sen onu?

Anlaşılan, ortada bir eğitim defosu vardı. Büyük ihtimal ailesinde ve okulda duyguları harekete geçirilmemiş ve ifade etmesine imkân tanınmamıştı. Ayrıca bazı geleneklerdeki kadına yüz vermemek, onu şımartmamak, gözünü açmamak gibi saçma sapan söylemler mahalle delikanlısının üzerinde oldukça etkili olmuş ve eşine 'seni seviyorum' demesine engel olmuştu.

-Sen boşanmak istiyor musun?

-Hayır.

-O zaman eşine sevgini ifade etmen gerekiyor. Ben sana bu konuda yardım edebilirim.

-Ne yapmam gerekiyor?

Hemen hemen istediğim kıvama gelmişti. Bir şeyler yapması gerektiğini anlamış ve yapmayı düşünmeye başlamıştı. Bu aşamada benim de öğretmenliğim tuttu ve ona yaparak yaptırarak öğretme tekniğini kullanarak duygularını hareketa geçirmesini ve empati kurmasını sağlamaya çalıştım.

-'Seni' diyebilir misin?

-Derim.

-Söyle bakalım.

-Seni.

-'Seviyorum' diyebilir misin?

-Diyebilirim.

-Söyle bakalım.

-Seviyorum.

-Şimdi o iki kelimeyi bana söyle.

-Ooo Hocam o iki kelimeyi size niye söyleyeyim ki!

Birisi bana 'seni seviyorum' dediği zaman ben çok mutlu oluyorum.

Karşımdaki kişi bir an durdu ve birkaç saniye düşündükten sonra yüzünde bir gülümseme belirdi. Ardından eğildi ve iki eliyle sağ elimi tutup öpmek için kaldırdı. Ben elimi geri çektim ve "Ne oldu, elimi niçin öpmeye çalışıyorsun?" dedim. O da utangaç bir şekilde: "Hocam, size söylediğimde mutlu oluyorsanız eşime 'seni seviyorum' dersem ne kadar mutlu olabileceğini anladım." dedi.

Mutlu görünüyordu. "Şimdi eşinin yanına gideceğiz ve ona bunu söyleyeceksin ama görevin bununla bitmiyor. Sana ödev veriyorum, ona her gün bir defa 'seni seviyorum' diyeceksin." dedim. Kabul etti ve kadının yanına gittik. Görevini yaptı. "Bir

de sarılın birbirinize bakayım!" dedim, onu da yaptılar. Çok mutlu görünüyorlardı. Çözemedikleri ufak tefek sorunlarla ilgili onlarla biraz daha sohbet ettim ve evlerinden ayrıldım.

Aradan iki yıl geçti. Boşanmadıklarını biliyordum ama bu süre içinde onlarla görüşmemiş ve onlardan bir haber almamıştım. Bir tanıdığın düğününe gittim. İçeri girince bir tanıdık var mı diye salonu gözden geçirdim. Uzakta bir masada bu aileyi gördüm ve yanlarına doğru yürüdüm. Masalarına yaklaşınca kadının kucağında bir bebek olduğunu gördüm. Çok mutlu olmuştum. Aileyi kurtarmışız bir de meyvesi olmuş. Harika bir duyguydu.

Selam verip oturdum. Birkaç kelamdan sonra her zamanki gibi öğretmenliğim tuttu. Erkeğe verdiğim ödevi kontrol etme isteğime engel olamayarak kadına: "Nasıl, beyefendi ödevini yapıyor mu?" diye sordum. Hafif gülümsedi, işaret parmağını havaya kaldırdı ve tam kadınca bir cevap verdi: "Hocam yapıyor ama günde sadece bir sefer söylüyor." Gülüştük. Fakat içimden bir ses bana 'hemcinsini korumalısın' dedi. Ben de "Beyefendi kafana takma, günde bir değil bin kere 'seni seviyorum' desen kadınlar 'bin bir kere niçin söylemedin derler' dedim. Gülüştük. "Ama iyi ki öylesiniz yoksa biz iyice duyguları ifade cimrisi olurduk. Bizi duygusuzluktan kurtaran biraz da sizin bu fıtratınız." dedim. Onlar hâlâ evliler ve üç çocukları var. Hayat kısa, sevgide cömert olmak, sevdiğimiz kişilere onu sevdiğimizi söylemek gerek.

MARİLYN MANSON

Kayıt döneminde, kayıt işleri ile ilgilenen arkadaş, bir velinin benimle görüşmek istediğini söyledi, yanına gittim. Anne, baba ve öğrenci birlikte gelmişler, tanıştık. "Hocam, özel görüşebilir miyiz?" dediler, 'Olur' dedim ve müsait bir yere geçtik.

Anne konuyu açtı: "Hocam, biz çocuğumuzun din dersine girmesini istemiyoruz, çocuğumuz da istemiyor, bizim çocuğumuzun bu dersten muaf tutulmasını istiyoruz." dedi. Ben de bu sorunun çözümünün benim elimde olmadığını, dersin anayasal bir zorunluluk olduğunu, ama yine de hak arama yollarının açık olduğunu söyledim. Prensip olarak din kültürü ve ahlak bilgisi dersine istemeyenlerin girmeme hakkı olması gerektiğini de söyledim. Ancak çocuklarımızın böyle bir derse ihtiyacı olduğunu, benim de kimseyi bir şeye inanmaya veya uygulamaya zorlamadığımı, toplumsal bir gerçeklik olarak çocuklarımızın asgari bir din kültürüne sahip olmalarının faydalı olacağını anlattım. Anne ve baba beni anladıklarını, tanışmaktan memnun olduklarını ama yine de çocuklarının bu derse girmesini istemediklerini söylediler. Tüm bunları müstakbel öğrencim de dinlemişti ama anlaşılan o bu konuda anne babasından daha keskin düşüncelere

sahipti; konuşma boyunca oflayıp pufladı, sonunda "Ben kesinlikle bu derse girmek istemiyorum." dedi.

Dersler başlayınca öğrencim bedenen sınıftaydı ama ruhen değildi. İlk dersimde sürekli dışarı bakıyor, her fırsatta adeta 'ben burada olmak istemiyorum' diyordu. İkinci derste bu isteğini arkadaşlarının içinde açıkça dile getirerek dışarı çıkmak istedi. Ben de onu alıp müdür yardımcısının yanına götürdüm ve durumu anlatıp anlayışlı olmasını rica ettim.

Aile bir çare bulamamış olacak ki öğrenci üçüncü dersime de geldi. Fakat bu sefer kendine göre zor soruları sert bir din eleştirisi şeklinde sordu. Ben de normal bir soru gibi anlayışla karşılayıp cevap verdim. İlerleyen günlerde, ders işleme tarzım, konulara bakış açım hoşuna gitmiş olacak ki öğrencimin bana ve dersime karşı biraz yumuşadığını gördüm. Artık dışarı bakmıyordu. Yüzü bana dönük duruyor, beni dinliyor ve arada sorular soruyordu. Beş altı hafta sonra bana gülümsediğini gördüm ve iletişim kurmak istediğini hissettim.

Keyifli geçen bir dersin sonunda, zil çalınca öğrencilere 'çıkabilirsiniz' dedim ve çantamı toplamak üzere masama oturdum. Bizim öğrenci masanın öte tarafında karşıma dikildi, aniden ve gülümseyerek: "Hocam, Marilyn Manson'u tanır mısınız?" diye sordu. Bir an zihnimi yokladım, böyle bir isim duymamıştım. "Tanımıyorum, kim o?" diye sordum. "Hocam bir müzisyen." dedi. Ne tür müzik yaptığını sorunca rock müzik yaptığını ama biraz farklı olduğunu söyledi. O sırada Marilyn ismi aklıma takıldı, erkek mi yoksa kadın mı diye merak ettim ve sordum: "Erkek ama kadına da benziyor." deyince iyice merak ettim.

Bilgisayarımı henüz kapatmamıştım. Arama motoruna Marilyn Manson yazdım. Karşıma garip bir fotoğraf çıktı.

Birden irkildim. Siyahlar giymiş, dudaklarını, kaşını, yüzünü acayip bir şekilde boyamış ilginç bir tip çıkmıştı karşıma. Hakkındaki bilgileri kısaca okudum. Asıl adı Brian Hugh Warner mış. Marilyn Manson takma adını dünyaca ünlü oyuncu Marilyn Monroe ve seri katil Charles Manson'dan almış.

"Sen bunu çok mu seviyorsun?" diye sorunca, şöyle iki elini kavuşturdu "Evet Hocam" deyip neşeyle hafifçe havaya sıçradı, "Hocam ben bu tür müziklerden hoşlanıyorum ve çoğu zaman Marilyn Manson dinliyorum." dedi, idolü olduğunu ve onun için çıldırdığını da ekledi.

Konuya ilgi göstermem ve ilgilendiği bir alanda onunla konuşmaya devam etmem hoşuna gitmiş olacak ki, "Hocam, size bir CD'sini getirsem dinler misiniz?" diye sordu. Memnun olacağımı söyleyince "Hocam o zaman size video klipli CD'sini getireyim." dedi, ben de kabul ettim.

Ertesi sabah okula geldiğimde öğretmenler odasının kapısında, CD elinde beni beklediğini gördüm. "Günaydın Hocam" deyip Marilyn Manson CD'sini bana uzattı. Ben de akşamdan hazırladığım Türk Sanat Müziği ve Tasavvuf Müziği eserlerinden oluşan CD'yi ona uzatarak "Sen de bunları bir dinle, bir hafta sonra görüşelim." dedim. Ona bir müzik CD'si vermiş olmamdan o kadar mutlu olmuştu ki anlatamam.

Akşam eve gidince CD'yi açtım. Aman Allah'ım, o video klipler ne öyle. İçlerinde cinsellik var, satanizm var, argo var, küfür var; var da var. Adam izbe bir yerde klip çekmiş. Kendine bir kuyruk takmış, yüzünü gözünü boyamış, bir yanda bir ateş yanıyor, diğer yanda acayip efektler var ve Marilyn Manson ağzını, burnunu oynatarak, bedenini değişik şekillere sokarak şarkı söylüyor. Hepsini izledim, melodi ve sözlerle ilgili notlar aldım. En beğendiğim şarkı ile hoşuma gitmeyen video klibi belirledim.

Bir hafta sonra okulun bahçesinde buluştuk. CD'yi nasıl bulduğumu sordu. Ben de pek aşina olmadığım bir tarz olduğunu söyledim, yeni şeyler öğrenmeme sebep olduğu için teşekkür ettim ve aldığım notları onunla paylaştım. O da bu kadar ayrıntılı inceleyeceğimi beklemediğini ama bunun çok hoşuna gittiğini söyledi. "Hocam bana çok değer verdiniz." diye de samimi duygularını ekledi.

"Sen benim verdiğim CD'deki müzikleri nasıl buldun?" dedim. O da daha önce ruhunu bu kadar rahatlatan bir müzik dinlemediğini, çok beğendiğini söyledi ve kendisini böyle bir müzik ile tanıştırdığım için teşekkür etti.

Yaşadığımız bu olaydan sonra dört yıl boyunca derslerine girdim, o benim en iyi öğrencilerimden biri oldu. Okuldan mezun olduktan sonra da görüşmeye devam ettik. Öğretmenlik aynı zamanda insan kazanma sanatıydı. İletişimde ortak bir alan oluşturabildiğim için ben de bunu başarmıştım. Ne mutlu bana!

İKİ SAPLI KÜÇÜK TAVA

Annem ve babam, ileri yaşlarına kadar köyde yaşadılar. Ev işlerinde iş bölümü yapmışlardı. Kahvaltıyı hazırlamak babamın, kaldırmak annemin göreviydi. Sobayı babam yakar, çamaşırla annem ilgilenirdi. Yaşları iyice ilerleyip de kendi hizmetlerini kendileri yapamaz duruma geldiklerinde şehre, bizim yanımıza geldiler. Onları ne kadar rahat ettirmeye çalışsak da akılları köydeydi, havalar ısınmaya başlayınca köy havası vurmaya başlarlardı. Haklıydılar, cennet gibi köy dururken aylarca dört duvar arasında kalmak onlar için hapis yatmak gibiydi. Mecburen bir yolunu bulur, onları yaz tatiline kadar oyalar, sonra da birlikte köye giderdik. Tatil bitince de İstanbul'a dönerdik. Annemin vefatına kadar bu böyle devam etti.

Annem vefat ettikten sonra ilk defa babamla ikimiz köye gittik. Annemin yokluğunu hissetmesin diye dikkat ediyor; yemeğini istediği gibi yapıyor, sofrasını zamanında kuruyor, hizmetini eksiksiz yerine getirmeye çalışıyordum. Aradan bir hafta geçmişti. Bir akşam yemeğinde, hayatından memnun olup olmadığını anlamak için: "Baba, bekâr hayat nasıl gidiyor?" diye sordum. "Oğlum, bekâr hayat kral hayat, ekmek elden su gölden bedava yaşıyorum!" diye cevap verdi. Gülüştük. Keyfi yerindeydi ve hayatından memnun görünüyordu. Ancak bir

süre sonra durum değişmeye başladı. Babamın, ilk geldiğimiz günlerdeki neşesi gitti, yerine melankolik bir hava hâkim oldu.

Bir sabah kahvaltıyı hazırlayıp onu da çağırdım. Geldi, masaya oturdu ancak yemeğe başlamadı. Birkaç dakika onu izledim. Bir derdinin olduğunu anladım. "Bir eksik mi var baba?" diye sordum. "Bizim iki saplı küçük bir tavamız vardı. Nerede acaba, bak bakalım bulabilir misin?" dedi. Mutfaktaki dolaplara ve raflara baktım ama göremedim. "Kilere bir bak, annen eski kapları oraya koymuş olabilir." dedi. Kilere girdim, bir köşede iki saplı küçük bir tava buldum. Dışarı çıktım ve "Bu tava mı baba?" diye sordum. Tavaya bakınca duygulandı ve gözleri doldu. "Evet, o tava. Sen o tavada iki yumurta kır da yiyelim." dedi. "Baba, bu tava çok eskimiş sağlık açısından sakıncalı olabilir!" dedim. Bunun üzerine duygulu, titrek bir sesle "Olsun, biz annenle o tavada yıllarca iki yumurta kırıp yemiştik, sen yumurtaları onda kır." dedi ve gözlerinden yaşlar akmaya başladı.

Babam duygusal bir insan değildi. En azından duygularını pek dışa vurmazdı. Çoğunlukla mantığına göre hareket ederdi. Her ne kadar belli etmemeye çalışsa da annemin ölümü onu çok üzmüştü. Yetmiş yıl bir yastığa birlikte baş koyduğu annemi özlemişti. Ben ise daha önce tanışmadığım duygusal yönüyle yeni tanışıyordum.

Bekârlık sultanlıktı ama sevdiğini özleyene kadar.

İLK ATEŞLEME

Öğretmen olmak birçok insan gibi benim de çocukluk hayalimdi. İki derslikli bir ilkokulda, birleştirilmiş sınıflarda okudum. Beş yılda yedi öğretmenim oldu ve hiçbiri bir yıldan fazla beni okutmadı. İlkokul öğretmenlerimin sadece ikisi öğretmenlik eğitimi almıştı. Diğerleri lise mezunu vekil öğretmenlerdi. Bazı yıllar aylarca öğretmensiz kalırdık. Fakat biz okula gitmeye devam ederdik. Diğer derslikte görev yapan öğretmen sabah gelir bize kitaptan okuma ve yazma ödevi verir öylece akşamı ederdik. Ben sınıf başkanıydım ve öğretmenin olmadığı zamanlarda öğretmen masasında otururr sınıfı yönetirdim. İlkokul arkadaşlarımdan birçoğu hâlâ bana: "Kendini öğretmenden daha fazla öğretmenlik rolüne kaptırmıştın ve daha disiplinliydin. Nasıl yapıyordun hatırlamıyoruz ama öğretmeni aratmıyordun." diyerek takılırlar. Bu tatlı hatıraların yanında, ilkokulda öğretmensizlikten dolayı Türkçe ve Matematik temel becerilerimin eksik kaldığını ve hayatım boyunca bana zorluk çıkardığını da söylemeliyim.

Ortaokul ve lisede de kendimi hep öğretmen olarak hayal ettim. Ailem ticaretle uğraşmasına ve o yıllarda öğretmen maaşları çok düşük olmasına rağmen ben öğretmen olmak istiyordum. Hayalime kendimi öyle kaptırmıştım ki, dersimi-

ze gelen öğretmenleri zihnimde tartar, değerlendirir ve eleştirirdim. 'Ne iyi bir öğretmen, ne kadar güzel öğretiyor.' dediklerim de oluyor; 'Ben olsam şöyle yapardım.' dediklerim de oluyordu. Ortaokul ikinci sınıftaki Fransızca öğretmenimi unutamıyorum. Bize Fransızca öğretebilmek için çok çaba gösterir, farklı teknikler denerdi. Sınıfa yeşil bir çuha getirir ve onu tahtaya gererdi. Çantasından çıkardığı resimleri çuhaya yapıştırır onlarla bizim konuşmamızı geliştirecek etkinlikler yapardı. On iki yıl Fransızca okudum, orta ikinci sınıfta öğrendiğimi diğer on bir yılda öğrenemedim diyebilirim.

Farklı seçeneklerim olmasına rağmen öğretmen olma hedefimde üniversitede de bir değişiklik olmadı. Pedagoji derslerine olan dikkat ve ilgim diğer derslerden çok daha fazlaydı. Eğitim bilimleri ve öğretmenliğe yönelik ilgimi fark eden iki hocam, akademik de düşünebildiğimi, istersem fakültede kalabileceğimi, yüksek lisans ve doktora sürecinde beni destekleyebileceklerini söylemelerine rağmen akademisyenlik yerine öğretmenliği tercih ettim. Üniversitede en keyif aldığım şey, önceden çalıştığım konuları arkadaşlarıma anlatmaktı. Okul kantini ve öğrenci evleri öğretmenlik yaptığım alternatif sınıflar gibiydi. En etkili öğrenmenin öğreterek gerçekleşeceğini bildiğim için bu durum işime de geliyor, sınavlarda daha iyi puanlar almamı sağlıyordu.

O yıllarda ülkemizde öğretmen eksiği olduğu için öğretmenler sınavsız atanıyordu. Yanlış hatırlamıyorsam ilk defa benim mezun olduğum yıl öğretmen atamaları sınavla yapıldı. Sınava girdim ve hayalime ulaştım. İlk göreve başlamam çok meşakkatliydi. Onu ayrı bir kitapta yazmayı düşünüyorum. Fakat şunu söyleyeyim senaryo olarak yazılsa iyi bir film yapılabilir.

Büyük bir heyecanla öğretmenliğe başladım. Artık sevdiğim işi yapıyordum ve mutluydum. Her fırsatta yenilikler

deniyor, derslerde farklı yöntem ve teknikler kullanıyordum. Hem derslerden hem ders dışı etkinliklerden büyük bir keyif alıyordum. Öğrencilerden, velilerden, öğretmen arkadaşlardan ve okul yöneticilerinden aldığım geri bildirimlerden; farklı bir öğretmenlik yaptığımı anlıyordum, bu da beni mutlu ediyordu.

Öğretmenliğimin çıraklık dönemi sayılabilecek kadar ilk yıllarıydı. Bir gün nöbetçi öğrenci okul müdürünün beni odasına çağırdığını söyledi. Otoriter ama bir o kadar da babacan bir müdürümüz vardı. Kuralları uygular, disiplini elden bırakmaz, öğretmenlerle kolay kolay yüz göz olmazdı. İri yarı, uzun boylu, gür sesli biriydi. Gerçek anlamda koltuğunu dolduran bir tipti. Kapıyı çalarak içeri girdim. "Günaydın Hocam" diyerek masasının karşısındaki koltukların arasına girdim. O zamanlar müdür koltuğu gösterip "Oturabilirsin" demeden oturulmazdı. Bana oturabilirsin demediği için karşısında ayakta ve neredeyse hazır ol vaziyetinde durdum.

Bir evrakla uğraşıyordu, kafasını hafifçe çevirip yukarı kaldırdı ve tok sesiyle "Günaydın" dedi. Ciddi duruşundan biraz endişe etmiştim. Acaba bir eksiğim mi vardı veya bir şikâyet mi söz konusuydu diye düşünürken: "Hocam, sizi uzun zamandır takip ediyorum; dosyanızı düzgün tutuyor, işlerinizi zamanında yapıyor, evraklarınızı güzel hazırlıyorsunuz. Daha da önemlisi öğrenciler ve veliler sizden hep iyi bahsediyorlar. Doğrusu ben de sizden memnunum. Farklı bir öğretmenlik yapıyorsunuz, bizim sizin gibi daha çok öğretmene ihtiyacımız var." dedi.

Biraz rahatlamıştım ama hala bu davetin sebebini anlamamıştım. "Teşekkür ederim Hocam, takdir ve teveccühünüzden memnun oldum." dedim. O da: "Sadece teşekkür etmekle olmaz, bir ay sonra öğretmenler kurulumuz var, orada sana yarım saat süre ayıracağım, sen de arkadaşlarına yaptığın öğretmenliği anlatacaksın." dedi.

Sormamış ve rica etmemişti, resmen emrediyordu. Bir şaşkınlık yaşadım. Böyle bir şey yapmak için en azından zihnen hazır değildim. Ona: "Hocam, ben daha yeni bir öğretmenim, okulumuzda çok kıdemli öğretmenler var, onlara öğretmenlik anlatmam uygun olmayabilir." dedim. Şöyle arkasına doğru yaslandı, hafif gerildi ve gür sesiyle ama babacan bir tavırla: "Ne zamandan beri müdürün emrine itiraz ediliyor!" dedi. Başka söz edemedim ve "Tamam Hocam, elimden geleni yaparım." dedim ve dışarı çıktım.

Öğretmenler kurulunda yapacağım konuşmaya büyük bir titizlikle hazırlandım. Bir plan yaptım; önce eğitim ve öğretmenliği nasıl anladığımı kısaca anlatacaktım. Ardından okulun nasıl işlevsel hale getirilebileceğinden bahsedecektim. Konuşmamın önemli bir kısmını ise ders işleyiş şeklime ve öğrencilerle iletişim tecrübelerine ayıracaktım.

Öğretmenler kurulunun yapılacağı gün geldi çattı. Biraz heyecanım vardı ama konuşmamı olumsuz etkileyecek düzeyde değildi. Sıra bana geldi, bildiklerimi anlattım. Konuşurken arkadaşlarımın dikkatli bakışları bu işi iyi yaptığımı düşünmeme sebep oldu. Konuşmadan sonra, sağ olsunlar hem müdür hem de arkadaşlarım beğenilerini ve teşekkürlerini eksik etmediler. Böylece otoriter müdürüm beni sahnelere atmış ve hayatımın seyrini değiştirmişti. Kendisine müteşekkirim.

Aradan birkaç hafta geçti. Müdürüm veya öğretmen arkadaşlarım, başkalarına da benim konuşmamdan bahsetmiş olacaklar ki, yakınlardaki başka bir okulun müdürü beni okulundaki öğretmenlere de benzer bir konuşma yapmak üzere davet etti. Böylece öğretmenliğin yanında öğretmen hizmet içi eğitimlerine de başlamış oldum.

Öğretmenlere yönelik yaptığım eğitim çalışmalarımdan bir tanesinin hayatımda özel bir yeri var. Liseden mezun olduktan 28 yıl sonra, bir seminer için memleketime gittim. Vakit biraz sıkışıktı. Uçaktan iner inmez yola çıktık ve seminer başlamadan kısa bir süre önce salona vardık. Eğitim, şehrin en büyük salonunda düzenlenmişti ve yüzlerce öğretmen vardı. Hazırlanıp sahneye çıktım. İki saate yakın süren keyifli ve verimli bir seminer oldu. Yorulmuştum ama kendi memleketimde böyle nitelikli bir kitleye hitap etmiş olmaktan mutluydum.

Seminer bitince bazı tanıdık ve arkadaşlar yanıma gelip tebrik ettiler. Sonra sahnenin yan tarafındaki, misafirlerin ağırlandığı lobiye geçip oturdum. Benim haberim yoktu, meğer lise öğretmenlerimden dördü salondaymış ve beni dinlemişler. İkram edilen çayı içerken birden öğretmenlerimi karşımda görünce çok şaşırdım. Ayağa kalktım, istemsizce esas duruşa geçtim. Öğretmenlerimin bana kollarını açtıklarını görünce esas duruşu bozup onlara sarıldım. Oturup biraz sohbet ettik. Dördü de emeklilik için gün sayıyormuş. Öğretmenlik hayatlarının son seminerini öğrencilerinden almak nasip olmuştu.

Öğretmenlerimden bir tanesi bana döndü ve "Bugün sahnedeki bu özgüvenini, bu rahatlığını ve tabii ki bu başarını neye borçlu olduğunu biliyorsun değil mi?" dedi. "Çok iyi biliyorum Hocam, sayenizde!" diye cevap verdim. Öğretmenim İmam Hatip Lisesinde Hitabet dersimize gelirdi. İyi bir öğretmendi; sadece ders yapmaz, yetiştirmek için kendinden, ailesinden fedakârlık ederek bizimle ilgilenirdi. Fakat bir o kadar da disiplinli ve sert bir öğretmendi.

Henüz bir lise öğrencisiyken bir gün yanına çağırmış ve Miraç gecesi Merkez Camiinde vaaz edeceksin, hazırlan!" demişti. Böyle bir görevi beklemiyordum, "Hocam ben mi?"

deyivermiştim. Okulda sosyal bir öğrenciydim ama vaaz işlerine biraz uzaktım. Beni tercih etmesine şaşırmıştım. Çok otoriter bir öğretmendi, ona itiraz etmek pek mümkün değildi. Tamam demiş ve hazırlanmıştım.

Büyük gün gelip çatmıştı. Akşam camiye gittim, tıklım tıklım doluydu, cemaat dışarıya taşmıştı. Heyecan doruktaydı. Vakit gelince, Hocam sırtımı sıvazladı ve "Haydi, göster kendini, sana güveniyorum." dedi. Kürsüye çıktım. Yaklaşık bir saat konuştum. Hocamın nerede olduğunu bilmiyordum. Ben kürsüden inmeye başlayınca caminin arka tarafından öne doğru cemaati yararak heyecanla geldiğini gördüm. Kürsünün dibinde beni karşıladı ve sıkıca sarıldı. İnsanlara ve öğrencilerine mesafeli dururdu, o vakte kadar kimseye sarıldığını görmemiştim. "Tebrik ederim, 40 yıllık vaiz gibi çok güzel konuştun." dedi. Ben, başarmış olmanın mutluluğuyla havalara uçtum. Caminin ön tarafından arkaya kadar o kalabalık cemaatin arasından nasıl gittiğimi bile hatırlamıyorum. Belki de havadan uçarak gitmişimdir. Öğretmenim bana dokunmuş, özgüven aşılamış ve hayallerimi gerçekleştirmeme vesile olmuştu.

HATASIZ KUL OLMAZ

Öğretmenliğimin başından itibaren, öğrenmeyi gerçekleştirmek, kalıcı olmasını sağlamak ve derslerimi keyifli hale getirmek için hep bir arayış içinde oldum. Bunun için farklı stratejileri işe koymaya, alternatif öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaya gayret ettim. Bu yöntemlerden biri de şarkı ve türkülerle dersi işlemekti. Amacım öğrencilerime şarkı dinletmek değil öğrencilerimin müziğin ritmi ve sözleriyle duygu ve düşüncelerini harekete geçirmek, konu hakkında çıkarımlarda bulunmalarını, yorum yapmalarını ve öğrenmelerini sağlamaktı.

Bir gün okulumuza altmış yaşlarında bir müdür atandı. Kısa boylu, hafif kilolu, tıknaz bir tipti. Klasik bir müdürdü, geleneksel bakış açılarına sahipti. Ona göre sınıfta sadece öğretmen konuşmalı, kendilerine sorulan soruya cevap vermek dışında öğrencilerin sesi çıkmamalıydı.

Tövbe konusunu işlerken, Orhan Gencabay'ın "Hatasız Kul Olmaz" şarkısını çokça kullanırdım. O zamanlar lise öğrencileri Orhan Baba'yı çok sever ve dinlerdi. Bu da benim işimi kolaylaştırırdı. Bana hem dersimi keyifle işleme hem de öğrencilerimle iletişim alanı açma fırsatı verirdi. Şarkıyı

derste kullanmak için bir planım vardı. Öğrencilere, şarkıyı dinlerken pişman olmak, özür dilemek, tövbe etmek, davranışı değiştirmek ile ilgili sözleri not almalarını ister, şarkı bittikten sonra da birkaç cümle ile duygu ve düşüncelerini defterlerine yazmalarını söyler, sonra da küçük bir tartışma açar ve amacına ulaşana kadar derse devam ederdim.

O yıllarda sınıflarda internet, bilgisayar, projeksiyon veya akıllı tahtalar olmadığı için en uygun araç kasetçalardı. Onları da daha çok yabancı dil öğretmenleri kullanırdı. Bir gün öğretmenler odasından kasetçaları kaptım ve derse gittim. Kasetçalarla derse girerek öğrencilerin dikkatini zaten çekmiştim. Onunla ne yapacağımı merak da etmişlerdi. "Hocam şarkı mı dinleyeceğiz?", "Hocam din dersinde şarkı söylemek caiz midir?" gibi sorular da tam istediğim şeylerdi. "Evet, bugün şarkı dinleyerek tövbe konusunu işleyeceğiz." deyince iyice şaşkına döndüler. Sınıftan "Tövbe tövbe, estağfirullah, kıyamet alameti" gibi sesler yükseldi.

Derse başlamak için istediğim ortam oluşmuştu. Öğrencilere defter ve kalemlerini hazır etmelerini ve şarkıyı dikkatlice dinlemelerini söyledim ve yapacağım etkinliğin kısaca yönergesini verdim. Kaseti yerine yerleştirdim ve sesi sınıfın duyacağı ama diğer sınıfların da rahatsız olmayacağı şekilde ayarladım. Orhan Gencabay tok sesiyle söylemeye başladı: "Hatasız kul olmaaaz hatamla sev beni, … sev beniii…"

Daha şarkının başındaydık, öğrenciler mest olmuştu. Bir tanesi: "Hocam şunun sesini biraz açın da gönlümüzün pası silinsin." dedi. Ben de onu kıramadım ve sesi biraz açtım. Sınıfın içi Orhan Baba'nın sesiyle doldu. Biraz sonra başka bir öğrenci: "Hocam şunu biraz daha açın da kulağımızın pası silinsin dedi.

Onu da kıramayıp sesi biraz daha açtım. Bu sefer ses sınıfa sığmadı, koridora taştı ve yakındaki müdürün odasına ulaştı.

Aradan bir dakika geçmemişti ki, sınıfın kapısı sanki bir omuz darbesiyle açıldı. Bizim müdür hızlıca içeri daldı ve yüksek bir sesle: "Ne yapıyorsunuz burada, gazino mu burası?" diye bağırdı. Ben ani bir tepki olarak "Ne gazinosu Hocam, ders işliyoruz burada!" diye çıkıştım. "Ne dersi, adam mı kandırıyorsunuz, şarkı ile din dersi mi işlenir!" diye karşılık verdi. Ben de gençliğin verdiği özgüvenle "Siz sınıfıma bu şekilde nasıl girersiniz!" diye çıkıştım. Bu arada öğrencileri ders işleme pozisyonunda; kalemleri ellerinde, defter ve kitapları önlerinde görünce bir şaşkınlık geçirdi ama sinirli bir şekilde "Hadi işle de görelim bakalım." dedi. Aslında bana inanmıyordu ama ben de öğrencilerin önünde tartışmayı uzatmak istemedim ve müdüre öğretmen masasını gösterip "Buyurun oturun." dedim. Ancak o, yüzüme hiç bakmadan sert adımlarla sınıfın arkasına yürüdü ve bir öğrencinin yanına oturdu.

Şarkıyı başa aldım, sesi ayarladım, öğrencilere görevlerini yeniden hatırlattım ve etkinliğe başladım. Öğrenciler biraz da müdürün bu tavrından hoşlanmadıkları ve beni de sevdikleri için derse sarıldılar; can kulağı ile dinlemeye ve harıl harıl notlar almaya başladılar. Sınıftaki ortamı ve öğrencilerin durumunu gören müdürün, gerçekten ders işlediğimize kanaat getirdiği bakışlarından belli oluyordu. Yaptığının yanlış olduğunu anlamıştı ancak özür dilemek gibi bir niyeti yoktu. Hızlıca yerinden kalktı, yine sert adımlarla kapıya yöneldi, benim ve öğrencilerin yüzüne hiç bakmadan ve herhangi bir açıklama yapmadan sınıftan çıkıp gitti.

Biraz moralim bozulmuştu ama moral bozukluğunun en iyi ilacının da keyifle işlenecek bir ders olduğunu biliyordum. Der-

simizi işledik, konuyu toparladım, birkaç değerlendirme sorusu sordum. Öğrencilerden ders ile ilgili geri bildirimleri aldım. Çok memnun olmuşlardı, hem öğrenmiş hem de keyif almışlardı.

Çantamı topladım, kasetçaları alıp öğretmenler odasına bıraktım ve hemen müdürün odasına gittim. Kapıyı çalıp içeri girdim. Oturmadım. Zaten o da "oturun" demedi. Fakat yaptığından pişman olduğu belliydi. "Hocam neden öyle paldır küldür sınıfa girdiniz ve 'ders işliyorum' dememe rağmen öğrencilerin önünde bana inanmadınız?" diye sordum. Başını öne eğdi ve "35 yıllık öğretmenim, bir dersin, hele din dersinin bir şarkı ile işlenebileceğini hiç düşünemedim." dedi. Ona cevap vermedim, arkamı döndüm ve odasından çıktım. Bu olaydan sonra bana karşı nezaketini özellikle korumaya devam ettiğine şahit oldum.

ŞİMŞİR SOPA

Çocukluğu köyde geçenler bilirler; dua ve sureleri ezberlemek, Kur'an okumayı ve temel dini bilgileri öğrenmek için çocuklar yaz aylarında camiye giderler. Bu iş için çoğunlukla kendileri istekli olurlar. Çünkü bu bir adettir ve mahalleden herkes camiye gittiği için oyun ve eğlence oradadır ve kimse geride kalmak istemez. Çünkü geride kalan yalnız kalır.

Yedi yaşlarındayken, bir yaz tatilinin başında, ben de mahallenin çocuklarına katıldım ve camiye gittim. İlk günlerde hocanın elindeki uzun şimşir sopasından korkmak dışında bir sorun yoktu, zaman keyifli geçiyordu. Çocuklar, yaşlarına ve dini bilgilerine göre gruplara ayrılmıştı. Hoca her gruba kendi seviyesinde ders veriyordu. İyi bilen büyük çocuklar da yeni başlayanlara öğretiyordu.

Ben, ilk defa camiye ders almaya giden en küçük çocukların oluşturduğu gruptaydım. Duaları ezberlemeyi ve elifbayı büyük çocuklardan öğreniyor, günde bir sefer de hocadan ders alıyorduk. Aradan iki hafta geçtikten sonra hoca bizim gruba namaz kılmayı öğretmeye başladı. Namazdaki temel hareketleri önce kendisi yapıyor sonra da tek tek bize yaptırıyordu. Sıra ayakta elleri bağlamaya geldi. Hoca bunu da ayrıntısıyla yaparak anlattı:

"Bakın çocuklar, önce sol elinizi parmaklarınız bitişik bir şekilde göbeğinize koyacaksınız. Sağ elinizin serçe parmağı ile başparmağını diğerlerinden ayıracaksınız. Sağ el bileğinizi sol el bileğinin üstüne gelecek şekilde koyup başparmağınızla üstten, serçe parmağınızla alttan sol bileğinizi kavrayacaksınız." dedi ve kendisi de yaparak gösterdi.

Bunu yapmak bir yetişkin için kolaydı ama gelin bir de bize sorun, deniyoruz ama hocanın dediği gibi yapamıyoruz. Özellikle sağ elin serçe ve başparmağını ayırıp diğerlerini bitişik bırakmak oldukça zordur. Bunu yapmakta bazı yetişkinler bile zorlanabilirler. Bir iki dakika kendi aramızda denemeler yaptıktan sonra hoca bir arkadaşımızı ayağa kaldırıp gösterdiği gibi ellerini bağlamasını söyledi. Arkadaşımız ellerini bağlayamayınca hoca sırtına uzun şimşir sopasıyla beş altı defa vurdu. Arkadaş kenara çekildi ve ağlamaya başladı. Bizi bir korku aldı, hepimiz tir tir titremeye başladık. İkinci, üçüncü derken kimse yapamıyor, yapamadığı için dayağı yiyor ve kenara çekilip ağlıyordu.

Sıra bana geldi. Yapamayacağımı bildiğim için korkarak ayağa kalktım. Ellerimi hocanın istediği gibi bağlayamadım. O yaşa kadar anne ve babamdan bir fiske yememiştim ama hocadan sırtıma beş altı sopa yedim. Gururlu bir çocuktum, çok canım yandığı halde ağlamadım ve kenara çekilmedim. Hızlıca camiden çıktım, kara lastiklerimi ayağıma geçirip kaçmaya başladım. Hoca arkamdan 'buraya gel' diye bağırdı ama ben daha hızlı koştum. Yolda kendimi tutamadım, acıdan, ağrıdan ağlamaya başladım.

Kan ter içinde eve vardım. Rahmetli annem gündüzleri evde pek durmazdı. Çoğunlukla bahçede veya tarlada olurdu. Ama o gün evdeydi. Ağlayarak eve girdiğimde "Ne oldu sana?" diye sordu. Ben de elbisemi sırtımdan yukarı doğru sıyırıp ağlamaklı bir şekilde: "İşte bu oldu!" dedim. Annem: "Neee! Hoca mı dövdü seni yoksa?" diye bağırdı.

Rahmetli annem tam bir Anadolu kadınıydı. Çok cesur ve çalışkandı. Babamın ruhsatlı tabancasını o kullanırdı. Tabancasız evden dışarı çıkmazdı. Bunu hemen herkes bilir, kimse ona yanlış bir şey yapamazdı. Ben 'evet' der demez o da mutfaktaki tereğe yöneldi. Tabancayı bulunduğu yerden alıp beline soktu. Peştamalını başına aldı. Hızlıca dış kapıya yöneldi. Her zaman pencerenin kenarında duran orağını eline aldı. "E hoca, ben şimdi sana gözümden bile sakındığım çocuğumu bu kadar dövmenin hesabını sormaz mıyım!" dedi ve hızlıca yürümeye başladı. Hocaya kötü bir şey yapmasından korktuğum için ben de arkasından koşmaya başladım. "Hem ağlıyor hem de "Gitme anaaa!" diye bağırıyordum.

O sırada yakın komşumuz yaşlı bir hala, bağrışmayı duyunca yola çıkmıştı. Annemi durdurdu. Ben yanlarına gittiğimde nefes nefese idi ama biraz sakinleşmişti. Eteklerine sarılıp ağladım. Çok korktuğumu görünce "Tamam, gitmeyeceğim." dedi. Çok rahatlamıştım. Annem: "Ben seni yolda bulmadım, bir daha o camiye gitmeyeceksin." dedi, ben de gitmedim ama camiye de küsmedim. Evimizden daha uzaktaki başka bir caminin hocasından ders almaya devam ettim.

Çocukluğumda böyle bir olay yaşamama rağmen, ilkokuldan sonra kendi isteğimle imam hatip ortaokulu ve lisesinde, sonra ilahiyat fakültesinde okudum ve din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni olmayı tercih ettim. Çünkü bu kusur dinin değil hocanın hatasıydı. Kendi hocalarından öyle görmüştü, döverek öğretebileceğine inanıyordu. Ayrıca o yaştaki çocukların küçük kaslarını o hareketi yapacak kadar kullanamayacağının farkında değildi. Çünkü pedagoji, psikoloji ve biyoloji gibi pozitif bilimlerin verilerinden haberi yoktu. Hoca, din eğitimi ile pozitif bilimleri eş zamanlı veren okullarda okumuş olsaydı belki de öyle davranmayacaktı.

İNCE İŞLER

Aylardan Ekim. Okullar başlayalı 4-5 hafta olmuş. Öğlen teneffüsündeyiz. Okulun bahçesinde nöbet tutuyorum. Beş saat derse girmişim ve yorgunum. Ellerimi bağladım ve duvara yaslandım. Öğrenciler yürüyor, koşuyor, top oynuyorlar. Ben de onları izliyor ve etrafı kolaçan ediyorum. Anlayacağınız, bir vukuat olursa müdahale etmek için hazır kıta bekleyen asker gibiyim.

O sene okulumuza yeni gelen dokuzuncu sınıftaki bir öğrencim, ellerini ovalayarak bana yaklaştı ve "Nasılsınız Hocam?" dedi. Dersime ve bana mesafeli duran bir öğrenciydi. Özel olarak yanıma gelmesi beni biraz şaşırtmıştı. Halinden bir derdi olduğu, bir şey sormak istediği, yardıma muhtaç olduğu belli oluyordu. Ona hiç duruşumu bozmadan, "Teşekkür ederim, sen nasılsın." demenin iletişim açısından iyi bir seçenek olmayabileceğini düşündüm. Çünkü büyük ihtimal bir derdi vardı ve bunu bana açmak istiyordu. Ona bir yetişkin, bir öğretmen gibi değil de bir arkadaş gibi yaklaşmam gerektiğine karar verdim.

Öğrencileriyle iyi iletişim kurmak isteyen öğretmenlerin onları okul ortamında iyi gözlemlemesi gerektiğine inanan bir öğretmenim. Bu sebeple ben de öğrencilerin sınıfta, kori-

dorda, bahçede birbirlerine nasıl davrandıkları, karşılaştıklarında neler yaptıklarına dair gözlemlerim vardı. Mesela iki kız öğrenci sabah bahçede karşılaşınca havaya zıplayıp ellerini birbirine çarptıklarına, 'günaydın kankiş' diye selamlaştıklarına çok şahit olmuşumdur. Fakat erkek öğrenciler daha farklıdır. Mesela birbirini seven iki arkadaş sabah karşılaştıklarında biri diğerinin omzuna yumruk atarak "Günaydın kanka, nasılsın?" der, diğeri de koluyla arkadaşının boğazını sıkarak "İyiyim lan sen nasılsın?" diye cevap verebilir. Bu durum dışarıdan kavga gibi görünse de aslında iyi arkadaş olduklarının bir göstergesidir.

Öğrencimin omzuna yumruk atarak arkadaş gibi yaklaşmam doğru olmadığı için, ellerimi çözdüm, doğruldum ve ona döndüm. Sol elimle omzundan tutup kendime doğru çektim ve "İyiyim, sağ ol, sen nasılsın?" dedim. Benim arkadaş gibi hareketim onu rahatlatmış olacak ki gerginliği azaldı ve gülümseyerek bana baktı. İlk sınavı başarıyla geçmiştim.

Kendini toparladı ve bu sefer: "Hocam bir soru soracağım ama kızarsınız diye de korkuyorum." dedi. İletişimi devam ettirme konusunda ikinci sınavla karşı karşıyaydım. Ona, "Soru var soru var; bazılarına kızar, bazılarına kızmayabilirim!" desem iletişim kopabilirdi. Fakat ben iletişimin devam etmesini istiyordum. O zaman ona kızmayacağıma dair güvence verecek bir şey yapmalıydım. Ben de öğretmenlerle öğrencilerin her zaman iletişime açık olması gerektiğini, sevgi ve saygı kuralları içinde her şeyi konuşabileceklerini, kendisinin de istediği soruyu sorabileceğini söyleyip onu rahatlattım.

Öğrencim, tüm cesaretini topladı ve "Hocam ben geçen sene ortaokuldaydım, orada bir kız arkadaşım vardı. Onunla hala arkadaşlığa devam ediyoruz. Ama şimdi bu okula geldim, on birinci sınıftan bir kıza âşık oldum, aklım hep onda, bunu ona söyleye-

miyorum ve ne yapacağımı da bilmiyorum." dedi. Şaka yapıyor veya dalga geçiyor gibi değildi, çok samimi görünüyordu.

Bir öğrencim ile bu konuşmaya devam etmemin sakıncalı olabileceğini biliyordum. Onu rehberlik servisine yönlendirmek daha iyi bir seçenek olabilirdi. Ancak psikolojik danışman arkadaşımız çok rahat bir insandı. Daha önce bir öğrenciye benzer bir konu ile ilgili: "Ne kafana takıyorsun, kafana göre takıl!" demişti. Aynı şeyi ona da söyleme ihtimali vardı. Bu da hem eğitim bilimi hem de değerlerimiz açısından uygun değildi. Ayrıca benim de aynı yaşlarda çocuklarım vardı. Bir an düşündüm ve kendime şöyle bir soru sordum: Eğer benim çocuğum da böyle bir durum yaşasaydı, bana veya annesine bu durumu açamasaydı, arkadaşlarına mı yoksa güvendiği, kendisine yol gösterebilecek bir öğretmenine mi sormasını isterdin? "Öğretmenine sorması daha iyidir." dedim ve onunla konuşmaya devam etmeye karar verdim.

Öğrencime herhangi bir şeyi yapmasını veya yapmamasını söylemedim, sadece duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağladım ve bazı şeyleri zaman çözebilir deyip bir süre sonra yeniden görüşebileceğimizi söyledim.

Öğrencim bir hafta sonra yine yanıma geldi. Tedirginliği azalmıştı ve daha sakindi. Daha makul konuşuyordu. Onu dinledim ama herhangi bir düşünceye veya davranışa yönlendirmedim. İki hafta sonra yine yanıma geldi. Yüzü gülüyordu ve kendinden emin görünüyordu. "Hocam ben on birinci sınıf işini kapattım." dedi. Hiç şaşırmadım. Çünkü böyle sonuçlanacağını tahmin etmiştim. Daha önce de küçük sınıflardan bazı öğrencilerin üst sınıflardan karşı cinslerine gönlünü kaptırdığını, bu platonik durumun çoğunlukla birkaç ay içinde söndüğünü ve bittiğini biliyordum. Bir öğretmenin, öğrencileri ile ince işleri belli bir düzeyin üstünde konuşmasının doğru

olmadığını düşündüğümden "Hayırlı olsun." dedim ve başka bir şey söylemedim. Ona bir şey sormamam ve konuyu konuşma konusundaki isteksizliğim onu biraz hayal kırıklığına uğratmış olabilir diye ilgilendiğini bildiğim futboldan konuyu açtım. Önceki akşam tuttuğu takımın galibiyetini ve oynadığı güzel futbolu bana anlattı ve ayrıldık.

Öğrencim arada bir yanıma geliyor, bazen derslerden, bazen müzikten, bazen de spordan konuşuyorduk. İletişim halinde olmamız, beni sevmesini ve dersime de ısınmasını sağlamıştı. Artık derste sorular soruyor, sorularıma cevap vermeye çalışıyordu. Hatta sınıfta istenmeyen davranışlarda bulunan arkadaşlarına kızıyor onların beni üzmesini istemiyordu.

Aradan birkaç ay geçtikten sonra bir gün yine yanıma geldi ve gülümseyerek: "Hocam hiç sormuyorsunuz!" dedi. "Neyi?" dedim, o da "İnce işleri" Hocam dedi. Ona, yukarıda izah etmeye çalıştığım durumu açıkladım, anlayışla karşıladı. Ama içindekini de tutamayarak, "Hocam ben o ortaokuldaki işi de kapattım." dedi. Ben de hayırlı olsun, böylece derslerine daha iyi çalışırsın dedim. Muzip bir şekilde gülümsedi. Gözlerinden bana bir şey söylemek istediğini anladım. Ben de gülümseyerek: "Yine ne oldu?" dedim. "Hocam bizim sınıfta Ayşe var ya onunla çıkıyoruz." dedi. Tekrar gülümsedim ve yanından ayrıldım. Bu gençler böyle işte: Her gün yeniden âşık olabilir, sabah sevip akşam nefret edebilirler. Olmayacak şeyleri hayal edebilir, kendilerini dünyanın en güçlü, en güzel veya yakışıklı insanı olarak görebilirler. Onun için gençlerle zaman geçirmek keyifli ve heyecanlıdır. Onun için iyi ki gençler var.

PROJEKSİYON CİHAZI

1990'lı yılların ortalarından beri eğitimde bilgisayar teknolojilerini kullanmaya çalışıyorum. İlerleyen yaşım ortaya çıkacak ama ülkemizde projeksiyon ile ders işleyen ilk nesil öğretmenlerden olduğumu söylemem gerekiyor. O zamanlar bilgisayar teknolojilerini kullanmak hem imkânların sınırlı olması hem de cihazların çok pahalı olması sebebiyle oldukça zordu. Ama bilgisayar ekranını perdeye yansıtarak ders işlemek de benim hayallerimi süslüyordu.

O yıllarda okulumuza kaliteli bir projeksiyon cihazı temin etmiştik. Pahada çok değerli olduğu için okul müdürümüz onu çelik para kasasında muhafaza ediyordu. Ben de derslerimde kullanmak istiyordum ama müdürümüz 'olmaz' diyordu. 'Neden?' diye sorduğumda "O çok değerli bir cihaz, sadece özel günlerde kullanacağız." cevabını veriyordu. Ama benim de hayallerim vardı. Derslerde kullanmak üzere okul müdüründen cihazı almak için bir taktik geliştirdim. Bıkmadan usanmadan her hafta birkaç kere, yarı şaka yarı ciddi kapısını çalıp: "Günaydın müdürüm, bugün projeksiyonu istiyorum." diyordum. O da bana gülümseyerek "Günaydın ama olmaz." diyordu. Bu ritüel birkaç ay böyle devam etti. Hiç unutmuyorum, bir çarşamba sabahı aynı şekilde cihazı ondan isteyince: "Gel bir çay içelim." dedi. Ben oturunca o da gülümseyerek: "Karadenizli ısrarına yenildiğimi kabul ediyorum, haftada bir gün projeksiyonu sana vereceğim." dedi.

Dünyalar benim olmuştu. Özel bir derslik yok, dizüstü bilgisayar yok, sınıflarda perde yok ama heyecan ve istek var. Taşınabilir bir perde ile uzun bir ara kablo aldım. Bilgisayar kasası bir koltuğumun, kablo ve perde diğer koltuğumun altında, bir elimde çantam diğer elimde projeksiyon sınıf sınıf dolaşarak derslerimde kullanıyorum. Teneffüslerim sistemi kurmak ve kaldırmakla geçiyor ama çok keyif alıyorum. Teknoloji henüz yaygın olmadığı için öğrencilerin çok ilgisini çekiyor, dersler farklı bir formata dönüşüyordu.

Okulun içinde bu araç ve cihazlarla dolaşırken tatlı takılmalar da olmuyor değildi. Bazı öğrenciler ve öğretmen arkadaşların yanından geçerken, yarı şaka yarı ciddi "Teknomanyak" dediklerini duyuyordum. Güzel günlerdi, geçti gitti.

Eğitimde teknolojinin işimi çok kolaylaştırdığını, özellikle 2000'li yılların başında öğrencilerin dikkatini çekmek, derse ilgiyi artırmak ve öğrenmeyi kolaylaştırmak için bir araç olarak kullandığımı ve bunun işe yaradığını söylemeliyim. Fakat derslerimde dijital teknolojiyi gereğinden fazla kullanmamaya, ölçüyü aşmamaya ve en önemlisi teknolojiyi pedagojinin önüne geçirmemeye çok dikkat ettim. Bunu da başardığımı düşünüyorum.

Akıllı telefon ve internetin yoğun olarak kullanılmaya başladığı 2010'lu yıllardan itibaren, derslerde dijital teknolojiyi kullanmanın artık öğrencilerin dikkatini eskisi kadar çekmemeye başladığını ve teknoloji bağımlılığının artmakta olduğunu gözlemlemeye başladım. Bunun üzerine bilgisayarla ders işlemeyi yavaş yavaş azalttım.

Öğretmenliğimin son yıllarında, öğrenci merkezli yüz yüze etkinlikleri, grup çalışmalarını, işbirliği yaparak öğrenmeyi ve sosyal duygusal becerilerin gelişmesine yönelik çabalarımı artırmaya çalıştım. Bu süreçte değiştirdiğim yaklaşım ve yöntemlerin işe yaradığını, daha keyifli, öğretici ve hayata hazırlayıcı dersler ortaya çıktığını düşünüyorum.

ÇİZGİLİ DEFTER

Üniversite birinci sınıfın ilk haftasıydı. Hocalar ilk derslerini tanışma, sohbet, kaynak kitap veya makale tavsiyeleri ile geçiriyorlar, biz de notlarımızı alıyor, sorularımızı soruyoruz. Hocalardan biri kendi yazdığı kitabı ders kitabı olarak takip edeceğimizi, başka bir kitaba gerek olmadığını söyledi ama hızını alamamış olacak ki: "Bir de 120 yapraklı, çizgili, normal boy bir ders defteriniz olacak." dedi. Bir arkadaş "Hocam 120 yaprak defteri ne yapacağız?" diye sorunca "Kitabın bir özeti mahiyetinde size notlar yazdıracağım." dedi.

Üniversitenin ne olduğunu, fakültenin amacını biraz bildiğim için hocanın kitap ve defter yaklaşımı çok garibime gitmişti. Belki yanlış anladım diye yanımdaki arkadaşa sordum, o da doğru anladığımı söyledi. Sadece bir ders kitabını takip etmenin ve özelliklerini öğretmenin verdiği defterin mecbur tutulmasının lise yıllarında kalması gerektiğini düşünüyordum. Fakültede ise hoca kaynak kitapları ve makaleleri verir, dersini sunar; öğrenciler de hocanın anlattıklarından not alır, varsa sorularını sorarlar. Öğrenciler de sınavda kaynak kitap, makale ve hocanın anlattıklarından sorumlu olurlar. Zor da olsa üniversite öğrencisinin faydası için böyle olması gerektiğini biliyordum.

Kafam karışmıştı, haydi kendi kitabını tek kitap olarak tavsiye etmesine bir dereceye kadar anlam vermiştim ama defterin boyutuna, sayfasına, çizgili mi, düz mü, kareli mi olacağına karar vermesine ve derste not aldıracak olmasına anlam verememiştim. Bir iki dakika düşündüm, sabrettim ama kendimi tutamayarak hocaya sordum: "Hocam burası fakülte, haydi kitabı belirlediniz de defteri de en ince ayrıntısına kadar belirlemeniz, bunu mecbur tutmanız ve not tuttıracak olmanız kabul edilebilir değil!" deyiverdim.

Hoca o güne kadar böyle bir tepki almamış olacak ki şaşırdı kaldı. Kısa bir sessizliği hocadan önce sınıftaki arkadaşlar bozdu: "Sen ne yaptığını zannediyorsun, bu şekilde dersten daha kolay geçeriz, işi zorlaştırmaya ne hakkın var?" diye çıkıştılar. Ben de onlara kendimizi yetiştirmenin sınavdan daha önemli olduğunu, hem dersle ilgili metinleri okur, anlar mukayeseli düşünmeyi öğrenirsek sınavı da rahatlıkla geçebileceğimizi söyleyerek kendimi savundum.

Arkadaşların itirazları da hocayı cesaretlendirmiş olacak ki, yüksek ses tonuna, muhatabını küçük gören mimik ve bakışını da ekleyerek: "Çık sınıftan dışarı." diye bağırdı. Ben de: "Hocam size saygısızlık olarak tanımlanacak bir şey yapmadım, sadece fikrimi söyledim, bana bu şekilde hitap etme hakkınız da yok!" dedim. Hoca iyice sinirlendi ve "Çık dışarı, çık dışarı diyorum sana!" diye bağırdı. Ben hiç istifimi bozmadan "Ben hizmet almak üzere burada olan bir vatandaşım, çıkmak istiyorsanız siz çıkabilirsiniz." dedim. Hoca da burnundan soluyarak hızlıca dışarı çıktı. Ben arkadaşlarla tartışmaya devam ettim.

Aradan on dakika geçmeden Hoca geri geldi. Hiçbir şey konuşmadan ders sonuna kadar masasına oturdu, saati gelince de gitti. Dönem boyunca bize yazdırdı. Benimki büyük boy, çizgisiz düz bir defterdi. Hocanın bir haksızlığına maruz kalmamak için çok çalıştım, vize ve finallerden yüksek notlar alarak dersi geçtim.

İKİ ÖĞRETMEN

1980 askeri darbesinden önceydi. Dışarıda yaşananlar okula da yansımıştı. Sokaklardaki protesto ve gösterileri öğrenciler örnek alıyor okullarda da yapmak istiyordu. İdeolojik tartışmalar şiddete dönüşüyor okullar da bundan nasibini alıyordu. Bazen dersler yapılamıyor bazen de okullar tatil ediliyordu. Vatandaşlar çocuklarını korkarak okula gönderiyor veya hiç göndermiyordu.

1978 yılıydı. Okullarda ve sokaklarda öğrenci çatışmaları ve şehirde terör olayları artmıştı. Okuldan çıkıp hızlıca öğrenci evindeki odama gidiyordum. Bazen sokakta başlayan kavgalar apartmana, bazen de apartmanda başlayan tartışmalar sokağa taşıyordu. Yaralananlar, başı gözü patlayanlar oluyor ben de bunlara şahit oluyordum. Henüz 12-13 yaşında bir çocuk için bunlar kolay aşılabilir şeyler değildi. Bu manzaraları görmemek ve sesleri duymamak için aç karna yorganın altına girdiğim oluyordu.

Sınıflarda sağcı, solcu, milliyetçi, muhafazakâr, dindar, sosyalist her türlü görüşten öğrenciler vardı. Bu öğrencilerden büyük kısmı ideolojik tartışmalardan ve şiddetten uzak durmasına rağmen bazıları ise tam ortasında olmayı tercih edi-

yordu. Her görüşün lider öğrencileri vardı. Bir sabah okulun bahçe kapısında bizim de dersimize gelen bir öğretmen sadece fikirlerinden dolayı kurşunlanmış ve hastaneye kaldırılmıştı.

Hoca ile aynı görüşte olan okul liderleri, tüm öğrencileri bahçeye toplayıp sıraya dizdi. Protesto yürüyüşüne hazırlandığımızı haber alan polisler okulun bahçe kapısını kapattılar. Öğrencilerin sokağa ve şehirdeki hastaneye yürüyüşlerine engel olmak istiyorlardı. Bunun üzerine liderler tüm öğrencileri okulun bahçe duvarından aşarak sokağa çıkmaya zorladılar. Yüzlerce öğrenci duvardan atlamaya başlayınca briketler yerinden çıktı ve duvar yıkıldı. Hepimiz kendimizi sokakta bulduk. Okul liderleri bizi sokakta tekrar sıraya dizdiler ve marşlar söyleterek hastanenin bahçesine kadar yürüttüler. Önemli bir kısmımız kendi isteğiyle hastane bahçesinden ayrıldı, bir kısmımızı da polis kovalayıp dışarı çıkardı. Birkaç saat sonra maalesef öğretmenimizin ölüm haberi geldi.

O yıllardan, birbirinden farklı iki öğretmenimi hatırlıyorum. Bir tanesi ideolojik görüşlerini sınıfta açıklar ve bizim sinir uçlarımızla oynardı. Karşıt görüşlü öğrenciler sınıfın içinde birbirine tehdit edercesine bakardı. Fakat hoca sınıfta olduğu için harekete geçemezlerdi. Kavgacı öğrencilerin teneffüste en fazla başvurdukları yöntem, koridorda karşıdan gelen karşıt görüşlü arkadaşlarına omuz atmaktı. Amaç kavga çıkarmak ve karşıt görüşlüleri dövmekti. Çünkü farklı fikirlerin yok edilmesi gerektiğine inandırılmışlardı. Bu öğretmeni daha sonraları hep toplumun temeline dinamit koyan hayırsız bir kişi olarak andım.

Diğer bir öğretmenimiz ise sınıfta bize şöyle derdi: "Arkadaşlar, kaşınız, gözünüz, saçınız yani bedensel özellikleriniz

açısından nasıl birbirinizden farklıysanız; zihniniz, yani düşünceleriniz de birbirinden farklı olabilir. Bu çok normal ve doğal bir şeydir. Başarı, başkasını zorla kendinize benzetmek veya yok etmek değil bu farklılıklarınızla, birlikte barış içinde yaşamaktır." Ben daha sonra bu öğretmenimizi toplumun barışını sağlamak için çaba gösteren bir kişi olarak hep hayırla andım.

Öğretmen olduktan sonra ideolojik veya politik görüşlerimi okulun dış kapısının dışında bırakarak içeri girmeye gayret ettim. Toplumun ortak insanî ve ahlaki değerleriyle sınıfa girdim ama sınıfta her çeşit inançtan, düşünceden insanların çocukları olabileceği düşüncesiyle hiçbir dini veya ideolojik bakış açısının aleyhinde konuşmamaya, mensuplarına hakaret etmemeye ve onları küçük görmemeye dikkat ettim ve bunu seminerlerimde öğretmen arkadaşlarıma tavsiye ettim.

DERS PROTESTOSU

Ortaokul üçüncü sınıftayım. Sınıf başkanlığı yapıyorum. Zaten ilkokul birinci sınıftan ortaokul son sınıfa kadar öğretmenler veya sınıf arkadaşlarım hep beni başkan seçtiler. Bende bir liderlik yeteneği olduğunu da net bir şekilde ortaokul son sınıfta aşağıda anlatacağım olayda keşfettim.

Akademik başarı açısından orta halli bir öğrenciyim ama 35 kişilik, başarılı öğrencilerin çok olduğu bir sınıftayım. Matematik dersini iyi anlayamıyoruz. Öğretmenimiz tahtada problemleri çözmekte ve sonuca varmakta zorlanıyor. Yazıyor, siliyor, yeniden yazıyor. Bu durum çokça tekrar ettiği için biz de dersi anlayamıyoruz. Boş veremiyoruz çünkü matematikten geri kalmak istemiyoruz.

Bir gün başarılı arkadaşlardan birkaç tanesi yanıma gelip beni sıkıştırdı: "Sen bu sınıfın başkanısın, bu sorunu çözmek sana düşer, öğretmenle konuş!" dediler. Ben de gaza geldim ve kötü geçen bir dersten sonra öğretmenin yanına gittim. Ona: "Hocam, biz matematiği çok seviyoruz ve öğrenmek istiyoruz. Ancak dersi anlayamıyoruz. Hazırlanıp gelseniz belki bu sorunu çözeriz." dedim. O küçük aklımla öğretmene karşı bir saygısızlık etmeden derdimi söylemiştim ama muhatabımda bunun oluşturacağı yıkımı kestirememiştim.

Öğretmenimiz çok üzüldü, gözleri hafif yaşlandı, üzgün bir şekilde çantasını alıp hızlı adımlarla sınıftan çıktı gitti.

Ertesi hafta sınıfa girdiğinde öğretmenimizin elinde müsvedde kâğıtlar vardı. Anlaşılan derse hazırlık yapmış, kitaptaki problemleri çözerek gelmişti. Nitekim o kâğıtlara bakarak tahtada problemleri çözdü. Ancak bir arkadaşın problemin çözümüyle ilgili sorusunu açıklamakta zorlandı. Daha sonraki dersler çok verimli geçmedi. Sokakta yapılan protestolara özendik, onlar yapıyorsa biz de yaparız dedik ve dersi protesto etmeye karar verdik.

Dersten önceki teneffüste, sınıftaki tüm arkadaşları koridora çıkarıp sıraya dizdim. Asker gibi disiplinliydik. Ses çıkarmıyorduk ama koridorda çift sıra hazır ol vaziyetinde duruyorduk. Nöbetçi öğretmen geldi, "Ne yapıyorsunuz burada?" dedi. Ben de: "Dersi protesto ediyoruz hocam." dedim. Bize kızmadan ve hiçbir şey demeden yanımızdan ayrıldı. Az sonra ders öğretmenimiz geldi. O da: "Neden dışarıdasınız, neden böyle sıraya girmişsiniz?" diye sorunca ona da kendimden emin bir şekilde: "Hocam biz dersi anlamadığımız için protesto ediyoruz." dedim. Ben ve arkadaşlarım başarılı bir iş yapıyormuşçasına kendimizle gurur duymaya başladık. Artık göğüslerimiz biraz daha kabarmıştı. Fakat okulumuzun eli sopalı müdürünü koridorun başında görünce işler değişti. Meğer bizim yanımızdan sakince ayrılan nöbetçi öğretmen olayı müdüre uçurmuş, görevini yapmıştı.

Müdür koridorun başında kalın sopasını birkaç kere şiddetle yere vurunca arkadaşların yarısı korkudan sınıfa girdi. Müdür yanımıza yaklaştığında ise koridorda sadece üç beş kişi kalmıştık. Sert bir şekilde: "Ne oluyor burada, ne yaptığınızı zannediyorsunuz?" deyince ona da dersi protesto ettiğimizi söyledim.

Elindeki sopayı kaldırdı, "Şimdi hepinizin bacaklarını kırarım, girin sınıfa!" diye kükredi. Korkudan hepimiz içeri girdik.

Müdür de arkamızdan sınıfa girdi ve kapıyı kapattı. Bani ayağa kaldırıp "anlat bakalım!" dedi. Ben de ona aslında matematik dersini sevdiğimizi, öğrenmek istediğimizi ama öğretmenden dolayı bunu başaramadığımızı söyledim. "Peki, ne istiyorsunuz?" diye sorunca açık açık "Öğretmenimizi değiştirmenizi istiyoruz." dedim. Aslında durumu anlamıştı ve büyük ihtimal öğretmenimizin yeterlikleri konusunda onun da bazı bilgileri vardı ama bizim karşımızda bunu belli etmek istemedi. Öğretmeni değiştirmenin söz konusu olmadığını, bu olayı olmamış gibi kabul edeceğini söyledi. Fakat bir daha tekrar ederse karışanları okuldan atacağını söyleyerek bizi tehdit etti ve sınıftan çıkıp gitti.

Aradan iki hafta geçti. Bir pazartesi sabahı okula geldiğimizde tüm okulun ders programının değiştiğini öğrendik. O hafta matematik dersimize başka bir öğretmen girmeye başlamıştı. Biz başarmıştık ama maalesef başkaları mağdur olmuştu.

KRAVATTAKİ LEKE

Ortaokuldayken, pantolonunda açıkça görünen büyük bir yağ lekesiyle sınıfın içinde dolaşan öğretmenimi ve o dersi unutamıyorum. 'Öğretmenimiz o lekeli pantolonu neden giymişti acaba?' diye düşünmekten dersi dinleyememiştim. İçimden farklı senaryolar üretiyordum. Acaba başka pantolonu yok muydu, bekâr olduğu için yıkayamamış mıydı yoksa farkında mı değildi? Sebep ne olursa olsun bana yansıyan tarafı derse odaklanma sorunu yaşamamdı.

Öğretmenlerin giyiminin belli ölçüler içinde serbest olması gerektiğini, ceket, gömlek ve kravatın, öğretmenin işini yapmasını zorlaştırabileceği için zorunlu olmaması gerektiğini düşünürüm. Ancak öğrenciler örnek aldığı için, öğretmenin bakımlı olmak ve güzel giyinmek gibi bir sorumluluğu da olmalı. Ayrıca öğrencilerin dikkatini dağıtmamak için mümkün olduğu kadar sade giyinmek de pedagojik açıdan iyi bir tercih olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen, görev yaptığı yerin sosyal ve ekonomik şartlarını da biraz göz önünde bulundurmalı. Maddi imkânsızlıklar sebebiyle, istediği elbiseyi alamayan öğrencilerinin karşısına her gün şıkır şıkır ve pahalı elbiselerle çıkması, öğretmenin

öğrenciler üzerindeki etkisini azaltabilir, öğrencileri ile arasındaki bağı zedeleyebilir diye düşünüyorum.

Öğretmenlik hayatım boyunca, öğrencilerime, işime ve kendime saygının bir gereği olarak giyim ve kuşamıma dikkat etmeye; elimden geldiği kadar temiz, ütülü, uyumlu ve güzel giyinmeye çalıştım. Tıraş olmadan, kravat takmadan, ayakkabılarımı boyamadan okula gittiğim pek vaki olmamıştır. Öğrencilerimin geri bildirimleri, giyim kuşamda her zaman daha hassas olmama sebep olmuştur. Yanıma gelip "Hocam çok şıksınız ve bu şekilde öğretmenlik size daha çok yakışıyor, sakın bu konudaki hassasiyetinizi değiştirmeyin!" mealinde sözler söyleyen öğrencilerim çok olmuştur.

Bir sabah çocuklarımla birlikte evden çıkıyordum. Onları okullarına bırakıp ben de kendi okuluma gidecektim. Tam kapıdan çıkmış, ayakkabılarımı giymiş ve doğrulmuştum ki, çocuklardan biri sert bir şekilde: "Baba, öyle mi gideceksin okula?" dedi. Ben de ne var acaba diye hemen üstüme başıma baktım. Ceket, gömlek, kravat, pantolon, ayakkabı her şey yerindeydi. Acaba tıraş olmayı mı unuttum diye elimle sakalımı yokladım, onda da sorun yoktu. "Ne var, ne eksiğimi gördün?" diye sordum. "Baba, kravatına bir bak, leke gibi bir şey var galiba!" diye cevap verdi. Baktım ama bir şey göremedim. Işığa yaklaştım, kravatı elimle hafif kaldırdım, ışığın altında bir metal para büyüklüğünde, gölge şeklinde hafif bir karaltı fark ettim. Yağ lekesi değildi ve zor görünüyordu. Büyük ihtimal bardağın altından dökülen bir çay damlasının bıraktığı izdi. Koyu renk bir kravat olsaydı asla görünmezdi ama açık olduğu için belli açıdan ışığın parlatması sebebiyle görülebiliyordu.

Lekeyi önemsemedim ve "Bu kadarcık lekeden bir şey olmaz!" diyerek merdivene yöneldim. Arkamdan: "Baba, o kravatla okula gidilmez!" diye sert bir uyarı aldım. "Git-

sem ne olur?" diye nedenini sorunca da: "Baba, unutma her santimetrekareni inceliyorlar!" diye cevabımı aldım. Bir an içimden, 'Tamam, her öğrenci her santimetrekaremi incelemiyorsa bile bazı öğrencilerin incelemesi bile yeterli olur.' diye düşündüm ve geri dönüp kravatımı değiştirdim.

Aradan bir hafta geçmişti ki okulda başka bir olay yaşadım. Bu olay sanki kravat olayı üzerine aklımı iyice başıma almam için bir mesaj niteliğindeydi. On birinci sınıflardan birinde, son dersimi yaptım, çantamı toplayıp kapıya yöneldim. Bir kız öğrencim: "Bir dakika Hocam!" deyip önümde durdu. Akşam başka bir ilde konferansım olduğu için uçağa yetişmem gerekiyordu. "Uçağa yetişmem gerekiyor, çok acil değilse yarın konuşsak olur mu?" dedim. Gülümsedi, "Olmaz Hocam, ben bu merakla sabaha kadar uyuyamam." dedi ve "Hocam, bu takım elbisenin altında bu ayakkabılar ne oluyor!" diye ekledi. Bir anda şaşırmıştım. Öğrencinin derdi benim uçağı kaçırma endişemden ağır bastı ve durdum.

Aslında ayakkabılarım yepyeniydi ve gıcır gıcır parlıyordu. Ama biraz tipsizdi. Ayağımda bir ödem vardı ve ağrı yapıyordu. Mevcut ayakkabılarımı giyemediğim için birkaç gün önce gidip kendime genişçe bir ayakkabı almıştım. Ben de o ayakkabıyı giyme sebebimi ona açıkladım ve gülerek: "Giydim de ne oldu?" deyiverdim. "Hocam, dersin başında sınıfın kapısından içeri girdiğinizde baştan aşağı sizi süzdüm. Saç sakal tıraşı olmuştunuz, kravat gömlek uyumu harikaydı, lacivert elbiseniz yakıyordu ama ayaklarınıza inince hayal kırıklığına uğradım. Hocam, bu takım elbisenin altına bu ayakkabılar giyilmez!" dedi. "Tamam, biraz tipsizler kabul ediyorum ama insan bir çift ayakkabı için bu kadar hayal kırıklığı yaşar mı?" diye serzenişte bulununca: "Hocam, ben dersin başından sonuna kadar Muhammet Hoca bu güzel takım elbiseyle bu

ayakkabıları niçin giymiş diye düşünmekten derste anlattıklarınıza odaklanamadım." dedi. O anda ortaokulda lekeli pantolonla sınıfta dolaşan öğretmenimi hatırladım. Galiba öğrencim haklıydı. Belki tüm öğrenciler aynı şekilde giydiklerime dikkat etmiyordu ama bazılarının çok dikkat ettiği kesindi.

Sadece lekeler veya tipsiz ayakkabılar başa bela olmaz, bazen giyim kuşamla ilgili başka sorunlar da öğrencinin dikkatini dağıtabilir.

Çocuklarımdan biri akşam okuldan eve geldi. İçeri girer girmez sırt çantasını havalı bir şekilde çıkarıp bir koltuğun üzerine attı ve "Baba, bu kadar da olmaz ki!" dedi. Biraz muzip bir çocuktu, gene bir vukuatı var galiba ya da okuldan bir olay anlatacak diye içimden geçirdim ve ne olduğunu sordum. Biraz da rol yaparak: "Baba, inanmayacaksın ama ceket siyah, gömlek sarı, kravat mavi, pantolon gri, ayakkabılar kahverengi. İki saat matematik dersimiz vardı, öğretmenimiz tahtanın önünde renkli bir kelebek gibi dolaştı durdu ve ben hiçbir şey anlamadım." dedi.

Şöyle bir düşündüm, belki de öğretmen kendine göre güzel giyinmişti ancak rengârenk elbisesinin öğrencilerin dikkatini dağıtabileceğini unutmuştu. Öğretmenlik, her ayrıntıyı düşünmek gerektiği için zor bir işti!

YEMEĞİNİ YİYEMEYEN ÇOCUK

Bir grup eğitimci arkadaşla yemeğe çıkmıştık. Yanımızdaki masada dört yaşlarındaki çocuklarıyla birlikte yemek yiyen bir aile vardı. Biz servisi beklerken aileye biraz göz, biraz da kulak misafiri olmak zorunda kaldık.

Çocuğun herhangi bir bedensel veya zihinsel engeli görünmüyordu. Fakat dört yaşındaki bir çocuğa yemeğini annesi yediriyordu. Hem de üstüne dökmeden rahatlıkla kendisinin yiyebileceği bir yemeği. Baba da anneye, çocuğu nasıl yedirmesi gerektiği ile ilgili direktifler veriyordu. Yanımdaki arkadaşlardan biri: «İşte çocuğun geleceği ancak böyle karartılır.» deyiverdi. Aslına bakarsanız çok haklıydı. Anne baba bunu çocuğuna kötülük için değil iyilik olsun diye yapıyordu. Ama maalesef çocuklarına zarar veriyorlardı.

Anne babanın konuşmalarından anlaşıldığı kadarıyla eğitimli insanlardı. Giyimleri düzgün, davranışları olgun, oturup kalkmaları gayet iyiydi. Kullandıkları eşyalardan varlıklı olduklarını anlamak da zor değildi. Demek ki maddi imkânlara sahip olmak çocuğu iyi eğitmek için tek başına yeterli değildi. İyi bir anne baba olmak için kendini geliştirmek gerekiyordu.

Bir ara dayanamadım, aileye döndüm ve "Allah bağışlasın, çok güzel bir çocuğunuz var. Biz eğitimciyiz, işinize ve tercihlerinize karışmak istemeyiz ama küçük bir uyarıda bulunmayı da görev biliriz. Çocuklar bu yaşta kendileri yiyebilirler. Eğer siz ona yemeğini yedirmeye devam ederseniz becerilerinin gelişmesine engel olabilirsiniz." dedim. Baba sakince karşıladı ama anneden sert bir cevap aldım: "Siz karışmayın, yiyemez o, üzerine döker, etrafı kirletir. Ben ne yaptığımı biliyorum." dedi. Özür diledim ve masama döndüm.

Aile yemeklerini yiyip lokantadan ayrıldılar. Biz de kendi aramızda konuyu eğitim boyutuyla tartışmaya başladık. Konuşmalar arkadaşların kendi yaşadığı örnekleri anlatmasıyla keyifli bir hal aldı. Herkesin konu ile ilgili yaşanmış bir hatırası vardı. Arkadaşlardan biri: "Ben sekiz yaşındayken evde hamur yoğurup ekmek pişiriyordum.", diğeri: "Ben de o yaşlarda çobanlık yapıyordum, koyunların peşinden koşmaktan canım çıkıyordu ama onların hepsini korumam gerektiğinin farkındaydım." dediler ve anılarını anlattılar.

Benim de aklıma ilkokul mezunu ama arif bir insan olan babam geldi. İlçeye sekiz kilometre mesafede bir köyde yaşıyorduk. Henüz yedi yaşındaydım. Bir ayakkabıya ihtiyacım vardı. Babam bana: "Ayakkabını gidip kendin alacaksın." dedi ve bir miktar para verdi. Bu parayla dolmuş paramı vereceğimi, karnım acıkabileceği için çarşıda bir de yemek masrafım olacağını açıklayıp paranın geri kalan kısmıyla da ayakkabı almam gerektiğini söyledi. Aslında çok korkmuştum. Küçük bir yerdi ama daha önce çarşıya yalnız gitmemiştim ve tek başıma da dolaşmamıştım. Bir yandan korktuğumu söyleyemiyordum diğer yandan da babamın beni büyümüş ve adam olmuş

yerine koymasından çok mutluydum. Cesaretimi topladım ve büyük bir özgüvenle bana uzatılan parayı aldım.

Annem bu durumdan pek hoşlanmamıştı. Anne yüreği çocuğunun başına bir iş gelmesinden endişe etmişti. "O daha küçük, sen de onunla git, ya da ben gideyim." sözleri babama pek tesir etmedi. "Yapabilir!" diyerek son sözü söyledi.

Ya arabayı kaçırırsam, ya çarşıda kaybolursam, ya biri beni kaçırırsa, ya paramı kaybedersem ne yaparım ve benzeri kaygı ve korkular aklımdan çıkmıyordu. Heyecandan gece sabaha kadar uyuyamadım. Sabah kahvaltıdan sonra yola çıktım ve yukarı köyden gelecek dolmuşu beklemeye başladım.

Yüreğim pırpır ederek dolmuşa bindim. Dolmuş dediğim de Willys Jeep. Yani sadece beş altı kişinin binebildiği Amerikan malı, İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma, her tarafı dökülen küçük bir pikap. Ülkemiz küçük Amerika olma hayalleri kurduğu yıllarda, Amerika'nın bize sattığı hurdalardan biri. Neyse, bozuk köy yollarından giden araba, hoplaya zıplaya çarşıya vardı. Daha önce yerini bildiğim birkaç ayakkabıcıya gidip ayakkabılara baktıktan sonra beğendiğim ayakkabıyı aldım. Çarşıda biraz dolaştım. Bir kitapçıda kitaplara baktım. Kendime bir de hikâye kitabı aldım. Dolmuş parasını ayırıp geri kalanla börekçide karnımı doyurdum. Kaçırma veya yer bulamama korkusu olduğu için hemen arabanın bulunduğu yere gittim ve oturdum. İki saat sonra hareket ettik, aynı bozuk yollardan geçerek köye vardık. Öyle bir özgüven patlaması yaşamıştım ki, kendimi çarşıyı fethetmiş bir kumandan gibi görmeye başlamıştım.

Eve girer girmez anne babama göstermek için ayakkabılarımı giydim. Çok sevinçliydim. Babam sırtımı sıvazlayarak

büyük bir iş başardığımı, benimle gurur duyduğunu söyledi, ayakkabılarımı da çok beğendiğini ekledi. Annem ise daha aldığım ayakkabılara bile bakmadan bana sımsıkı bir sarıldı ve sağ salim eve geldiğim için Allah'a şükretti.

Kendime güvenim artmıştı. Artık kendi ihtiyaçlarımın karşılayabileceğime ve kendi ayaklarım üzerinde durabileceğime inanmıştım. Yıllar sonra eğitimci olunca, konuyu babamla konuştuğumda beni bilerek ve planlayarak tek başıma ayakkabı almaya gönderdiğini, amacının sadece kendime güvenimi kazanmam olmadığını daha başka kazanımlarım da olduğunu söylemiş ve bunları tespit etme görevini de bana vermişti. Anladım ki ben eğitimci olsam da babam beni eğitmeye devam ediyordu.

ÇILGIN ÖĞRETMEN

Eylül ayının başıydı ama henüz dersler başlamamıştı. Eğitim öğretim yılına hazırlık çalışmaları için okuldaydım. Hava güzeldi, toplantı başlayana kadar bahçede, açık havada kitap okuyayım dedim. Gölge bir yere oturdum. Yüzüm bahçe kapısına dönüktü. Gelip geçenler oluyor, ben de arada onlara bakıyordum.

Bir süre sonra bahçe kapısından sallana sallana birisi içeri girdi. Adamı gözüm tutmamıştı. Ağzını eğip bükerek ciddiyetsiz bir şekilde selam verdi. Yüzüne kısa bir bakış attım, düşük bir ses tonuyla selamını aldım ve kitabıma döndüm. Tam yanımdan geçerken yine laubali bir şekilde: "Bu okulun müdürü nerede?" diye sorunca canım sıkıldı. Kendime 'sabret' dedim. Ona da yine hafifçe 'içeride sağda' diye cevap verip kitabıma döndüm. Ne biçim adam, geldi beni buldu diye düşünmekten kitaptan okuduklarımı anlamadım. Döndüm tekrar okudum ama adam aklımdan çıkmadı. Kitabı bıraktım, bir süre ağaçlardaki kuşları izledim.

Toplantı saati yaklaşınca öğretmenler odasına çıktım. Bir süre sonra okul müdürü kapıyı açıp bahçedeki adamla birlikte içeri girdi. Meğer okulumuza yeni atanan bir öğretmenmiş. Müdür yeni öğretmeni bize tanıttı ve gitti. Öğretmen de arkadaşların arasında bir yere oturdu. Aradan henüz birkaç

dakika geçmişti ki yeni gelen öğretmen kahkahalarla gülüyor, çevresindekilere şakalar yapıyordu. Öğretmenler şaşkın şaşkın onu izliyordu. Bir ara yanındaki öğretmenin ensesine bir şaplak attı. O anda içimden 'Eyvah, şimdi mahvolduk." dedim. Okulumuzun bir kültürü vardı, iklimimiz huzurluydu, akademik başarımız iyiydi, öğretmen-öğrenci-veli-yönetici ilişkilerinde önemli sorunlar yaşamıyorduk. Yine içimden 'acele karar verme, hele dersler bir başlasın' dedim ve "çılgın" öğretmeni takip etmeye başladım.

Dersler başladı. Yeni gelen öğretmen birkaç hafta içinde öğrencileri etrafında toplamayı başardı. İletişim becerileri iyiydi ama disiplini sağlama rolünü ihmal ettiği belliydi. Bu durum bazı çocukların da hoşuna gidiyor, onunla birlikte olmaktan, şakalaşmaktan hoşlanıyorlardı. Bazı öğrenciler ise bu durumdan memnun değildi. Öğretmenler odasından çıktığında, kendisini bekleyen ve etrafını saran öğrencilerle birlikte sınıfına gidiyordu. Doğrusu okulumuzla ilgili kaygılarım oluşmuştu ama biraz da kıskanmıyor değildim. Okulun popüler ve sevilen öğretmenlerinden biriydim ve pabucumun dama atılma ihtimali vardı.

Öğretmen ve öğrencilerin derse girerken ne hissettiklerinden daha önemlisi dersten çıkarken hissettikleridir. Öğrencilerin bir dersi ne kadar öğrendikleri dışarıdan pek anlaşılmaz. Ama eğer öğretmen ve öğrenciler dersten çıkarken neşeliyse, yüzler gülüyorsa dersin keyifli geçmiş olma ihtimali yüksek demektir. Çılgın öğretmenin ve öğrencilerin dersten nasıl çıktığını merak etmiştim. Boş bir dersimde, öğretmenin girdiği sınıfın kapısını görecek şekilde, merdivenin başında, dersten çıkışlarını izlemek için soteye yattım. Korktuğum başıma gelmişti. Hani arı kovanının ağzını açınca arılar hep birlikte vızır vızır dışarı çıkar ya, işte öğretmen ve öğrenciler bir yumak

şeklinde 'hocam hocam, hocam hocam' diyerek neşeyle sınıftan çıktılar. Adam çoğu zaman öğretmenler odasına gelmiyor, teneffüsleri bahçede öğrencilerin arasında geçiriyordu.

İşler dışarıdan böyle görünüyordu ama okul idaresinden, bazı öğrencilerden ve velilerden mırıldanmalar yükselmeye başlamıştı. Derslerinin verimli geçmediğine, disiplinin sağlanmadığına, sınıflarda öğrenciler arasında öğretmenin tutum ve davranışlarından dolayı tartışmaların yaşandığına dair duyumlar almaya başlamıştık.

Başlangıçta, içimden ona altı ay süre vermiştim. Yani altı ay içinde akıbeti belli olur demiştim. Çünkü daha önce bu tip öğretmenler görmüştüm ve sürdürülebilir olmadığını biliyordum. Aradan üç ay geçmişti ki önce müdürle tartıştı. Evraklarını zamanında teslim etmediği için uyarı almıştı fakat ona göre evraklar gereksiz işlerdi. Sonra bazı öğretmen arkadaşlarla tartıştı. Söz konusu öğretmenden sonra derse giren öğretmenler sınıfı toparlamakta zorlanıyordu. Ayrıca öğrenciler diğer öğretmenlerden de derste kendilerini serbest bırakmalarını talep etmeye başlamıştı. Sonra olması gereken oldu, çılgın öğretmenin rahatı bozuldu. Aslında pozitif bir enerjiye sahip olması, öğrencilerle iyi ilişkiler kurması bakımından olumlu yönleri vardı ama disiplini sağlama rolünü yerine getirmediği için iflas etmişti.

ZORLAYAN SIRDAŞLIK

On birinci sınıfta okuyan, davranışları düzgün, hemen her dönem takdirname alan başarılı bir öğrenciydi. İki yıldır sınıf rehber öğretmenliğini yaptığım için kendisini iyi tanıyordum. İkinci dönem sınav notlarında büyük bir düşüş olduğunu fark ettim. Sadece sınav notlarında değil kendisinde de bir değişiklik vardı. Artık eskisi kadar neşeli değildi ve derslere de katılmıyordu. Dersine giren diğer öğretmenlerle görüştüm. Onlar da öğrencideki değişimin farkındaydılar.

Bir rehberlik saatinden sonra kendisiyle birebir görüştüm. Bir şeyleri gizlediği belliydi ama bilgi vermiyor, konuşmak da istemiyordu. Bir hafta sonra veli toplantısına gelen anne babası benimle özel görüşmek istediklerini söylediler. İşlerim bittikten sonra sınıfta yalnız görüştük. Onlar da kızlarındaki değişimi çözememişti. Evde odasına kapanıyor, yemeklerini orada yiyor, eskisi gibi derslerine çalışmıyordu. Ailede bir anlaşmazlık, başka bir sorun da yoktu. Anne babaya konuyu bir de okul psikolojik danışmanıyla görüşmelerini tavsiye ettim, öğrenciyi de rehberlik servisine yönlendirdim. Fakat oradan da bir bilgi elde edemedik.

Bir hafta sonra öğrencim yanıma geldi ve konuşmak istediğini söyledi. O günkü boş derslerimden birinde görüşmek

üzere anlaştık. Ders öğretmeninden izin aldım ve rehberlik servisine gittik. Benimle yalnız görüşmek istediğini söylediği için psikolojik danışman arkadaş dışarı çıktı.

"Hocam, eğer aramızda sır olarak kalacaksa size bazı şeyler anlatmak ve danışmak istiyorum." dedi. Ben de kendi güvenliğini tehlikeye atacak veya adli açıdan suç teşkil edecek bir şey değilse sırrını saklayabileceğimi söyledim. Öyle bir durum olmadığını söyleyince biraz rahatladım.

"Hocam, meslek lisesinde okuyan bir erkek arkadaşım var. Bir süredir onunla görüşüyorum. Görüşmeler internet üzerinden uzun saatler devam ettiği için derslerime çalışamıyorum. Ders çalışmaya kalksam bile okuduğumu anlamıyorum. Derslerde öğretmeni dinleyemiyor, dinlemeye çalışsam bile anlayamıyorum. Ben de bu durumdan rahatsızım ama ne yapacağımı bilmiyorum." dedi ve 'ağır bir sır' sorumluluğunu kucağıma attı.

Daha önce benzer sorunlarla çokça karşılaşmıştım. Kız-erkek arkadaşlığında ortaya çıkan ilk sorunlardan biri derslerdeki başarısızlıktı. Eğer arkadaşlık öncesinde akademik başarı varsa belirgin bir şekilde düşüyordu. Ama başarı zaten düşükse bu arkadaşlığın başarıya etkisi pek belli olmuyordu. Bir de tecrübelerime göre yeni başlayan arkadaşlıklardan kızlar erkeklerden daha fazla etkileniyordu. Kızlar olayı daha ciddiye alırken erkekler o kadar kafalarına takmıyordu. Yani olan kızlara oluyordu.

Bilgi ve tecrübelerime dayanarak öğrencimle biraz sohbet ettim. Kendi çocuğumla nasıl konuşacaksam onunla da öyle konuştum. Ona yaptığının yanlışlığı veya doğruluğu ile ilgili bir şey demedim. Sadece dikkat etmesi gereken sınırları, kendine ve ailesine karşı sorumlulukları hatırlattım. Benden

onay ve cesaret almasını istemediğim için insanın âşık olabileceğini, karşı cinse ilgi duyabileceğini ancak lise yıllarında ileri düzeyde bir arkadaşlığı uygun görmediğimi ifade ettim.

Aradan bir hafta geçmişti, okul müdürü beni çağırdı. Odasına girdiğimde öğrencinin annesi, babası ve sonradan dayısı olduğunu öğrendiğim bir yetişkin vardı. Meğer sorun benim bildiğimden daha büyükmüş. Öğrencim, ısrarla okuldan ayrılıp meslek lisesine gitmek istediğini söylüyormuş. Eğer buna izin vermezlerse okulu bırakmakla tehdit etmiş. Ailesi de gerçek sebebi bilmediği için buna anlam verememiş, okulun yolunu tutmuştu. Öğrencinin bunu neden istediği konusunda bir bilgim olup olmadığını sormaya gelmişlerdi.

Bir yandan öğrencinin bir sırrına sahiptim ve onu ifşa etmeyeceğime söz vermiştim. Diğer yandan ailesi zor durumdaydı ve yardım talep ediyordu. Ne yapacağıma, nasıl davranacağıma hemen karar vermem gerekiyordu. Ben de öğrencinin başka okula gitme talebini bilmediğimi ama belki kendisiyle görüşürsem öğrenebileceğimi söyleyip odadan çıktım. Öğretmenine rica edip öğrenciyi dersten aldım.

Anne, baba ve dayısının okula geldiğinden haberi yoktu. Ailesinin okulda olduğunu ve bana da okuldan ayrılma sebebini bilip bilmediğimi sorduklarını anlattım. Onlara bir cevap vermem gerektiğini ama kendisini de zor durumda bırakmak istemediğimi söyledim. Önce itiraz etti, bir erkek arkadaşım olduğunu söyleyemem dedi. Artık her şeyi ailesi ile paylaşmanın hem onun hem de ailesi için daha iyi olduğunda ısrar ettim. Ailesine durumunu benim anlatacağımı ve onları sakinleştireceğimi, kendisine bir zarar gelmeyeceğini söyleyince ikna oldu ve bana izin verdi. Okuldan ayrılma isteğini ertelemesi ve ailesine

bir süre bu konudan bahsetmemesi konusunda da anlaştık. Hayatımın en zor öğrenci görüşmelerinden biriydi.

Yanıma psikolojik danışman arkadaşı da alarak müdürün odasına gittik. Usulüne uygun, aileyi tedirgin etmeyecek bir şekilde durumu izah ettik. Psikolojik danışman arkadaşımız da bu aşamada çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği konusunda onlara rehberlik etti. Okul değiştirme konusunu bir süre açmamalarını söyleyerek aileyi okuldan uğurladık.

Bir ay sonra yapılan sınavlarda öğrencimizin başarı grafiğinin yükselmekte olduğunu görünce mutlu olduk. Bir süre sonra okul değiştirme fikrinden vazgeçtiğini, daha sonra da erkek arkadaşından ayrıldığını gülümseyerek haber verdi. Gençlik böyle bir şey; her gün yeniden âşık olduğunu düşünebilir, bir süre sonra da o aşkın bittiğine kendilerini inandırabilirler. Ne mutlu gençliğin heyecanını yaşayabilenlere!

KIRMADAN DÖKMEDEN

Ders dışında öğrencilerle iletişim kurmak ve eğitimi sınıfın dışına taşımak için okuldaki özel günleri kutlama programları iyi bir fırsattır. Ben de elimden geldiği kadar bu özel günleri kutlama programlarında yer almaya çalışırdım. Eğitim öğretim yılının birinde, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlama programını iki öğretmen arkadaşla birlikte yönetiyoruz. Program taslağını hazırladık ve görev alacak öğrencileri belirledik.

Bilirsiniz, öğretmenler çoğu zaman hazırlık çalışmalarını boş derslerinde yaparlar. Sunum metni ve sunucunun hazırlanması görevi benimdi. Sunucu metnini hazırladım ve sunuculuk görevini yapacak öğrenciye okuması için önceden verdim. İki gün sonra prova yapacağımızı ve evde sesli okuyarak hazırlanmasını söyledim.

Prova yapmak için öğrenciyi sınıfından aldım. Bulunduğumuz yerden konferans salonuna gitmek için iki farklı yol vardı. Biri merdivenler ve koridorlardan geçerek gidilen biraz uzun bir yol, diğeri ise merdiven altları ve daracık yerlerden geçilerek gidilen kestirme bir yoldu. Ben de zamandan kazanmak için kestirme yoldan gitmeye karar verdim.

İkimiz birlikte sohbet ederek giderken, bir merdivenin altından geçtikten sonra öğrencimin yanımda olmadığını fark ettim. Arkama döndüm ki ne göreyim, merdivenin öte tarafında ayakta duruyor.

-Niye gelmiyorsun?

-Hocam ben oraya gelemem.

-Neden gelemiyorsun, bir şey mi oldu?

-Hocam ben merdivenin altından geçemem.

-İşte ben de onu merak ediyorum, niçin merdivenin altından geçemiyorsun?

-Hocam, annem bana: 'Sakın merdivenin altından geçme, başına bir felaket gelir.' dedi.

Buna benzer batıl inançlar biliyordum ama merdiven altından geçmenin felakete yol açacağına inanmanın bu kadar etkili olduğunu duymamıştım. Normalde batıl inançlara karşı alerjisi olan bir Karadenizli olarak hızlıca öğrencinin yanına gitmem, kolundan yakalayıp zorla da olsa sürükleyerek onu oradan geçirmek geçti içimden. Fakat bir eğitimcinin böyle yapmaması gerektiğini düşündüm ve kendime engel oldum.

Geri dönüp öğrencinin yanına gittim. Elimi omzuna attım, "Öyle mi, sorun yok, gel şuradan gidelim." deyip uzun yoldan gitmek üzere geri döndük. Yolda giderken sohbete devam ettik. Ona: "Merdivenin altından neden geçilmemesi gerektiğini biliyor musun?" diye sordum, o da 'hayır' cevabını verdi. "O zaman bunu akşam annene sorarak belki cevabını öğrenebilirsin." dedim. "Ben de merak ediyorum, anneme soracağım." dedi. Provamızı yaptık ve ayrıldık.

Ertesi gün yanıma geldi ve "Annem bir şey bilmiyormuş Hocam." dedi. Babasının cami cemaati olduğunu, kendisinin de ara sıra gittiğini bildiğim için bir de caminin hocasına sor-

masını tavsiye ettim. O da 'Tamam Hocam' dedi. Ertesi gün tekrar yanıma geldi ve aramızda şöyle bir konuşma geçti:

-Hocam, cami hocası da bir şey bilmiyormuş.

-Sen ne düşünüyorsun?

-Hocam ben de dünden beri düşünüyorum. Sizin bize bahsettiğiniz batıl inanışlara benziyor.

-Peki, sence bir inanışın batıl mı yoksa gerçek mi olduğunu nasıl ayırt edebiliriz?

-Bilmiyorum Hocam, nasıl ayırt edeceğiz?

-Eğer temel dini kaynaklarda açık ve kesin olarak varsa; akla ve mantığa aykırı değilse; bilimsel bir açıklaması varsa onu gerçek olarak görebiliriz ama bu ölçülere uymuyorsa batıl olarak görmeliyiz. Şimdi ne diyorsun?

-Anladım Hocam, şimdi merdivenin altından geçebilirim.

Gülüşmeler…

Eğitim bazen de kırmadan dökmeden düzeltmektir.

ÇILDIRACAĞIM HOCAM!

Bir ilimizde, ilkokulda görev yapan sınıf öğretmenleri ile sınıf yönetimi ile ilgili atölye çalışması yapıyoruz. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının nasıl yönetilmesi gerektiğini konuşuyoruz. Konu ile ilgili teorik bilgileri ve temel yaklaşım biçimlerini anlattıktan sonra sıra yaşanmış örnekler üzerinde konuşmaya ve uygulama yapmaya geldi.

Göreve yeni başlayan genç bir öğretmen, örnek vermek amacıyla söz istedi. "Dinliyoruz Hocam." deyince büyük bir heyecanla anlatmaya başladı: "Hocam ben bu sene ikinci sınıfları okutuyorum. Bazı çocuklar kendilerini çok akıllı zannediyor, beni de aptal yerine koyuyorlar, çok zorlanıyorum." dedi. "Hocam, öğretmenliğe daha yeni başladınız, çırak sayılırsınız, tecrübe biriktirdikçe çocukları daha iyi anlayacaksınız ve bu zorlukları daha kolay aşacaksınız." diyerek onu biraz rahatlatmaya çalıştım ama çok başarılı olamadım. Heyecanla anlatmaya devam etti:

"Hocam, dersin sonlarına doğruydu, bir öğrenci dikkatimi çekmişti; yerinde duramıyor, sürekli kıpırdıyordu. İstemsizce dikkatim üzerine odaklanmıştı, derse devam ediyordum

ama gözlerimi ondan alamıyordum. Bir ara sırasının üzerinde açık duran defterini yavaş yavaş kendine doğru çekti ve sıranın gözüne itti. Defterden bir yaprağı yavaşça yırtarak dürdü. Ben, 'şimdi ne yapacak acaba' diye merakla izlemeye devam ediyordum. O da benim onu izlediğimi fark etmişti ama işine devam etti. Öğrenci ayağa kalktı, dürdüğü kâğıdı bana gösterdi ve çöp kutusuna doğru yürümeye başladı. Beni kandırmak için bunu yaptı. Çıldıracaktım Hocam." dedi.

Genç öğretmen arkadaşımız aslında sorunu çözümleyecek teorik bilgiye sahipti ancak pedagoji kitaplarından öğrendiği bir konuyu sahada uygulamakta zorlanıyordu. Uzun süre hareketsiz oturmak kan akışını yavaşlatır, insan rahatsız olur ve harekete ihtiyaç duyar. Çocuklar uzun süre oturmaktan yetişkinlere göre daha fazla sıkılırlar. Çocuk da bu ihtiyacını gidermek için bir bahane üretmek istemişti. Olay aslında basitti ve öğretmenin görmezlikten gelmesi gereken küçük bir sorundu. Bu da bilgiden ziyade tecrübe ile edinilecek bir beceriydi.

Uzun süre oturmanın sadece çocukları değil büyükleri de rahatsız ettiğini bildiğim için bazen yetişkinlere yönelik seminerlerimde ayağa kaldırıp etkinlikler yaparım. Bir seferinde üniversitelerimizden birinde seminer veriyorum. Salonu dolduran öğrencilerin yanında rektör ve üniversite hocaları da vardı ve çoğu ön tarafta oturuyordu. Rektör pek gülmeyen, ciddi ve otoriter bir kişi olarak biliniyordu. Seminer başlayalı yarım saat kadar olmuştu. Keyifli gidiyordu ama bir kan dolaşımına da ihtiyaç var diye düşündüm. Amacım sadece katılımcıları hareket ettirmek değildi tabii ki, yapacağım etkinlikle çoğu eğitimci veya öğretmen adayı olan dinleyicilere bunun bir ihtiyaç olduğunu da anlatmaktı.

Herkesi ayağa kalkmaya davet ettim. Öğrenciler kalktı ama ilk sırada oturan hocalar tereddüt edip birbirine bakmaya başladılar. Etkinliğe katılıp katılmama tercihlerine saygı duyacağımı hocalara söylememe rağmen rektör ayağa kalktı ve biz de katılalım dedi. Ellerimizi, kollarımızı sallayarak, ayaklarımızı hareket ettirerek bir etkinlik yaptık. Aslında ders niteliğinde ve komik bir etkinlikti. Rektör ve hocalar semineri sonuna kadar keyifle izlediler. Eğitimden sonra tebrik etmek için yanıma geldi ve "Hocam, hayatımda ilk defa böyle bir etkinlik yaptım. Oturmaktan ayaklarım uyuşmaya başlamıştı, biraz acil işlerim de vardı. Aslında çıkacaktım ama bizi hareket ettirdikten sonra vazgeçtim. Tebrik ederim, üniversite rektörünü oynatan kişi olarak tarihe geçtiniz." dedi. Hep beraber gülüştük. Fakat asıl tebriği öğrencilerden aldım. "Hocam, bizim rektörün, bizimle beraber bir semineri baştan sona dinlediği görülmemiş şeydi. Siz bunun üstüne bir de yüzünü güldürdünüz." dediler. Bu başarı benim değil, değişime açık olan rektörün başarısıydı.

BALDIRDAKİ SUSTALI

90'lı yıllarda sınıflar çok kalabalıktı. Ayrıca öğrencilerin yaş ortalamaları bugünkünden daha yüksekti, az da olsa sınıflarda 19-20 yaşlarında öğrencilerimiz olurdu. Bir sırada üç öğrenci oturmak zorundaydı ve kenardaki öğrencilerin yarısı sıranın dışına taşardı. Sınıfların ortalama mevcudu 60 civarındaydı ama 72 kişilik bir lise sınıfında ders yaptığımı da hatırlıyorum.

Kalabalık sınıflarda ders işlemek, bir şeyler öğretmek, öğrencilerin olumsuz davranışlarını tespit etmek ve yönetmek oldukça zordur. Bu sebeple öğretmen bu sınıflarda daha dikkatli olmak zorundadır. Ancak her şeyi kontrol altında tutmak ve istenmeyen gelişmeleri engellemek de her zaman mümkün değildir.

Bir gün yine böyle kalabalık bir sınıfa girdim. Dersi sunmaya başladım. İlgi çekici bir konu olduğu için öğrenciler dikkatle beni dinliyor, sınıftan ses çıkmıyordu. Ders başlayalı on dakika kadar olmuştu ki sınıfın bana göre çapraz sol arka tarafından bir anda yükselen çığlık sessizliği bozdu. Hemen oraya doğru fırladım ki ne göreyim öğrencinin baldırında bir sustalı saplanmış duruyor, bıçağı görenlerin bağrışmaları sınıfta yankılanıyordu. 'Ne oldu?' diye soranlara da öğrencilerin ismi verilerek "Falanca falancayı bıçakladı." diye bağırarak cevap veriyorlardı.

Öğrencinin yanına gidince bıçağı yan sırada oturan öğrencinin kullandığını anladım. Hemen onu oradan uzaklaştırdım. Sınıf başkanına okul yöneticilerine haber vermesini söyledim. Bir iki dakika içinde onlar da geldiler. Sınıftaki tüm öğrencileri dışarı çıkarttık. O arada ambulans çağırdık. Yaralanan öğrencinin pantolonu kanlanmış ve yere damlamaya başlamıştı. Öğrenciyi hiç yerinden kaldırmadan basit bir bandaj uygulaması yaptık. Sağlık ekipleri geldi ve bir müdür yardımcısı eşliğinde öğrenciyi hastaneye götürdüler.

Sonradan öğrendiğimize göre iki öğrenci dersten önceki teneffüste okul bahçesinde tartışmış. Tartışma biraz itişme ve dalaşmaya dönüşmüş ve bıçağı kullanan öğrenci yere düşmüş. O sırada zil çalmış ve olayı gören nöbetçi öğretmen, öğrencileri sınıfa göndermiş. Sınıfa gelene kadar da sözlü atışma devam etmiş. Bıçaklayan öğrenci, "Sana gününü göstereceğim." diye diğerini tehdit etmiş. Sınıfa gelip yerlerine oturmuşlar. Biri bir sıranın sol tarafında öteki de diğer sıranın sağ tarafında oturuyorlardı. Dersin başında sessiz sakin duran öğrenci, sağ ayağının sağ tarafında çorabın içinde sakladığı sustalı bıçağı oradan çekip arkadaşının baldırına saplamış. Disiplin soruşturması ve işlemleri sonunda bıçağı kullanan öğrenci okuldan uzaklaştırıldı. Okumaya pek niyeti olmayan diğer öğrenci de tedavi sürecinin ardından okula devam etmedi.

Her ne kadar benim bir hatam veya yetersizliğim olmasa da dersimde bir öğrencinin diğerini bıçaklaması moralimi çok bozmuştu. İdari ve adli soruşturmalar neticesinde tarafıma bir kusur isnat edilmedi ama bu hatıra öğretmenlik hayatım boyunca da aklımdan hiç çıkmadı.

MONA HOCA

Derste öğrencilerin belli bir dikkat ve odaklanma süresi vardır. Bu süre, öğretmenin ders işleyiş şekline, konunun özelliklerine, güdülenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğine, merakın uyanıp uyanmadığına ve öğretmenin iletişim ve yönetişim becerilerine göre değişiklik gösterebilir.

Öğretmen derse iyi hazırlanmışsa ve konu da ilgi çekici ise dersin başından sonuna kadar konu işleyebilir. Ancak bu şekilde kesintisiz konu işlenerek bitirilen derslerin sayısı nispeten azdır. Derslerin çoğunda belli bir süre sonra öğrencilerin dikkati dağılır. Öğretmen bunu fark ettiğinde devreye girer ve konu dışı bir olaya dikkat çekerek zihinleri dinlendirir, sonra da konusunu işlemeye devam eder. Öğrencilerin çoğu ders içinde böyle kısa bir teneffüse ihtiyaç duyarlar.

Öğretmenin ders içi bu zihinsel teneffüslerde kullanmak üzere; içinde fıkralar, olaylar, anılar, kısa hikâyeler olan sanal bir heybesi olmalıdır. Bu sanal heybe ne kadar ilginç şeylerle doluysa ders içi kısa teneffüsler o kadar verimli geçer. Sanal heybeden her zaman komik fıkralar, ilgi çekici hatıralar çıkarmak gerekmez. Bazen akşam televizyonda izlediğiniz futbol maçındaki bir an bile işinizi görebilir. Mesela akşamki maçta

Messi güzel bir röveşata golü atmış olsun. Dersin başında, ortasında, sonunda fark etmez; öğretmen ihtiyaç hissettiğinde, basit bir beden hareketiyle "Messi akşam o golü nasıl attı gördünüz mü?" deyip konuyu açarsa yine de amacına ulaşabilir.

Geçmiş zamanların birinde, Türk eğitimcilerin hizmet içi eğitimleri için, resmi görevli olarak bir haftalığına Fransa'ya gittiğim için okulumda bir hafta derslere giremedim. Yurda döndüm ve bir hafta ders yaptıktan sonra aynı görev için bir haftalığına da Hollanda'ya gittim. Okulda derslerim çok aksamıştı. Haftada bir saat dersim olduğu için de telafisi çok zordu. Bir hafta sonra ortak sınavlar yapılacaktı. Diğer öğretmen arkadaş derslere devam ettiği için benim sınıfların eksiği vardı ve benim de buna bir çare bulmam gerekiyordu. HDS'yi (Hızlı Ders İşleme Sistemi) devreye sokmaktan başka bir çarem yoktu, ben de onu uygulamaya karar verdim.

Onuncu sınıflarda "İnanç Esasları" diye bir ünitem vardı. Ders planına göre üniteyi dört haftada işlemem gerekirken mecburiyetten dolayı iki haftada yanı iki derste konuyu bitirmem gerekiyordu. Onuncu sınıflardan birinde derse girdim ve hızlı bir şekilde konuya başladım. İnanç esaslarını tahtaya yazdım. Tek tek anlatmaya başladım. Hızlı ders işlemenin en etkili yolu öğretmenin hızlıca konuları özetlemesiydi, ben de öyle yapmaya başladım.

Allah, melek, kitap derken dersin on beşinci dakikasına geldik. Ancak sınıfta bir gariplik vardı, öğrenciler baygın baygın beni dinliyorlardı. Bir teneffüs vermenin zorunlu olduğunu anladım. Dört büyük kitabı ve gönderildiği peygamberleri tahtaya yazar yazmaz geriye döndüm, hızlıca öğrencilerin arasına girdim ve yüksek sesle Sezai Karakoç'un Mona Rosa şiirinden bir dörtlük okumaya başladım.

Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.
Henüz dinlemedin benden türküler.
Benim aşkım uymaz öyle her saza.
En güzel şarkıyı bir kurşun söyler.
Kırgın kırgın bakma yüzüme Rosa.

Şiiri okumayı bitirince öğrencilerimin şaşkın bakışları gözlerinden rahatlıkla belli oluyordu. Bir anda dikkatler ders konusundan kopmuş, şiire ve benim hareketlerime odaklanmıştı. Daha sonra öğrencilerimden bazıları, "Muhammet Hoca kafayı mı yedi, dört büyük kitapla bunun ne alakası var, dinden imandan bahsederken şiir okumak caiz midir acaba?" gibi düşüncelerin içlerinden geçtiğini de itiraf ettiler. Olsun, ben amacıma ulaşmıştım, bu da planın bir parçasıydı.

Şiirin ne anlattığı, kime yazılmış olabileceği, yazarını tanıyanın olup olmadığı gibi sorularla beş dakika geçirdik. Duygular harekete geçmiş, düşünceler farklı bir konuya odaklanmış ve zihinler dinlenmişti. Daha dinç zihinler ve daha dingin ruhlarla peygamber inancı konusundan itibaren dersime devam edip bitirdim. Sanal çantamdaki bir şiir çok işe yaramıştı.

Benim sanal çantamda sadece şiirler, fıkralar, anlar yoktu; uygulamalar ve etkinlikler de vardı. Derslerimin birinde Mona Rosa şiirinden aynı dörtlüğü slâytla tahtaya yansıttım. Aynı sırada oturan öğrencileri ikişer kişilik gruplar olarak ayırdım. Onlara, bu şiiri öğretmenlerine uyarlamalarını; sözlerini değiştirerek vermek istedikleri mesajı şiirle anlatmalarını söyledim ve beş dakika süre verdim.

İş öğretmenlere mesaj vermek ve onları eleştirmek olunca büyük bir istekle işe koyuldular. "O olmadı, bunu yaz, şunu da söyleyelim…" tartışmaları ile beş dakika geçti. On beş gruptan on tanesi şiirlerini tamamlamışlardı. Öğrencile-

rin bir kısmı 'Bakın size neler yazdık!' duygusuyla muzipçe gülümsediklerini unutmuyorum.

Gönüllülerden başlayıp yazdıkları şiirleri okutturdum. Gerçekten güzel uyarlamışlar ve öğretmenlere güzel mesajlar vermişlerdi. Fakat gruplardan birinin yazdığı şiir gerçekten diğerlerinden farklıydı, onlar harika bir şiir yazmışlardı:

MONA HOCA
Kızgın kızgın bakma yüzüme hoca.
Henüz dinlemedin dertlerimi.
Benim fıtratıma uymaz öyle her eğitim.
En güzel dersi beni anlayan bir öğretmen anlatır.
Kızgın kızgın bakma yüzüme hoca.

Öğrencim şiiri okuyunca büyük bir samimiyetle onlara sarılıp tebrik ettim. Duygu ve düşüncelerini, öğretmenlerle ilgili önerilerini çok güzel yazmışlardı. "Mona Rosa, Mona Hoca; kırgın kırgın, kızgın kızgın" ifadelerine kafiyeyi çok güzel uydurdunuz." dedim. Şiiri yazanlardan biri muzip bir öğrenciydi. Gülümseyerek:

-Hocam siz öğretmenlere konuşmaya gidiyorsunuz değil mi?

-Evet.

-Hocam kafiye uydu ama sizden bir ricamız var.

-Nasıl bir rica?

-Hocam, öğretmenlere bizden bir selam götürün ve onlara, sınıfın kapısından içeri girerken kızgın kızgın, kaşlarını çatarak girmelerini istemediğimizi söyleyin.

-Bu niçin sizin için bu kadar önemli?

-Hocam, biz de insanız, derse giren hocamızı güler yüzlü görmek istiyoruz. Ama çatık kaşlı girdiğinde moralimiz bo-

zuluyor. Hem henüz ona bir şey yapmadık ki, kapıdan girerken niçin kaşlarını çatıyor! Hele bir içeri girsin, ders başlasın, biz yaramazlık yaptığımızda o da istiyorsa kaşlarını çatsın.

-Tamam, bu isteğinizi onlara ileteceğim.

"Biz şiirinize dönelim. 'Henüz dinlemedin dertlerimi' yazmışsınız. Bir sınıfta otuz öğrenci var, öğretmen her birinizin dertlerini nasıl dinlesin?" deyince sevgili öğrencim bana hayatımın dersini verdi. Aslında konunun öneminin farkında olduğumu düşünüyordum. Öğrencilerin halini hatırını sormak, onları dinlemek ve anlamak üzerine yazılar yazmış ve eğitimlerde konu ile ilgili etkinlikler yapmıştım. Ancak öğrencim konuya başka bir açıdan bakmamı sağladı. Bana: "Hocam, bir derste sınıftaki tüm öğrencilerin dertlerini dinleyemeyeceğinizi biliyoruz. Bir öğretmen bir derste sadece bir öğrenci ile özel ilgilense, ona halini hatırını sorsa biz bunu hepimize sorulmuş gibi görür ve mutlu oluruz." dedi. O günden sonra her ders elimden geldiği kadar farklı bir öğrenciye halini hatırını sormaya, bir derdini dinlemeye gayret ettim. Bu gayretimin, öğretmenlik hayatımda öğrencilerle iyi ilişkiler geliştirmeme büyük bir katkısı olduğunu söylemeliyim.

HALİM SELİM ÖĞRETMEN

İki binli yılların başında görev yaptığım okula genç bir matematik öğretmeni atandı. Sakin, sessiz, halim selim, çekingen bir insandı. Kısa boylu ve biraz da zayıf olunca okulda varlığı pek hissedilmiyordu. Öğretmenler odasında bir köşede oturup dinlenir, ders kitabını incelerdi. Zil çalınca, sanki öğretmen arkadaşları uyuyor da onları uyandırmamaya çalışıyormuş gibi parmaklarının ucunda yürüyerek sessizce öğretmenler odasından çıkar sınıfa giderdi. Bazen yanına gider halini hatırını sorar, onunla iletişim kurmaya çalışırdım.

Göreve başlayalı bir ay kadar olmuştu. Durumuna üzüldüğüm için onu takip ediyordum. Gün geçtikçe morali daha bozuk görünüyor ve daha fazla içine kapanıyordu. Boş dersimde öğretmenler odasında oturuyordum. Baktım o da derse gitmedi. Demek ki onun da dersi boştu. "Merhaba Hocam" deyip yanına oturdum ve hemen söze girdim. "Hocam son zamanlarda sizi çok morali bozuk görüyorum. Eğer bir sıkıntınız varsa konuşabiliriz. Uzun zamandır buradayım, hem okulda hem çevrede nazımın geçtiği insanlar var, sana yardımcı olabilirim." dedim. Önce teşekkür etti ve bir sorun olmadığını söyledi ama bakışları hiç öyle söylemiyordu. Gittim iki çay doldurup yanına oturdum. Biraz havadan, sudan konuştuk.

Bir süre sonra "Hocam, doğrusunu isterseniz çok önemli bir sorunum var. Ben öğretmenlik yapamıyorum." dedi. Neler yaşadığını, nasıl hissettiği sorunca: "Hocam, sınıfa giriyorum ama kimsenin umurunda değil, günaydın diyorum ama öğrencilerin çoğu duymuyor bile. Masaya oturup defteri yazıyorum, zor da olsa yoklama alıyorum ama derse başlayamıyorum. Çünkü sınıfta herkes konuşuyor, beni dinlemiyorlar. En fazla önlerde oturan üç beş öğrenciyle ders yapıyorum, geri kalanlar kendi aralarında konuşup duruyorlar. İşin kötüsü bu durum gün geçtikçe kötüye gidiyor; ben sınıfı yönetemiyorum." dedi. Çok duygulanmıştı, son cümlesini zor tamamladı, "İstifa etmekten başka bir çare düşünemiyorum." diye de ekledi.

Hemen söze girdim, "Dur bakalım Hocam, daha öğretmenliğe yeni başladınız, karar vermek için çok erken. Hem hepimiz başlangıçta zorluklar yaşadık, bunları sadece siz yaşamıyorsunuz, bu yaşadıklarınızın çaresi de var." deyip onu teskin etmeye çalıştım. Biraz sakinleşti, "Gerçekten mi Hocam, siz de buna benzer şeyler yaşadınız mı?" dedi. Ben de yaşadığım bazı sorunlardan bahsettim. Biraz daha rahatlamıştı.

Ona: "Hocam isterseniz en baştan başlayalım. Mesela öğretmen zili çalınca yerinizden kalkarken, odadan çıkıp koridorda yürürken neler düşündüğünüzü neler hissettiğinizi biraz anlatın." dedim. Ayağa kalkmakta bile zorlandığını, koridorda yürürken ayaklarının geri gittiğini hissettiğini anlattı. Ona kendisini izlediğimi, çok yavaş hareket ettiğini, daha kendine güvenle hareket etmesi, çantasını sert bir hareketle kaldırması, hızlı adımlarla yürümesi gerektiğini söyledim. Hatta mümkünse ayakkabılarını değiştirmesini, lastik tabanlı ayakkabılar yerine şöyle yere basınca biraz ses çıka-

ran sert topuklu ayakkabılar giymesini söyledim. Heyecanla beni dinliyordu. "Hocam sınıfın kapısını nasıl açıyorsunuz, sınıfa nasıl giriyor ve nasıl selam veriyorsunuz?" diye sordum. O da "nasıl olacak Hocam, yavaşça kapıyı açıyor, içeri giriyor ve sınıfı selamlıyorum. Ama daha önce söylediğim gibi sanki kimse beni duymuyor." dedi.

"Hocam, şimdi burayı da biraz değiştirmeyi denemeliyiz." dedim ve ona kapıyı biraz hızlı açmasını, dik durmasını, hızlı adımlarla içeri girip öğrencilere yaklaşmasını ve gür bir sesle "Günaydın" demesini, duymazlarsa sıraların arasına girip selamı tekrarlamasını ve hiç vakit kaybetmeden derse başlamasını önerdim. "Ama Hocam, müdür önce sınıf defterini yazmamızı istiyor." dedi. Haklıydı, müdür öyle diyordu fakat yoklama dersin başında yapılmalı, sınıf defteri dersin sonunda yazılmalıydı. Ancak bazı öğretmenler sınıf defterine işledikleri konuyu yazıp imzalamayı unuttukları için okul yöneticileri zor durumda kalıyordu. Onar da dersin başında yazılmasını istiyordu. Ben de genç arkadaşıma: "Sen müdürü boş ver, hiç vakit kaybetmeden derse başla. Ders içinde gereksiz konuşan öğrencilere net tavır göster ve biraz sesini yükselt. Bütün bunlar, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına fırsat vermeden ders işlemeniz ve sınıfı yönetmeniz açısından çok önemlidir!" dedim.

Biraz şaşkın bir vaziyette bana baktı ve titrek bir sesle "Hocam, bütün bunları ben mi yapacağım!" dedi. İşte en önemli sorun buradaydı. Önce kendine güvenmesi ve inanması gerekiyordu. Ona aynı benim gibi yapamasa bile, en azından elinden geleni yapabileceğini söyledim. Bunların bir işe yarayabileceğine biraz inanmış gibi görünüyordu. "Dene-

yeceğim Hocam." dedi. Teneffüs zili çalmış, öğretmen arkadaşlar gelmeye başlamıştı.

Bu arada ben onu izlemeye devam ettim. Önerilerimi uygulamaya çalıştığını fark ediyordum. Aradan birkaç hafta geçti. Moralinin düzelmekte olduğu fark ediliyordu. Derslerden sonra daha mutlu bir şekilde öğretmenler odasına geliyordu. Bir ara yine yanına oturdum ve nasıl gittiğini sordum. "Hocam tavsiyeleriniz biraz işe yaradı, en azından artık sınıfın yarısı ile ders yapabiliyorum." dedi. Bence büyük bir ilerleme kaydetmişti.

Birkaç yıl birlikte çalıştıktan sonra başka bir okula tayini çıktı. Yıllar sonra görev yaptığı bir okulda müdür yardımcısı oldu. Sonra da başka bir okula müdür olarak atandı. O şimdi başarılı bir okul yöneticisi. Değişime ve gelişmeye açık olan insanın, uzak gibi görünen hedeflere ulaşması çok zor değildir.

BÜYÜK PATATESLER

Okulumuzda, öğretmenlikten çok ticaret ile uğraşan bir arkadaşımız vardı. Hem işini iyi yapmıyor hem de öğrencilere iyi davranmıyordu. Derslere çoğu zaman geç girer ve öğrenciyi serbest bırakırdı. Fakat iş sınava gelince tüm müfredattan sorumlu tutar ve soruları zor sorardı. Öğretmediği bilgileri sınavda sorması, öğrenci ve veliler tarafından tepkiyle karşılanır, tartışma konusu olurdu.

Öğrencilere kötü sözler söylemeyi, hakaret etmeyi, rencide edici davranmayı eleştirilerin kendine yönelmesine engel olması için bir yöntem olarak kullanıyordu. Okuldaki sosyal ve kültürel çalışmalardan sürekli kaçar, görevlerini yerine getirmezdi. Liyakatsiz ve dirayetsiz okul yöneticileri de bu duruma sessiz kalırdı.

Söz konusu öğretmen, sınıf rehber öğretmeni olduğum bir sınıfın dersine de girdiği için yaptıklarından haberim oluyordu. Bir rehberlik dersinde sınıf başkanı: "Hocam artık yetti, bir zamandır bize 'patatesler', 'patates oldunuz' deyip duruyor. Son sınavdan aldığımız düşük notları bahane edip 'bakın gördünüz mü nasıl patates oldunuz' dedi bize. Oysa kabahat bizim değildi Hocam, bize öğretmediği yerlerden, sınıfta işlemediği konulardan soru sormuştu." diye şikâyet etmişti.

Aslında o da yaşadığı sorunların farkındaydı. Öğrencilerle iletişim kuramıyor, sınıf yönetiminde sorunlar yaşıyor ve bunu da öğretmenler odasında öğrencileri kötüleyerek, kabahati onlarda bularak anlatıyordu.

Birkaç sefer usulüne uygun bir şekilde kendisiyle konuşup içinde bulunduğu sorunların kendi tutumlarından kaynaklanabileceğini anlatmaya çalışmıştım ama aynaya bakmaya, kusuru kendinde aramaya hiç niyeti yoktu. Böyle durumlarda öğretmen ve okul yöneticilerinin yapamadığını bazen öğrenciler yapar, öğretmene ibretlik bir ders verebilirlerdi. Buna daha önce birkaç defa şahit olmuştum.

Bir gün derse başlayalı beş dakika kadar olmuştu ki, söz konusu öğretmenin sesi koridorda yankılandı. "Terbiyesizler, siz kim oluyorsunuz da bunu bana yapabiliyorsunuz, göstereceğim size bu saygısızlığın ne demek olduğunu!" diye bağırıyordu. Koridora çıktığımda benim sınıfta bir vukuat yaşandığını anladım. Sınıfın kapısı açıktı. Koşup içeri baktığımda ilginç bir manzara ile karşılaştım. Sınıfta sadece bir öğrenci vardı ve en arkada oturuyordu. Fakat sıraların üzerinde, her öğrenci için kocaman birer patates vardı. Bunun ne demek olduğunu anlayamamıştım ve şaşkındım.

Meğer bizim zeki öğrenciler bir gün önce plan yapmışlar. Herkes okula bir büyük patates getirmiş. Öğretmenin derse geç gelmesini de hesaba katarak, diğer öğretmenler derse girdikten sonra kendilerini temsilen, okula getirdikleri patatesleri sıralarının üzerine koymuşlar. Muzip arkadaşlarından birini de nöbetçi bırakıp sessizce tuvalete kapanmışlar. Öğretmen gelip patates manzarası ile karşılaşınca sınıftaki nöbetçi öğrenciye: "Bunlar nedir, arkadaşların nerede?"

diye sormuş. Bizim muzip öğrenci de "Görmüyor musunuz Hocam, arkadaşlarımız sınıfta. Patates diye diye hepsini patatese dönüştürdünüz." demiş. Bunun üzerine öğretmen de kendini koridora atarak bağırıp çağırmaya başlamış.

Eğer başka bir öğretmene bu yapılsaydı belki disiplin süreci başlar ve öğrenciler cezalandırılırdı. Ancak ne öğretmenler ne de okul yöneticileri öğretmene sahip çıkmayınca şikâyet söz konusu olmadı, herhangi bir işlem de yapılmadı. Öğretmen de yıl sonunda tayin isteyip okulumuzdan ayrıldı.

Hepimiz bu yaratıcı eyleme şapka çıkardık. Öğrenci miletini hafife almamak lazım.

SÜMSÜK ÇOCUK

Okulda haberdar olduğum bir olay, mesleğime bakış açımı değiştirmiş, bir görevimin de yetenek keşfetmek olduğunun iyice farkına varmıştım. Bu olay; yetenek keşfetmek için öğrencileri tanımak, dış görünüşlerine bakmadan onlara değer vermek ve güvenmek gerektiğini de öğretmişti bana.

Okulla arası iyi olmayan ama çok kitap okuyup güzel yazılar yazan, dersler onun için biraz sıkıcı geçtiğinden arka sıralarda oturan, mecbur kalmadıkça derslere katılmayan bir öğrencimiz vardı. Arkadaşlarını rahatsız etmemek amacıyla sürekli akan burnunu, sıranın altına eğilip fazla ses çıkarmadan silmeye çalışacak kadar da hassastı.

Günün birinde edebiyat öğretmeni içinde tasvirlerin olduğu bir yazı yazma ödevi verir. Öğrencimiz de o sıralar Cengiz Aytmatov'a merak salmış ve birçok eserini okumuş olmanın etkisiyle, içinde güzel tasvirler yaparak yazdığı kompozisyonu "Öğretmenim bu yazımı çok beğenecek ve beni tebrik edecek." düşüncesiyle öğretmenine verir.

Birkaç gün sonra sınıfa gelen edebiyat öğretmeni, yazıyı eline alıp en arkada oturan öğrencinin yanına gider ve sert bir dille "Doğru söyle bu yazıyı kim yazdı?" diye sorar.

Öğrenci: "Ben yazdım Hocam." der. Öğretmeni ona inanmadığını söyler ve arkadaşlarının içinde onu yalan söylemekle itham eder. Takdir beklerken sahtekârlıkla suçlanması öğrenciyi çok üzer ve iyice köşesine çekilmesine sebep olur.

Kendisindeki değişimi fark eden ailesine durumu anlatır. Aile, konuşmak üzere okula gelir ve çocuklarının daha önce de buna benzer yazılar yazdığını ve bu yazıyı da yazabileceğini çünkü çok kitap okuduğunu öğretmene anlatır. Öğretmen tutumunda ısrar eder ve öğrenciyi göstererek "En arka sırada oturan, derste sürekli burnunu silen şu sümsük çocuk mu yazacak bu kompozisyonu?" diye gülerek cevap verir.

Artık hikâyenin devamı çok önemli değildir. Bir öğrenci, belki de geleceğin iyi bir yazarı kaybedilmiştir. Yetenek avcısı olması gereken öğretmen yetenek yok edici olarak davranmıştır. Bu da bana ders olmuştur.

Haberdar olduğum bu olaydan yıllar sonra dokuzuncu sınıflardan birinde, ders sırasında, bir öğrencinin defterine bir şeyler karaladığını gördüm. Hemen müdahale etmeyip, biraz takip etmek istedim. Çünkü bazı öğrencilerin anlamlı veya anlamsız bir şeyler karalarken de dersi dinleyip anlayabileceklerini biliyordum. Zihninin gerçekten derste olup olmadığını anlamak için bir soru sordum, o da soruya doğru cevap verince ötesini kurcalamadım.

Bir hafta sonraki derste öğrenci yine defterine bir şeyler karalıyordu. Dersi dinlediğini anlamıştım ama ne karaladığını da merak etmeye başlamıştım. Küçük yer değişikleriyle bakış açımı farklılaştırarak defterine çizdiklerini görmeye çalıştım. Uzaktan görebildiğim kadarıyla güzel şekiller çiziyordu.

Ders işlemeye devam ederken bir süre sonra ona fark ettirmeden iyice yakınına gittim ve "Şu defterine çizdiklerine bakabilir miyim?" dedim. Güzel ahlaklı bir çocuktu, biraz

utandı ve defterini gizlemeye çalışarak "Bir şey yok hocam, öylesine karalıyordum." dedi. Ben de gülümseyerek "Aç da bir bakayım." dedim. Defterinden bir sayfa açtığında karşımda karakalemle çizilmiş harika bir spor araba modeli vardı. "Tebrik ederim, çok güzel çizmişsin, hangi araba bu?" diye sordum. O da bilinen herhangi bir model olmadığını, kendisinin tasarımı olduğunu söyleyince şaşırdım ve "Bu daha güzel bir haber." dedim. Bir sakıncası yoksa diğer sayfalara bakıp bakamayacağımı sordum. "Hocam pek güzel değiller." demesine rağmen hızlıca bir göz geçirdim. İlgi alanıma giren ve anladığım bir konu olmamasına rağmen hepsi gözüme çok güzel görünmüştü. Tekrar tebrik ettim ve derse devam ettim.

Dersten sonra çizdiği bu modelleri kimseye gösterip göstermediğini sordum, 'hayır' dedi. "Peki, bir uzmana göstermek ister misin?" dedim, 'olur' dedi. Birlikte görsel sanatlar öğretmenimizin yanına gittik. Öğretmenimiz alanında iyiydi. Durumu anlattım, o da defteri inceledi. Gözlerindeki umut ve ışık gülümsemesinden belliydi. Öğrencimize bazı sorular sordu, nasıl çizdiğini, bir şeye bakıp bakmadığını sorguladı. Sonra bana dönerek "Hocam, bu çizimler çok değerli, çocukta bir yetenek olmalı!" dedi. Yanından ayrıldık. Öğrencime, çizmeye devam ederse ona destek olabileceğimi söyledim. Ben sevineceğini düşünürken onun üzüldüğünü ve boynunu eğdiğini gördüm. 'Neyin var?' deyip sırtını sıvazlayınca "Hocam annem ve babam doktor olmamı istiyorlar ve bu çizimlerle uğraşmamı istemiyorlar." dedi. Bazı şeyleri zamana bırakmak gerektiğini, yapabiliyorsa anne babasını kırmadan çizimlerine devam etmesini söyledim.

Öğrencimin yeteneğini desteklemek için bir plan yaptım. Ona kendi dersimin dönemlik proje için çizim ödevi verdim. Nazımın geçtiği bazı öğretmen arkadaşlarla konuşarak onların

da belli bir konuyu özgün çizimleriyle anlatmasına yönelik ödev vermesini sağladım. Öğrencimiz bize harika ödevler getirince tabii ki biz de ona çok güzel puanla verdik. Çok mutlu oldu.

Ancak bizim bu planımız anne babanın pek hoşuna gitmemişti. Bir gün okula geldiler ve çocuklarının doktor olmasını istediklerini ve benim de buna engel olmamı istemediklerini söylediler. Onlara kendi çocukları olduğunu, benim bir aşamadan sonra ısrar etme hakkım olmadığını, her iki işi de yapabileceğini, belki çizimlerine hobi olarak devam edebileceğini fakat onun seçimlerine saygı duymamız gerektiğini anlattım. Psikolojik danışman arkadaşla da görüşmelerini tavsiye ettim.

Anne baba bir süre okula gelip gittiler. Öğrencimden aldığım haberler iyiydi, tavırlarında yumuşama olmuştu. Derslerini ihmal etmeden çizimlerine devam etti, kendini geliştirdi. Önce okuldaki panolarda, sonra duvar gazetesinde, sonra da okul dergisinde onun resimlerini ve çizimlerini gördük.

Yetenekli öğrencimiz okulumuzdan mezun oldu ve Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesini kazandı. O şimdi sevdiği işi yapan ve bundan mutlu olan bir grafik tasarımcı.

Başka bir okulda, pek konuşmayan ama beni her zaman dikkatle dinleyen bir öğrencim vardı. İkinci dönemin ilk dersinde, öğrencilerimle tatil dönüşü sohbet ediyordum. Sınıfta pek konuşmayan öğrencimin yanına gidip omzuna sevgiyle dokundum, hafifçe eğildim ve gülümseyerek: "Sen ne yaptın bakalım tatilde?" diye sordum.

"Kitap okudum Hocam." dedi hafif bir ses tonuyla. "Hangi kitabı okudun?" soruma verdiği cevap beni çok mutlu etti. Öğrencim, diğer arkadaşlarından farklı olarak düşünce dünyasını zenginleştirecek iki kitap okumuştu. Biraz daha eğilerek onunla göz göze geldim. Gülümseyerek onu tebrik ettim ve çok mutlu olduğumu söyledim ve "İleride ne olmak

istiyorsun?" diye sordum. Hukuk okuyup avukat olmak istediğini söyleyince ona "Herkes avukat olabilir, sen neden üniversitede hoca olmayı düşünmüyorsun?" dedim.

Çoğu zaman sakin ve donuk bir yüz ifadesi olan öğrencinin çehresi canlandı ve gözlerinde bir ışık parladı. Dudaklarından "Hiç düşünmedim Hocam." cümlesi dökülüverdi. "Bunu mutlaka düşün, istersen başarabilirsin. Hem senin adil ve dürüst bir hukuk profesörü olabileceğine inanıyorum." dedim.

Ders bitti. Çantamı masadan alıp öğrencilerimi selamlayarak sınıftan çıktım. Öğrencim hızlıca arkamdan gelip önüme geçti. "Hocam bir şey söyleyebilir miyim?" dedi. "Tabii ki söyleyebilirsin." diye karşılık verdim. "Hocam, bana bu kadar değer veren, güvenen ve başarabileceğime inanan ilk insan sizsiniz; çok teşekkür ederim. Üniversitede adil ve dürüst bir hukuk profesörü olmak için çalışacağıma söz veriyorum." dedi. O kadar mutluydu ki, yanımdan ayrılırken yeni bir hayata başlamış gibiydi.

Artık kendimi daha mutlu ve daha başarılı hissederek geleceğe doğru hızlı adımlar attım. Öğretmenler odasına girdiğimde çalan zil, yeni bir dersin başlayacağını haber veriyordu.

FUTBOLDAN AÇILAN KAPI

Öğretmenliğimin bazı yılları kırsal bölgelerde geçti. Kırsalın kendine has özellikleri oluyor. İnsanların yaşam biçimleri, geçim kaynakları, örf ve adetleri, din ve inançları, siyasi tercihleri ya aynı oluyor veya birbirine çok benziyor. Dışarıdan gelen bir öğretmen de bazen kendini yalnız hissedebiliyor.

Zamanın birinde ben de böyle bir yerde öğretmenlik yaptım. Yöre halkının çoğu, dini tercihleri ve politik yaklaşımları sebebiyle din kültürü ve ahlak bilgisi dersinin zorunlu olmasına karşıydılar. Öğrenciler de doğal olarak ailelerinden etkilendikleri için ilk zamanlar dersime yakın ilgi göstermediler. Sınıfta çok edepli ve ahlaklı duruyorlar, bana zorluk çıkarmıyorlar ama derse de katılmıyorlardı. Soru sormuyorlar, sorularıma da cevap vermekte çekingen davranıyorlardı. Yaptığım işten keyif almama engel olan bu durumu değiştirmek için kendime bir strateji belirledim.

Ders konularımı kısaca özetledikten sonra öğrencilerin ilgisini çekecek şiir, edebiyat, sanat, müzik, spor gibi konular açmaya başladım. Genel kültürüm iyiydi ama yine de bu konularda konuşabilmek için belli bir bilgi birikimine sahip olmam gere-

kiyordu. Bu sebeple derslere olduğu gibi ders dışı konulara da hazırlanarak okula gitmeye başladım. Bir süre sonra öğrencilerimin konuşmaya ve yorum yapmaya başladıklarını fark ettim.

Öğrencilerimle ders dışı konularda kurduğum iletişim onları ve yöre halkını daha iyi tanımama vesile oldu. Bu süreçte şahsıma veya dine karşı bir tavır içinde olmadıklarından emin olmuştum. Ayrıca halkın ve öğrencilerimin yüksek insani değerlere sahip olduklarına şahit oldum. Bunlar benim için çok önemli ve değerliydi.

O zamanlar bilgisayar, internet, kaynak kitap veya ansiklopedi imkânları olmadığı için bilginin kaynağı insanlardı. Bilgiyi çoğu zaman insanlar taşır, anlatır, çoğaltır ve yayardı. Öğretmen de bilgili insandı ve bilgi aktarmak önemli işlevleri arasındaydı.

Bir pazartesi günüydü, şarkı, türkü, şiir derken bir dersimde futboldan konu açıldı. Öğrencilerimden biri: "Hocam dünya kupası futbol şampiyonaları ne zaman nerede yapılmış, kim kazanmış biliyor musunuz?" diye sordu. Tesadüfe bakın ki ben de o yaşlarda futbola meraklı bir insanım ve öğrencimin sorduğu sorunun cevabını ezbere biliyorum. Başladım saymaya: 1930'da Uruguay'da düzenlendi kupayı Uruguay kazandı. 1934'te İtalya'da oynandı ve İtalya kazandı. 1938'de yine İtalya'da düzenlendi ve İtalya kazandı. 1950, 54, 60, 66, 70, 74, 78, 82" diye hiç takılmadan ve tereddüt etmeden hepsini teker teker bir çırpıda saydım. O tarihte en son kupa 1986'da Arjantin'de düzenlenmiş ve Arjantin kazanmıştı. En son onu da ekledim ve bitirdim. Yalnız ben bunları sayarken sınıfta bir tuhaflık olduğunu fark ettim. Öğrencilerin hepsi ağzı açık şaşkın şaşkın bana bakıyorlardı.

Ben bitirince sınıfta birkaç saniyelik büyük bir sessizlik oldu. Bir öğrencim bu sessizliği bozdu ve "Hocam, siz din dersi öğretmeni misiniz yoksa futbol tarihçisi misiniz?" dedi. Hep beraber gülüştük. O sırada zil çaldı ve teneffüse çıktık.

Öğle teneffüsünden sonraki dersime girdiğimde etrafımı saran öğrencilerden biri: "Hocam, futboldan çok iyi anlıyormuşsunuz, tüm okulda öğrenciler sizi konuşuyor!" dedi. Ben de dışımdan, "Evet, fena değilim." dedim ama içimden, "Nasibe bak, kendi alanımda değil de futbolda meşhur olduk!" dedim.

Öğrenciler okulda bedava reklamımı yapmıştı. Zaten iletişimimiz çok iyi idi ve beni sevmişlerdi. O günden sonra genel kültürü iyi, çok şey bilen bir öğretmen olarak saygınlığım da arttı. Artık öğrencilerim derse daha fazla katılıyordu ben de ders konularımı onlarla birlikte işleyebiliyordum. Öğretmenliği keyifle sürdürebilme kapım futboldan açılmıştı.

BİR ÖĞRETMEN, BİR İMAM, İKİ GENÇ

Öğretmenlere değer verilen zamanlardan birinde, Anadolu'nun ücra bir yerinde öğretmenlik yapıyorum. Cenaze, taziye, bayram, düğün ne bulursam katılıyor, halkı tanımaya topluma karışmaya çalışıyorum.

Bir gün 'fakir bir köylünün taziyesi var' dediler, gittim. Toprak evin en büyük odasındayız. İçeride muhtar, ağa, hoca... Herkes var. Bir süre sonra büyük tepsilerle bol etli bulgur pilavları ve yufkalar geldi. İnsanlar büyük bir iştahla yemeye başladı. Zaten o kültüre yabancıydım, bizim yörelerde taziye âdeti ve cenaze evinde toplu yemek yedirmek yoktu. Komşular bir iki tencere yemek pişirir ve cenaze evine getirir ama o yemeği sadece cenaze sahipleri ve çok uzaktan gelen birkaç kişi yerdi.

Herkes büyük bir iştahla yerken ben bir lokma bile yiyemedim. Yanımda aynı köyden bir öğretmen arkadaş vardı. Ona: "Cenaze sahibi fakir değil miydi, bu ziyafet nedir, bunun altından nasıl kalkacak bu aile?" diye sordum. "Hocam, birinden faizle borç almıştır." dedi. Canım iyice sıkılmıştı. Vicdanım: "Muhammet, burada bir zulüm var, sadece yemeyerek sorumluluğu üzerinden atamazsın, bir şey yapmalısın." diye seslendi bana.

Cesaretimi toplayıp ayağa kalktım, yüksek bir sesle: "Ağalar, beyler, zenginlerinizin taziyelerde ziyafet vermesine bir şey diyemem ama fakir birinin ziyafet vermesi ona çok ağır gelir, bu âdeti gözden geçirmelisiniz." anlamında birkaç cümle kurdum ve yerime oturdum.

Odada büyük bir sessizlik oluştu. Herkes, gözlerini yan yana oturan muhtara ve ağaya çevirdi. Muhtar yanında oturan ağaya baktı. Ondan onay aldıktan sonra şöyle bir arkaya doğru gerildi ve sinirli bir şekilde "Hoca hoca karışma bizim işimize!" dedi. Ben açıklama yapmak için hafifçe doğrulmaya çalışırken yanımdaki öğretmen arkadaş kolumdan çekerek yerime oturttu. Kulağıma, "Aman Hocam, daha ileri gitme lütfen, burada bir düzen var, ona çomak sokuyorsun, burada seni rahatsız ederler." diye uyarsa da elinden kurtulup ayağa kalktım ve konunun sosyal, ekonomik ve dini yönü hakkında bildiklerimi söyledim. Salonda homurdanmalar artmıştı. Hadsizin biri: "Şuna bak, okumuş gelmiş de bize akıl veriyor." dedi. Ortamı yumuşatmak için "Benim sizin işinize, âdetinize karışmak gibi bir amacım yok. Sadece dini ve insani açıdan doğru bildiğimi söylüyorum. Uyarmak benim görevim. Siz nasıl isterseniz öyle yaparsınız." dedim.

Konuşmamdan cesaret alan cami imamı, kendini sorumlu da hissetmiş olacak ki, ayağa kalktı ve "Evet, bu dinen uygun değil." dedi. Ağa, muhtar ve bazı ileri gelenler büyük bir öfke ile imama bakarken yan yana oturan iki genç köylü bize destek oldu ve bu âdetin köyden kaldırılması gerektiğini söylediler. O günden sonra o köyde bu işler eskisi gibi olmadı.

Bir öğretmen, bir imam ve iki genç ile sadece köylerde değil şehirdeki mahallelerde bile çok şeyin değişebileceği-

ni orada yaşayarak öğrendim. Yeter ki öğretmen okuldan, imam camiden çıksın ve gençlere rehberlik yapsınlar.

Bu olaydan bir süre sonra uzak bir köye çaya ve sohbete çağırdılar. Ben de hem yeni insanlar tanırım hem de iyi bir sosyal gözlem olur düşüncesiyle gittim. Köylüler büyük bir odada oturmuş hocayı (molla) bekliyorlar. Molla geldi, selam verip oturdu. Herkes ona saygısını gösterdi. Beni özel olarak onunla tanıştırdılar. Hoş geldin deyip halimi hatırımı sordu ama ilahiyatçı ve öğretmen olduğumu öğrenince yüzü biraz ekşidi. Kırsal bölgelerde bulunan geleneksel din hocalarından bazılarının, ilahiyatta okumuşların dini bilgilerini ve anlayışlarını pek beğenmediklerini ve onları halkın karşısında zor durumda bırakmak için girişimleri olduğunu biliyordum. Kendilerinin din ile ilgili anlattıklarını sorgulatacak şeyleri halkın duymasını istemedikleri için böyle bir kurnazlığa başvuruyorlardı.

Molla sohbete başladı, beş on dakika dini konulardan bahsettikten sonra birkaç kişi soru sordu. Onlara da kendine göre cevap verdi. O sırada gençlerden biri, konuşulan konu ile ilgili bana da ne düşündüğümü sordu. Birkaç dakika konuşunca başka sorular geldi. Onlara da elimden geldiği kadar makul ve mantıklı cevaplar verince dinleyenlerin ilgisi molladan bana yöneldi. Canının çok sıkıldığı belli oluyordu, bakışları hiç hoş değildi.

Bir süre sonra dayanamadı ve küçümseyici bir tonda "Eee Hoca, madem o kadar biliyorsun, söyle bakalım; dünyada gece ve gündüz, yaz ve kış nasıl oluyor?" diye sordu. Niyetini anlamıştım ama yine de cevap vermek durumundaydım. Güneşi, dünyanın konumunu, kendi ekseni ve güneşin etrafında

hareketlerini anlattım. Güneşin çekim kuvveti ve dünyanın dönüşünden kaynaklanan merkezkaç kuvvetten kısaca bahsederek konuyu kendimce açıklamaya çalıştım. Hatta anlatırken çay tabağı ve çay bardağını da araç olarak kullandım.

Daha sözümü bitirmemiştim ki molla araya girdi ve "Yoook Hoca, o iş öyle değil!" dedi. Ben de safça "Ya nasıl oluyor?" diye sordum. O da: "Bak hoca, bunlar sizin kitaplarda yazmaz. Melekler dünyayı bir zincire bağlamışlar. Semada oturdukları yerden zincire bağlı dünyayı sallayarak güneşin etrafında çeviriyorlar." dedi. Ben de bunun dinden çok bilimin konusu olduğunu ve coğrafya bilgilerimi paylaştığımı söyleyip konuyu kapattım. Fakat Molla bundan hiç memnun olmamıştı. Ben görevimi yaptım, bir tohum ektim ve suladım. Çimlenir mi çimlenmez mi, çıkar mı çıkmaz mı, büyür mü büyümez mi bilemem; ondan ben sorumlu değilim. Fakat ekilen tohumların çoğunun çıktığını tarihten biliyorum.

KARGA TULUMBA

Çocukluğum farklı fikirlerin konuşulup tartışılabildiği bir evde geçti. Babam okumaya meraklıydı. Yaşadığı çağa ve yere göre çok ileri görüşlü, bilgiye âşık, dünyayı anlamaya çalışan bir insandı. Bizi de öyle yetiştirmek için bütün imkânlarını seferber ederdi. 1960'ların ikinci yarısında, Türkiye'de yayınlandığında, altı ciltlik Hayat Ansiklopedisini, ilk baskısına büyük paralar vererek İstanbul'dan almış ve köydeki çocuklarına getirmişti. Hepimiz aylarca ve hatta yıllarca o ansiklopediyi sayfa sayfa, madde madde okumuştuk. Köyde yaşamamıza rağmen roman, hikâye, tarih ve fikir kitaplarının yanında hemen her gün evimize gazete gelir ve biz akşamları o gazetedeki haber ve yorumları okuyarak müzakere eder, sonra da onlardan bilgi yarışmaları düzenlerdik.

Hayatım boyunca dini veya seküler bir gruba bağlı olmadım ve kendimi onlara yakın da hissetmedim. Bu, benim onları kötü veya zararlı görmemden değil daha çok karakterim, düşünme biçimim ve çocukluğumun geçtiği ev ortamı ile ilgiliydi. Buna rağmen yasal sınırlar içinde çalışan hemen her grup ve kurumla ilişkilerim oldu, olmaya devam ediyor.

Ortaokulda okumaya başladığımdan itibaren farklı grupların sohbet, toplantı veya konuşmalarına katılmaya ça-

lıştım. Farklı fikirleri duydukça hakikat arayışı serüvenimde motivasyonum artıyordu. Farklı din ve dünya görüşünden insanları dinledikçe ve okudukça kimsenin dayatması olmadan tercih yapabilmek hoşuma gidiyordu. İnsanların farklı düşüncelerini bilmek, onlarla konuşurken ve tartışırken kendime güvenmeme katkı sağlaması açısından da hoşuma gidiyordu. Lise yıllarım, ideolojik tartışmaların yoğun olduğu bir dönemdi. O yıllarda din ve siyaset ile ilgili yoğun okumalar yapıyordum. Sosyalizme ve Komünizme de merak salmıştım. Marks'ın Kapital'ini okumaya karar verdim. İki cilt, siyah renk yasak bir kitaptı. Bir yakınımdan aldım ve okumaya başladım. Benim yaşımdaki bir genç için anlaşılması zor ve ağır bir kitaptı. Hem felsefi anlatımlar hem de ekonomik doktrinler zihnimi zorluyordu. Bazen bir paragrafı birkaç kere okuyarak biraz anlayabiliyordum. Çok anlamasam da kitabı bitirdim. Onun bana çok şey kattığını düşünüyorum.

Farklı düşünceleri bilmek ve ona göre kendi fikirlerini inşa etmek keyifli olsa da bazen insanın başına sıkıntı açabiliyor. Hele herkes gibi düşünen, yerleşik olana inanan, çoğunluğun peşinden giden, topluma uyumlu insanın makbul sayıldığı yerlerde farklı düşünen insanlar zorluklarla karşılaşırlar.

İl merkezinde ortaokul ikinci sınıfta okuyorum. Bir arkadaşım, akşam sohbete gideceğini söyleyip beni de davet etti. Ben de 'Olur' dedim ve gittik. Apartman dairesi gibi bir yerde, büyük bir odanın içinde insanlar toplanmıştı. Konuşacak olan kişi geldi ve bir köşeye oturdu. Biz arkadaşımla birlikte biraz uzaktaydık ama hocanın yüzünü görebiliyorduk.

Sohbet başlayalı yarım saat kadar olmuştu. Herkes ses çıkarmadan ve soru sormadan dinliyordu. Oysa bana göre

anlatılanlarda bir gariplik vardı, benim doğru bildiklerimle uyuşmuyorlardı. Bir süre sonra dayanamadım ve konuşmak için el kaldırdım. Hoca beni gördü ama söz hakkı vermedi. Birkaç dakika sonra bu sefer elimi sallayarak söz istedim. O da el işareti ile kolumu indirmemi istedi ve konuşmaya devam etti. Yanımdaki arkadaş kulağıma: "Burada hoca konuşurken soru sorulmaz sadece dinlenir." diye fısıldayıp kolumu tutup aşağı çekti. Hocanın anlattıkları aklıma yatmıyordu. Ya sorumu soracak ya da odadan çıkacaktım. Ama geç bir vakit olduğu için eve yalnız dönmeye cesaret edemedim.

Bir süre sonra tekrar el kaldırdım ve fark edilmek için bu sefer daha ısrarla salladım. Hoca baktı ki durmayacağım ve insanlar bana bakıyor, beni hafife alır bir ifade ile "Haydi sor bakalım ne soracaksın!" dedi. Ayağa kalktım ve konuşmaya başladım. Konuşmamda barış, sosyal adalet, özgürlük gibi kavramlar kullandığım bir cümle geçti. Hoca: "Sen bunları nereden duydun, nereden biliyorsun?" diye sordu. Şaşırmıştım, kelimelerin nesi olabilirdi, niçin hocayı kızdırmış olsunlar diye düşündüm ama zihnimde bir cevap bulamadım. "Dinlediğim insanlardan, okuduğum kitap, dergi ve gazetelerden öğrenmişimdir." dedim. O da bana "Bu kelimeler solcuların kelimeleri, dindarlar bunları kullanmaz." dedi. Ben itiraz ettim, hoca iyice sinirlendi. "Kim getirdi bunu buraya?" diye sorunca arkadaşım utanarak ayağa kalktı. İki yetişkin ayağa kalkıp yanımıza geldiler, kollarımızdan tutup bizi dışarı çıkardılar. Hayatımda ilk köyümden kovulmuştum. Ama her köyden kovulma bir olgunlaşmaya vesile olabilirdi.

Lise yıllarımda ileri düzey okumalar yaptıkça sohbetten kovulmama sebep olan kelimeleri asıl dindarların kullanma-

sı ve onlara sahip çıkması gerektiğini anladım. Çünkü İslam, bireyin hürriyetini, toplumun adaletini, barışını tesis etmeyi ve merhameti yaygınlaştırmayı amaçlayan bir dindi. Fakat dini itikada, ritüele ve basit bireysel ahlaka indirgeyenlerin bunu anlaması oldukça zordu.

Ortaokulda yaşadığım kovulma olayının bir benzerini üniversite yıllarında yaşadım. Bir arkadaşım: "Bizim cemaate karşısın ama derslerimize hiç gelmiyorsun, gel bir dinle sonra kararını verirsin." dedi. Ben de: "Basın ve yayınlarından cemaatinizi takip ediyorum, görünen köy kılavuz istemez, bana da uymaz sizin dünyanız." diyerek daveti nazikçe reddettim. Fakat çok ısrar edince cemaatin ileri gelen konuşmacılarından birinin sohbetine gitmeyi kabul ettim.

Mekân büyük bir apartmanın giriş katıydı. Mescit gibi düzenlenmişti. Arada kolonlar olduğu için konuşmacıyı rahatça görebileceğimiz bir köşede yere oturduk.

Konuşmacı ünlü bir yazardı. Sohbet sırasında cemaatin eğitim ve kültür hizmetlerinden bahsediyor, zaman zaman cemaat büyüklerinin kitaplarından alıntılar yapıyor, konuların hemen hepsini din ile bağlantılı hale getiriyor ve onunla sözünü güçlendiriyordu.

Sohbetin ilerleyen dakikalarında dini bir afyon olarak kullanma stratejisi, uyduruk rivayetleri ve bilgileri kullanması canımı sıkmaya başladı. Heyecanlı, düşüncelerini ifade etmekten çekinmeyen, kimseye eyvallahı olmayan bir yapım vardı. Uzun bir süre itiraz etmeye ve sesimi çıkarmaya çekindim. Çünkü yalnızdım ve beni destekleyecek birinin çıkma ihtimali çok zayıftı. Mekânda ise en az iki yüz kişi vardı ve hepsi ağzı açık hocayı dinliyordu. Konuşmacıya açıkça ge-

tireceğim küçük bir eleştirinin başıma büyük bir bela açma ihtimali vardı. Ayrıca küçükken babamın anlattığı bir hikâye, beni konuşmacıya tepki vermekten alıkoyuyordu.

Hikâyeye göre, medresede uzun yıllar eğitim gören genç bir molla, hocasından artık kendisine icazet vermesini ister. Hocası genç mollaya: "Bir tanesi hariç bütün ilimleri okudun. Siyaset ilmi dersini almadan buradan ayrılma. Bir yıl daha kal sana siyaset ilmini öğreteyim." demiş. Genç molla: "Onu ben kendi başıma hallederim." diyerek medreseden ayrılmış ve köyünün yolunu tutmuş. Yolda Cuma namazı için bir camiye uğramış. Cami hocası Cuma vaazında yalan yanlış bir şeyler anlatıyormuş. Genç molla vaazın bir yerinde dayanamamış ve hocaya itiraz edip anlattıklarının yanlış olduğunu söylemiş. Bunun üzerine hocalarını çok sevip sayan cemaat, genç mollayı iyice bir döverek karga tulumba camiden dışarı atmış.

Genç molla bunu neden kendisine yaptıklarına anlam verememiş ve hocasına danışmak için medreseye geri dönmüş. Hocası: "Ben sana demedim mi bir yıl daha kal, sana siyaset ilmini öğreteyim." diye sitem etmiş. Hocasından özür dileyip elini öpmüş ve bir yıl daha medresede kalmış. Siyaset ilmini tamamlayınca hocası ona "Artık gidebilirsin." diyerek icazetini vermiş. Genç molla aynı yoldan köyüne gitmeye karar vermiş. Yine bir Cuma günü dayak yediği camiye gitmiş. Sakal bıraktığı için de kimse onu tanımamış. Caminin hocası yine yalan yanlış şeyler anlatıyormuş. Genç molla bu sefer caminin ortasında ayağa kalkarak: "Ey cemaat-i müslimin, bu hocanız o kadar mübarek bir insandır ki, sakalından, saçından bir tel koparan, tırnağından bir parçaya sahip olan cennete gider." demiş. Bunun üzerine bütün cemaat hocaya saldırıp saçını sakalını yolmuş, tırnağını koparmış.

Küçükken babamın bana anlattığı bu hikâye gençliğimin verdiği heyecanı ve doğruları haykırma isteğimi bastırmaya yetmedi. Sohbet devam ederken ayağa kalktım ve herkesin garip bakışları arasında konuşmacıya yalanlarını ve yanlışlarını yüzüne karşı söyledim. Beni sohbete getiren arkadaşım önce elbiselerimden çekip yerime oturtmaya çalıştı, sonra da ayağa kalkıp omuzlarımdan bastırdı ama susmadım, konuşmaya devam ettim. O kadar heyecanlıydım ki onlarca insanın üzerime çullandığını, sonra da beni karga tulumba havaya kaldırıp taşımaya başladıklarını bile fark etmemişim. Kendimi bir anda apartmanın bahçesinde yerlerde buldum. Belim incinmişti, zar zor ayağa kalktım. Etrafıma baktım, beni sohbete götüren arkadaşım dâhil kimse yoktu. Gerçekten, hakikatin yanında yapayalnız olmak acı vermişti bana ama çok mutlu olmuş ve kendimle gurur duymuştum.

ADAMIN DİBİ

Bir toplumu tanımanın; insan nitelikleri, davranışları ve psikolojisi ile ilgili bilgi edinmenin ve eğitim düzeninin başarısı ile ilgili fikirlere sahip olmanın en güzel yollarından biri de toplu taşıma araçlarında gözlem yapmaktır. İnsanların birbirine karşı davranışlarını; nazik ve saygılı olup olmadıklarını, zor durumda kaldıklarında takındıkları tavırları, çıkarları söz konusu olduğunda dışa vurdukları hırçınlıkları toplu taşıma araçlarında görmek mümkündür.

Bir akşamüzeri Yenikapı'dan metroya bindim. Koltuklar dolu olduğu için ayakta bir yere tutundum. Önümdeki koltuklarda oturan 16-17 yaşlarında üç genç bağırarak konuşuyorlardı. Küfür etmiyorlardı ama oluşturdukları gürültü rahatsız ediciydi.

Konuşmalarından ve dış görünüşlerinden evsiz yurtsuz oldukları belli oluyordu. Kollarında kesikler, yüzlerinde yara izleri vardı. Bir ara hapiste yaşadıkları olaylardan bahsettiler. Anlaşılan nezarethanede veya hapiste bir süre geçirmişlerdi.

Metro hareket etti. Gençlerin rahatsız edici konuşmaları devam diyordu. Yan tarafta oturan, günün yorgunluğu gözlerinden okunan, 45-50 yaşlarında, hafif kır saçlı bir adam

ayağa kalkıp "Yeter be, ne bağırıp duruyorsunuz, kesin sesinizi!" diye gençlere kükredi. Çocuklardan iri yarı olanı ayağa kalkıp "Ne bağırıyorsun ulan!" deyip adamın üzerine yürüdü. Arkadaşları da ona destek olmak için harekete geçtiler.

Etrafta kadınlar ve çocuklar da vardı. Durumun kötüye gideceğini anlayınca bulunduğum yerden aralarına doğru hareket ettim. Gençlere ve adama sakin olmalarını söyleyip durumu yatıştırdım. Ancak eğitimci olmam hasebiyle, her iki tarafa da bir çift söz söylemem gerektirdiğini düşündüm. Önce adama, rahatsız olmakta haklı olduğunu ancak bunu daha sakin ifade etmesi gerektiğini söyledim. Gençlere de: "Bakın aslanlar, sizi anlıyorum; gençsiniz, heyecanlısınız, kanınız kaynıyor ama burası da kalabalık, insanların üzerinde günün yorgunluğu var, bağırarak konuşmanızdan rahatsız olabilirler, biraz daha sakin olursanız bir sorun olmaz" dedim.

Az önce adamın üzerine yürüyen genç oturduğu yerden hafifçe doğruldu ve bir bıçkın delikanlı edasıyla: "Abi, böyle de canımı ye, eyvallah!" dedi ve yerine oturdu. Üç beş saniye süren bir sessizlikten sonra ayağa kalktı ve bana "Abi gel, benim yerime sen otur." dedi. Ona teşekkür ettim, henüz genç ve sağlıklı olduğumu, ama ayakta duran kadınlardan birine yer verebileceğini söyledim. Bu sefer genç tekrar o bıçkın role bürünerek "Abi sen baba adammışsın, yemin ediyorum adamın dibisin!" dedi ve kadınlardan birine yerini verdi. Bunu gören arkadaşları da kalkıp yanıma geldiler. Yerlerine bir yaşlı ve bir kadın oturdu.

Gençlerle sohbet ederek birkaç durak daha yolculuğumuza devam ettik. Güzel bir sohbetti, çok şey öğrendim. Onlar da kendilerini adam yerine koyup konuştuğum için çok mutlu oldular. Yüzlerindeki gülümsemeyi hatırladıkça duygulandığımı itiraf etmeliyim.

Önümüzdeki durakta ineceğimi söyleyince iri yarı olan arkamdan: "Hocamıza kapıya kadar yol açın!" diye arkadaşlarına seslendi. Diğer ikisi de önümde saygıyla eğilerek bana yol açtılar. Birkaç saniyeliğine kendimi önemli bir kişi gibi hissettiğimi söylemeliyim.

Şimdi Seviyor Ama Ya Sonra?

Zamanın birinde, konferans için gittiğim Bartın'dan İstanbul'a dönüyorum. Otobüste her türlü insan var. Telefonların zil sesleri, insanların sosyal sınıflarını fark etmeyi kolaylaştırıyor. Sağ ön çaprazımdaki teyze ve sağ arka çaprazımdaki amcanın telefonları o kadar hareketli zikirli ilahi sesiyle çalıyor ki oynamamak için kendimi zor tutuyorum. Bir Karadenizli olarak kemençe sesi bile beni bu kadar ayartamazdı.

Önümde bir kadın var. Anladığım kadarıyla kocasıyla kavga etmiş. Evden ayrılmış ve İstanbul'a bir yakınının yanına gidiyor. İlk birkaç saat eşi onu sürekli aradı ama kadın konuşmak istemedi. Birkaç sefer 'beni arama' diye ona bağırdı ve hakaretler etti. Üç-dört saat içinde eşinin de hatasını anlaması ve ondan özür dilemesi ile daha sakin konuşmaya başladı. Anladığım kadarıyla erkek yaptığından pişman olmuş ve ona geri dönmesi için yalvarıyor. İkna olacak gibi görünmüyor ama kadın bu, birkaç güzel söze kanabilir. Şu anda İzmit'e geldik biraz daha yumuşadı ancak henüz geri dönmeyi kabul etmedi. Her an otobüsten inebilir.

Yanımda genç bir erkek var onun telefonu hard rock türü bir müzik çalıyor. O da memleketinden çalışmak için İstanbul'a gidiyor ve geride bir yavuklu bırakmış. Aklı onda, daha ayrılalı iki saat olmadı ama ikide bir arayıp ne kadar özlediğini söylüyor ve evlilik planlarıyla birlikte onu da yanına alacağını

anlatıyor. Şimdi çok seviyor ve çok güzel sözler söylüyor ama evlendikten sonra yukarıdaki kadının kocası gibi hata yapma potansiyeli çoğu erkekte olduğu gibi onda da var doğal olarak.

Arkamda birkaç tane kamyonu olan genç bir işletmeci var. Araçlardan birinin sigortası bitmiş onunla ilgili tam üç firmayla telefon görüşmesi yaptı ve yalanın dibini buldu. Bu kadar yalanı ipe dizsek Bartın'dan İstanbul'a yol olur diye düşünüyorum. Bir ara kamyonları telefondan kullandığını zannettim. İşçi olarak çalıştırdığı sürücüleri "Orada yol bozuk, arabayı şuraya çek, orada radar var ona dikkat et, şu dönemece girerken yavaşla!" gibi emirlerle telefonla onları yönlendiriyordu.

Yolculuk yorucu ama öğreticiydi. Heybeme yeni bilgiler ve bakış açıları koyarak İstanbul'a vardım.

Senin Yerinde Olsam Dalardım!

İstanbul'da belediye otobüsünde iki kişilik bir koltukta kitap okuyarak bir seminere gidiyorum. Birkaç durak sonra 6-7 yaşındaki çocuğuyla birlikte otobüse bir kadın bindi. Elindeki poşette büyükçe bir kutu vardı. Yanıma geldi, poşeti ayaklarımın dibine koydu, kendisi de yanıma oturup çocuğunu kucağına aldı.

Çocuk yerinde duramıyordu, bazen eliyle koltuğun yırtık döşemesi ile uğraşıyor bazen de ayağı ile kutuya tekme atıyordu. Çocuk ayağıyla vura vura kutuyu benim tarafıma doğru itti. Ayaklarımı iyice kenara çektim, çocuk biraz daha itti ve kutu yine ayağıma çarptı. Artık ayaklarımın gidecek yeri yoktu ama çocuk kutuyu itmeye devam ediyordu. Kadına döndüm ve "Bu kutu sizin mi?" diye sordum. "Evet" dedi ve "Aman dikkat edin içinde cam eşya var kırılmasın!" diye de uyardı. Aslında ben kutuya vurmuyordum, kutu bana çarpıyordu. Kadın çocuğunun yaptığını görmüyor, beni uyarıyordu.

Aşırı şekilde şımartıldığı her halinden belli olan çocuğa döndüm ve adını sordum ama söylemedi. Annesi hemen "Adı Sercan" diye çocuğun yerine cevap verdi. "Merhaba Sercan, bak bu kutu sizin tarafınızda durmalı, ben şu anda ayaklarımı bana ait olan yere koyamıyorum." dedim. Anne hemen söze girdi: "Ne olmuş sizin tarafınızda ise; görmüyor musunuz çocuğum rahat oturamıyor" diye çıkıştı.

Anneye çocuğuna iyilik değil kötülük yaptığını anlatmaya çalıştım ama "Benim akla ihtiyacım yok; zaten az sonra ineceğim." dedi ve kendileri rahat, eşyaları benim ayağımın dibinde öylece oturmaya devam ettiler. Ben gideceğim yere geldiğim için otobüsten indim ama o anne çocuğuna ve topluma kötülük yaparak yoluna devam etti.

Aradan bir hafta geçmişti. Otogarda metroyu bekliyordum. Günün sakin vaktiydi, fazla yolcu yoktu. Ben de araçta boş koltuk olursa oturabilmek için tam metronun kapısının açılacağı yerde ve en önde beklemeye başladım. Araç perona yanaşırken önümdeki vagonda bir koltuğun boş olduğunu gördüm ve kapı açıldığında hemen içeri girip oturabilmek için tetikte beklemeye başladım. İnen olmadığı için açılan kapıdan hızlıca içeri girip koltuğa yöneldim. Tam oturacağım sırada arkadan bacaklarıma çarpan bir şey beni itti. Dengemi kaybettim, ortadaki direklerden birine tutunmasaydım yere düşecektim. Dengemi sağlayınca arkama döndüm ki küçük bir çocuk boş koltukta oturuyor.

Olayı bir çocuğun çocukça hareketi olarak düşündüm ve "Yakışıklı, bunu yapman doğru değildi, az daha beni düşürüyordun, orada oturmak benim hakkım, kalk bakalım yerimden!" dedim. Çocuk koltuktan kalktı, ben de oturdum. Arkadan, "Ben sana kalkmayacaksın demedim mi?" diye çocuğa bağıran bir kadın sesi duyunca işin içinde başka bir plan ol-

duğunu anladım. Meğer bir karı koca, boş yer varsa kapması için metroya binmeden çocuğu tembihlemişler. Bir de utanmadan bana da "Çocuğu niye kaldırıyorsun?" diye çıkıştılar. Çevredekiler olayı görmüştü ve karı kocayı kınayarak, "Ayıptır, önce beyefendi geldi, tam otururken çocuğunuz adamı az daha düşürüyordu!" diyerek beni savundular. Eğitimci olma sorumluluğu yaşadığıma sessiz kalmama engel oldu. Ortam biraz sakinleşince karı kocaya döndüm ve çocuklarını böyle yetiştirmekle ona ve topluma kötülük ettiklerini sebepleriyle anlatmaya çalıştım. Fakat onlar hiç üzerlerine alınmadılar. Çirkeflik yapacaklarını anlayınca sustum ve metrodan indim.

Aynı durakta bir sonraki metroya binerek yolculuğa devam ettim. Son durağa gelince kapı açıldı. Biz vagondan çıkmaya başladık ama binecek olanlar bizim vagonu boşaltmamızı beklemeden içeri hücum ettiler. Tam kapıdan çıkarken iri yarı genç bir adam var gücüyle bana çarparak tekrar içeri soktu. "Yavaş olun beyefendi!" çıkışıma, "Ne yapayım abi yoksa oturamayacağım." diye karşılık verdi. O gün zaten yeterince sıkıntı yaşamıştım. Başka bir şey demeden kendimi dışarı attım.

Birkaç adım atmıştım ki üstünde bir takımın taraftarı olduğu belli olan kıyafetiyle bir genç yanıma yaklaştı ve "Abi çok sabırlısın, ben olsaydım kafa göz dalardım!" dedi. Ben de ona "Senin gibi genç olsaydım belki ben de dalardım ama bu yaşta o yarmaya dalmak pek akıllıca değil." diye karşılık verdim. "Haklısın abi, yaşlılık kötü bir şey!" dedi ve uzaklaştı.

SUYU AKMAYAN OKUL

Soğuk bir şubat ayında, kırsal bir bölgede, üç yüz civarında öğrencisi olan bir okula görevlendirme olarak atandım. Gittim, okul müdürü ile görüştüm ve göreve başlama işlemlerim yapıldı. Müdür bana okulu gezdirip okul yöneticisi ve öğretmenleri ile tanıştırdı.

Öğle vakti geçmek üzereydi. Müdüre bir köşede namaz kılmak istediğimi söyledim. Hafifçe yüzü kızardı, utangaç bir ses tonuyla: "Hocam, size namaz kılmanız için bir yer gösterebilirim ama abdest alacak yerimiz maalesef yok!" dedi. Ben de "Sorun değil Hocam, ben tuvaletlerdeki lavabolarda abdest alırım." dedim. O da: "Hocam sorun da tam orada zaten, sular kesik olduğu için tuvaletleri kapatmak zorunda kaldık." dedi. Anlamakta zorlanmıştım ve şaşkındım. "Nasıl yani, bu kadar öğrenci ve öğretmen ne yapıyor?" diye soruverdim. Öğretmenlerin evinin okula yakın olduğunu ve onların tuvalet ihtiyacı için evlerine gittiklerini, öğrencilerin ise ihtiyaç için okulun yanındaki dereye gittiklerini söyledi. Şaşkınlığım iyice artmıştı, akıl alacak bir şey değildi, canım çok sıkılmıştı. Okulun yakınında eski bir köy evi kiralamıştım ve benim için de çok sorun olmayacaktı ama öğrencilerin durumu kabul edilebilir değildi.

Bir hafta kadar idare ettim ama Karadenizliliğim ağır basınca rahat duramadım. Önce müdürden sonra da köylülerden suyun neden kesik olabileceğine dair bilgiler aldım. Üç ihtimal vardı. Ya deponun çıkışı tıkanmış, ya okula gelen su borularında bir sorun oluşmuş ya da okulun arka kısmı hiç güneş almadığı için borular donmuştu. Okuldaki yönetici ve öğretmenler ile köylüler suyun kesik olmasını sanki bir kadermiş gibi algılamış, mevcut durumu kabul etmiş ve bundan dolayı da harekete geçmemişlerdi.

Köyde yaşadıklarımdan öğrendiklerime göre bir plan yaptım. Okulda kazma, kürek, pense ve demir teli vardı. Bakkaldan bir iğne aldım, bir parça da iç lastik temin ettim. Öğretmen arkadaşlara suyu tamir etmek için bir yardımcıya ihtiyacım olduğunu, benimle depoya çıkmak ve su borularını kontrol etmek için gelip gelemeyeceklerini sordum. Biri hariç hiç kimse gönüllü olmadı. Bazıları da benim suyu tamir işine karışmamı garipsediler. Bir kısmı da bu işin devlet, okul idaresi veya köylüler tarafından yapılması gerektiğini söylediler. Benim aklım da bu yaklaşımı anlamakta zorlandı. Okulda su akmıyor, devlet veya okul idaresi de yapmıyor. Ne yapacağız, öyle kös kös yapılmasını mı bekleyeceğiz!

O gün derslerimizi bitirdikten sonra iki arkadaş kazmaları kürekleri omuzladık. Yaklaşık bir kilometre yukarıdaki su deposunun yolunu tuttuk. Yarım metre kar vardı ve yer yer aşırı soğuktan donmuştu. Bazen karın üstünden yürüyerek bazen de bata çıka depoya vardık. Kapağını açtık, su vardı ve deponun çıkışında bir sorun görünmüyordu. Su borusunun kanalını takip ederek yüz metre kadar aşağı indik. Karı açıp toprağı kazdık. Plastik borunun küçük bir kısmını ortaya çıkardım, iğneyi batırıp çok ince bir delik açtım. Baktım su var. İç lastikten bir parça kesip sıkıca boruya sardım ve

demir teliyle iki yandan bağladım. Boruyu kapattık ve başka hiçbir yere bakmadan okulun yakınlarında bir yerden aynı işlemi yapmaya karar verdim ve aşağıya indim.

Okulun hemen ön tarafında bir bağlantı olduğunu öğrenmiştim. Orayı açtık ve boruyu ortaya çıkardım. İğne ile deldim, su oraya kadar geliyordu. Açtığım ince deliği iç lastikle tamir ettim. Oradaki bağlantıda bir vana vardı ve ondan sonra plastik boru yerine demir boru kullanılmıştı. Borunun geçtiği kanal izini okula giriş yerine kadar yüzeyden kontrol ettim, hiçbir yerde su sızıntısı yoktu. Artık tek ihtimal kalmıştı: Okulun arkasından geçen borunun içindeki su donmuştu.

Ertesi gün ikimizin de dersi yoktu. Kazmayı küreği aldık, okulun arkasından geçen borunun üstünü açmaya başladık. İki-üç saatte boru görünecek şekilde kanalı açtık. Hiçbir yerde su sızıntısı yoktu. Okulun bodrum katındaki odada eski yazılı kâğıtları vardı. Müdürden izin aldım ve artık muhafaza edilmesi gerekmeyen yazılı kâğıtlarıyla kanalın içini doldurduk. Tuvaletlerdeki muslukların hepsini açtık. Kâğıtlara gazyağı döküp ateşe verdik ve merakla beklemeye başladık. Fakat hiç tahmin etmediğimiz büyük bir sorunla karşılaştık. Çatıdan aşağıya, okulun içine doğru suyla birlikte güvercin gübresi akmaya başladı. Merdivenlerden aşağı inerek okulu gübreli su ve onun berbat kokusu sarmaya başladı. Biz neye uğradığımızı şaşırdık.

Meğer okulun çatısında bir depo varmış. Su, borularla önce çatıdaki depoya çıkıyor oradan tuvaletlere iniyormuş. Fakat aşırı soğuktan dolayı don olmuş ve çatıdaki borular iki yerden patlamış. Ayrıca okulun çatısı güvercinlerin konakladığı bir yermiş ve oraya gübre birikmiş. Isının etkisiyle açılan borulardan geçen su çatıya çıkınca büyük bir tazyik ile etrafa yayılmış, oradan da güvercin gübresi ile birlikte okulun içine akmıştı.

Hemen okulun önündeki vanayı kapattım ama iş işten geçmiş, okulu güvercin gübresi basmıştı. Bu duruma en fazla okulun hizmetlileri bozulmuştu. Çünkü onlara büyük bir iş çıkmıştı. Zaten olayı hemen müdüre uçurmuşlardı. Ben vanayı kapatıp okula geri döndüğümde başından duman çıkan bir müdürle karşılaştım ve fırçayı yedim.

'Halledeceğim Hocam' deyip müdürü biraz sakinleştirdim. Hizmetlilerle birlikte iki öğretmen kaba pisliği temizleyip sorunu kontrol altına aldık. Çatıya çıktık ve keşif yaptık. Köyde bu işlerden anlayan bir ustayı çağırıp bakmasını istedim. O da bana lazım olan malzemelerin listesini verdi. Ertesi gün şehre giden dolmuşlarla malzemeleri getirttim ve usta ile birlikte çatıda patlayan boruları değiştirdik.

Vanayı açtığımda tuvaletlerden şakır şakır su sesleri gelmeye başlamıştı. Musluğa hortumu bağlayıp gübre akan kısımları güzelce yıkadık ve suyu akar bir şekilde okulu ertesi güne hazır ettik.

Ertesi gün sabah okula gelen öğrenci ve öğretmenler, tuvalet kapılarının açık, musluklardan suların aktığını gördüklerinde memnuniyetleri gözlerinden okunuyordu. Genç bir öğretmen olarak kendimizi büyük bir kahraman gibi görmeye başlamıştık. Okul müdürü ise suyu kendisi akıtmış gibi artık okulda başı dik, alnı açık bir şekilde kasılarak yürüyordu. Zaten her zaman öyle olurdu. Olsun; öğrencilerin, suyu akan tuvaletlerinin olması benim için yeterliydi.

İLAN-I AŞK

Bir çocuk gelişimi eğitimindeyim. Atölye çalışması yapıyoruz. Katılımcılar, çocukların gelişim süreçleriyle ilgili örnekler veriyorlar.

Nüktedan bir arkadaş söz aldı:

-Hocam, ben 7-8 yaşlarındayken iki sene hiç top oynayamadım.

-Neden Hocam, geçmiş olsun, sağlığınız mı iyi değildi, ayaklarınızda mı bir sorun vardı?

-Hayır, sağlığım yerindeydi, ayaklarım da iyiydi.

-O zaman niçin top oynamadınız?

-Hocam ben iki sene topa ayak vuramadım.

-Hocam deli etmeyin bizi, niçin topa ayak vuramadınız?

-Hocam, yedi yaşındayken her köy çocuğu gibi köydeki camiye okumaya gittim. Bir gün cami hocası ders anlatırken "Allah her zaman ve her yerdedir." dedi. Bu beni çok etkiledi. Allah her yerdeyse topun içinde de vardı ve ben ona vuramazdım. Artık o günden sonra top oynayamadım. İki sene sonra herkes vuruyor, demek ki bir şey olmuyor deyip oynamaya başladım.

Arkadaşımızın verdiği örnek çocuğun dini duygu ve düşüncesinin gelişimi ve Allah tasavvuru ile ilgiliydi. Henüz somut düşünme döneminde olan çocukların; zaman, mekân ve boyutu tam olarak kavrayamayacakları için, Allah'ın her zaman ve her yerde olmasını anlamakta zorlanacağını konuştuk. Kendi aramızda analizini yaptık ve olaydan bazı ilkeler çıkardık.

Başka bir öğretmen de bir arkadaşından duyduğu olayı anlattı. Arkadaşının beş yaşlarında bir çocuğu varmış. Yaşlı annesi de onunla birlikte yaşıyormuş. Teyze biraz konuşkanmış, günün önemli bir kısmını televizyon karşısında örgü örerek ve kendi kendine konuşarak geçirirmiş. İzlediği programları ve filmleri yorumlar, komşular geldiğinde onlara da olup bitenleri anlatırmış. Ara sıra da gelinine laf edermiş.

Bir gün evin küçük çocuğu televizyon izleyen babaannenin yanına gelmiş. Bir süre karşıdan ona bakarak yüzünü incelemiş. Sanki bir şey arıyormuş da bulamamış gibi sağdan ve soldan babaannenin yüzünü incelemiş. Bununla da yetinmeyerek bir şey keşfetmenin peşindeymiş gibi çenesini ellemeye başlamış. Babaanne de merakla torununu izlemiş ama ne yaptığını anlamamış. "Oğlum yüzümü niye inceliyorsun, bir şey mi arıyorsun?" diye sorunca, çocuk da: "Babaanne, dün annem teyzeme senin için 'çenesi çok düşük' dedi, ben de nereye düştüğüne bakıyorum." diye cevap vermiş.

Çocukların zihinsel gelişimi ile ilgili güzel bir örnekti. Mecaz bilmeyen çocuk, annesinin söylediğini gerçek olarak algılamış ve babaannesinin çenesinin yerinden düştüğünü düşünmüş. Örnekten yola çıkarak öğretmenlerin çocukların gelişim özelliklerine göre bir dil kullanması gerektiğini konuşup atölyemize devam ettik.

Atölyenin başından itibaren bir sıkıntısı olduğundan şüphelendiğim başka bir genç öğretmen elini kaldırarak söz

istedi. Çok heyecanlı olduğu belli oluyordu. Yüzünün kızardığını, ellerinin titrediğini fark etmiştim. "Buyurun hocam, sizi dinliyoruz." dedim. O da: "Nasıl diyeceğimi bilemiyorum, biraz heyecanlıyım." dedi. Her ne kadar öğrencilerin karşısında konuşma deneyimi olsa da meslektaşlarının huzurunda konuşacak olması onu heyecanlandırmış olabilir diye düşündüm ve "Merak etmeyin Hocam, hepimiz arkadaşız, birbirimizden öğrenmeye çalışıyoruz, rahat olabilirsiniz." diyerek onu sakinleştirmeye çalıştım.

Rahat konuşsun diye sakinleştirmeye çalıştığım öğretmen, bir anda yan tarafında oturan kadın öğretmene dönerek yere diz çöktü, cebinden kırmızı küçük bir kutu çıkardı, kapağını açtı ve "Ayşe, benimle evlenir misin?" diyerek ona doğru uzattı. Kadın çok utanmıştı. Böyle bir şey beklemediği belliydi. Önce yüzünde bir donukluk gördüm ama kısa bir süre sonra gülümsemeye başladı ve "Evet" dedi. Salonda bir alkış tufanı koptu, tebrikler havada uçuştu. Meğer bir süredir görüşüyorlarmış ve arkadaşlıkları bir aşka dönüşmüş. Bu aşkın ilanı da bizim atölyede gerçekleşmişti. Çok da güzel olmuştu. Atölyenin mesleki gelişim amacını aşıp bir yuvanın kurulmasına vesile olması beni mutlu etmişti.

Öğretmenlerle yaptığım eğitim çalışmalarında çok farklı ve renkli sahneler yaşadım ama en ilginç olanlarından biri bu ilan-ı aşk ve evlenme teklifiydi. Ancak eğitimlerde bazen baltayı taşa vurduğum da oluyordu.

Görev yaptığım okullardan birinde oldukça yetkin ama bir o kadar da muzip bir müzik öğretmeni vardı. Zaman zaman bana da şaka yollu takılırdı. Kasım ayının başında yanıma geldi ve öğretmenler günü programında sahnede düet yapmayı teklif etti. Bende de ne ses, ne nota bilgisi, ne de müzik terbiyesi var. İlk önce 'Olmaz' dedim fakat ısrar edin-

ce onu kıramayıp şartlı olarak kabul ettim. Birlikte çalışacak ve prova yapacaktık ama eğer güzel bir şey ortaya çıkmaz ise vazgeçebilecektim. Hüsnü Arkan'ın "Hoş geldin" şarkısını söylemeye karar verdik.

Şarkının sözlerini ezberledim, videosunu defalarca izledim. Ama zor bir şarkı olduğu için söylemekte zorlanıyorum. Okulda birkaç prova yaptıktan sonra bizim düet bir şeye benzemeye başladı. Hoşuma gitmiş ve sahneye çıkma hevesim artmıştı. Öğretmenler günü geldi çattı. Aslında yüzlerce kişilik salonlarda yıllardır heyecanlanmadan konuşuyordum ama bu başka bir deneyimdi; öğrencilerimin ve öğretmen arkadaşlarımın karşısında şarkı söyleyeceğim için çok heyecanlıydım.

Öğretmenler günü programında sıra bize geldi. Anonsla birlikte sahneye çıkarken salonda büyük bir coşku oluştu. "Bugün dağların dumanı, aralandı hoş geldin." diyerek başladık ve güzel söyledik. Şarkı bittiğinde birkaç dakika süren alkış ve tezahürat hala kulaklarımda çınlıyor. Hayatım boyunca unutmayacağım bir tecrübe yaşamıştım, çok mutluydum.

Bu olaydan bir ay kadar sonra öğretmenlere yönelik bir seminer için muhafazakâr doğu illerinden birine gittim. Anadolu'daki şehirlerimize gittiğimde vali, kaymakam veya milli eğitim müdürlerinin bir açılış konuşması yapmasına alışıktım. Ancak bu ilimizde ilin valisi, bir merkez valisi, komşu ilin valisi, il garnizon komutanı, birkaç kaymakam, il milli eğitim müdürü, ilçe müdürleri ve şube müdürleri protokoldeki yerini aldılar ve seminerin sonuna kadar çıkmadılar.

Konuşmalarımı sıkıcı olmaktan çıkarmak için sahnede mutlaka keyifli etkinlikler yaparım. Bu seminerin ortalarına geldiğimde, bir ay önce okulda yaptığım düet aklıma düştü. İçimden, bir sorayım, eğer salonda şarkıyı bilen bir müzik

öğretmeni varsa onunla düet yapayım dedim. Sordum, dört beş tane müzik öğretmeni el kaldırdı. Ama sadece bir tanesi sahneye çıkmaya gönüllü oldu, o da genç bir kadın öğretmendi. Kendisini sahneye davet ettim. Ona da bir mikrofon verip kendini tanıtmasını istedim.

O sırada protokolün olaya nasıl baktığını da merak ettiğim için bir gözüm onların üzerindeydi. Bazıları gelişmeleri gülümseyerek izliyordu, bazıları ise homurdanır vaziyetteydi. Ne olursa olsun dedim ve başladım: "Bugün dağların dumanı, aralandı hoş geldin." Karşımdaki öğretmen arkadaş devam etti: "Ah ışıklar içinde kaldım, yandım efendim." Şarkıyı sonuna kadar söyledik. Salondan müthiş bir alkış sesi yükseldi. Fakat protokoldeki durum biraz farklıydı. Valinin milli eğitim müdürüne bir şeyler söylediğini gördüm.

Seminer bitti ve protokolle birlikte çay içmek üzere bir odaya geçtik. Vali sözü aldı, "Hocam tebrik ederim çok güzeldi. Ancak burası muhafazakâr bir yer, böyle sahnede bir erkekle bir kadının düet yapması hoş karşılanmayabilir, biraz zor durumda bıraktın bizi." dedi. Aslında bu tepkinin sağlam bir gerekçesi yoktu. Bu illerimizde de konserler düzenleniyor, kadın erkek şarkı söylüyordu. Ama sayın valiyi de anlamak gerekiyordu. Devleti temsilen oradaydı, seminer de resmi bir programdı. Bir kınama, bir şikâyet olursa onun başı ağrıyacaktı. Olayın eğitimsel yönünü izah ettim ve seminerin daha etkili olması için bunun gibi etkinliklere ihtiyaç olduğuna dair açıklamalar yaptım. O da anlayışla karşıladı ve konuyu kapattık. Yaşadığım bu olaydan sonra da bazı seminerlerde şarkı söyledim ama protokol olan yerlerde biraz daha dikkatli oldum. Neticede işim şarkı söylemek değil seminer vermekti.

PENİSİLİN İĞNESİ

Öğretmenlerin sık yaşadıkları farenjit, larenjit gibi çoğu ağrılı boğaz hastalıklarına ilk yıllarımda ben de sık sık yakalandım. Bir ara bademciklerim sürekli iltihaplanıyordu. Antibiyotik haplarla tedavi gerçekleşmeyince sağlık ocağındaki doktor arkadaş bana penisilin iğnesi tedavisi verdi. On gün boyunca iğne olmam gerekiyordu.

Penisilin iğnesi özel olarak hazırlanan bir karışımdır. Küçük bir tüpten özel bir sıvı şırıngaya çekilir, iğne yardımıyla içinde beyaz toz bulunan küçük bir şişeye aktarılır ve tozla sıvı hızlıca birbirine karıştırılarak hazırlanır. Bu karışım çok hızlı donduğu için hemen tekrar şırıngaya çekilir ve kalçaya uygulanır. Bu sebeple uzman bir sağlık görevlisi tarafından yapılması gerekir.

Üç gün sağlık ocağında iğneyi yaptırdım. Fakat oturduğum yere biraz uzak olduğu için dördüncü gün sağlık ocağına gitme imkânı bulamadım. Fakat tedaviye devam etmem ve iğneyi yaptırmam gerekiyordu.

Rahmetli annemin elinden her iş gelirdi. Bahçe işleri ve hayvancılığın yanında inşaat ve ahşap işlerinden anlardı. Dikiş makinesiyle elbise diker hasta komşularının iğnesini vururdu. Küçük bir bakır kutunun içinde cam şırıngası ve iğne-

leri vardı. Kullandıktan sonra kabının içinde onları kaynatıp mikroplardan arındırırdı. İlkokulu bitirdiğimde iğne vurmayı bana da öğretmişti. İlk denemelerimi hasta olduğunda annemin üzerinde yapmıştım. Bu işi iyi becerdiğimi, elimin hafif olduğunu söylerdi. Kendi kendine de iğne yaptığına şahit olmuştum. Küçükken bir seferinde beni yanına çağırmış, kendine iğne yapacağını, eğer bir sıkıntı olursa iğneyi çekip almamı söylemiş ama bir sorun çıkmadan kendi işini yapmıştı.

Ben de annemden cesaret alarak penisilin iğnemi kendim yapmaya karar verdim. Yalnız yaşıyordum, evde benden başka kimse yoktu. Hemen yandaki evde bir öğretmen arkadaşım vardı. Ona: "Gel yanımda dur, bir sorun olursa iğneyi çekip alırsın." dedim. Pek gönüllü olmadı ama kabul etti. İlk gün bir sorun yaşamadan iğnelerimi vurdum.

İkinci gün iğneyi hazırladım, yüzüstü uzandım ve yana dönerek kalçama iğneyi sapladım. Fakat bir anda tüm vücuduma kramp girdi. Bedenim kilitlenmişti ve kıpırdayamıyordum. Şiddetli ağrıdan iğneyi kalçamda bırakıp yüzüstü uzandım. Yanımda bekleyen arkadaşa iğneyi çekip almasını söyledim ama o odadan çıkarak evden kaçtı. Ben bir süre yüz üstü öylece durduktan sonra ağrılarım azaldı ve ilacı enjekte etmeden iğneyi yerinden çekip aldım.

Meğer bizim arkadaş iğneden çok korkarmış. Değil iğneyi yerinden çekmek ona dokunamazmış bile. Hayatı boyunca hiç iğne vurulmamış ve vurulan yerde bulunmamış. Beni o vaziyette görünce de korkup kaçmış. Bu olaydan sonra bir daha kendime değil penisilin normal bir iğne bile vurmadım. Siz siz olun yetkiniz yoksa mecbur kalmadıkça başkasına da iğne vurmayın.

VELİ TOPLANTISI

Veli toplantılarının faydalı olduğunu, ancak çoğunlukla amacına uygun yapılmadığını düşünüyorum. Sınav veya ödevlerden alınan puanlara erişme imkânı olmadığı dönemlerde, veli toplantılarında veliler ile paylaşılmasının bir anlamı vardı. Bilgisayarlar ve yazıcıların yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte okullar veliler için ara karneler düzenlemeye başladı. Ancak okul yönetimleri ve biz öğretmenler âdetimizden pek vazgeçmedik, veliye verilen ara karnelerdeki puanları onlara okumaya devam ettik. E-Okul hizmeti devreye girdikten sonra, kâğıt çıktı şeklinde bir ara karneye de aslında çok fazla ihtiyaç kalmadı ama okullar onu da çıkarmaya ve veliye vermeye devam ettiler.

Ülkemizdeki veli toplantılarının, öğrencilerin akademik başarılarının konuşulduğu toplantılara indirgenmesi ise başka bir sorundur. Veli toplantılarında, öğrencinin yeteneklerinin, becerilerinin, arkadaşları ve öğretmenleri ile olan ilişkilerinin, davranış ve tutumlarının müzakere edilmesi ve işbirliği yolları gibi konular görüşülmesi gerekirken, sadece notların konuşulmasına ve veliden aidat istenmesine indirgenmesi beni hep rahatsız etmiştir.

Veli toplantılarının, öğretmen ve okul yöneticilerinin öğrencilerden şikâyet seansına dönüşmesine de bir türlü anlam verememişimdir. Veli toplantılarında, sınıflardan çıkarken velilerden, "Hocam siz diğer öğretmenlerden farklı olarak öğrencilerden hiç şikâyet etmediniz, bunun sebebi nedir?" cümlesini çok duymuşumdur. Onlara, öğrenciden önce kendimizden şikâyet etmemiz; hatayı, eksiği önce kendimizde aramamız sonra sıra gelirse çocuğu konuşmamız gerektiğini söylerdim. Şikâyet yerine olumlu yönleri ve eksikliklerin birlikte nasıl giderilebileceğini konuşmanın her zaman daha faydalı olduğunu dile getirirdim.

Bazı veliler kendi çocuklarından şikâyet eder, öğretmenin de şikâyet etmesini beklerdi. En zor veliler bunlardı. Bir seferinde çocuğundan şikâyet edecek bir şey bulamayan veli, sınavdan 95 alan çocuğu için "Niçin 100 değil?" diye sormuştu. Ben de şaşırmış ve "Anlayamadım" demiştim. Ciddi ciddi "Neden 100 değil de 95 aldı diye soruyorum Hocam, ben ona her imkânı sağlıyorum, onun işi 100 almak olmalı." dediğinde öğrencime gerçekten acımıştım.

İlkokul ve ortaokul dönemlerinde, çocuklarımızın veli toplantılarına hep eşim katılmıştı. Çocuklardan biri liselere giriş sınavından yüksek bir puan alarak ülkemizin en iyi okullarından birini kazandı. Okuldaki ilk veli toplantısına ben katıldım. Aslında okul müdürünü tanıyordum ama yanına uğramadan çocuğun sınıfına gidip en arka sıraya oturdum. Kendime de içimden: "Burada uslu uslu otur, problem çıkarma!" dedim.

İlk öğretmen geldi, yazılı sınav puanlarını okudu, hiç beğenmediğini söyledi. Çocukların ödevlere gereken önemi vermediklerinden, sınava da iyi çalışmadıklarından şikâyet

etti ve gitti. İkinci öğretmen çocukların derse katılmadıklarından, bazılarının da uyuduğundan bahsetti gitti. Üçüncü, dördüncü derken gelen şikâyet ediyor, giden şikâyet ediyordu. Velilerin canı sıkılmıştı.

Liselerde görev yaptığım için dokuzuncu sınıfların özel durumunu biliyordum. Bir önceki yıl lise giriş sınavına yoğun çalıştıkları için bazı öğrencilerin dokuzuncu sınıfta dersleri boşlamak gibi bir alışkanlıkları oluyordu. Fakat veli toplantısına gelen öğretmenlerin hemen hepsinin, en yüksek puanları alarak gelen öğrencilerden bu kadar şikâyet etmesi normal değildi. Yedinci öğretmene kadar sabrettim ama onun söyledikleri yenilir yutulur cinsten değildi. Çocukların kafalarının çalışmadığını ve tembel olduklarını söyledi. Velileri de çocuklarını iyi yetiştirmemekle suçladı.

Dayanamayıp ayağa kalktım. "Hocam, bu çocuklar bir milyon öğrencinin içinde ilk bin kişi arasına girmiş ülkenin en çalışkan ve en zeki çocuklarıdır. Gözlemlerime göre davranışları da akranlarına göre daha iyidir. Siz bu çocuklardan bu kadar şikâyet ederseniz diğer çocukların öğretmenleri ne yapsın!" dedim. Birden hadsizleşmeye başladı. Kibirli bir tavırla; kendisinin öğretmen olduğunu, öğretmen olmayanın durumu anlayamayacağını ve yorum yapmasının doğru olmadığını söyledi. Öğretmenliğin çok zor olduğundan, sınıfta çektiklerinden bahsetti.

Canım iyice sıkılmıştı. Kibirliye karşı biraz kibirli olmak gerekebilir ilkesiyle kendimi tanıttım, bir lisede öğretmen olduğumu, öğretmenlikle ilgili araştırmalar yaptığımı, yazdığım kitaplardan iki tanesinin sadece öğretmenlerle ilgili olduğunu ve yüzlerce eğitim yaptığımı söyledim. Toplantıya sonradan

gelen, geldiğinde beni görmeden ön tarafa oturan tanıdık bir akademisyen vardı. Ayağa kalkıp benim öğretmenlikle ilgili çalışmalarımdan övgüyle söz edip görüşlerime katıldığını söyledi. Ondan cesaret alan diğer veliler de öğretmenin çocuklarını iyi yetiştirmediklerine dair suçlamasına tepki gösterdiler.

Sınıfta yaşanan olay bir şekilde okul müdürünün kulağına gitmiş olacak ki, bir hafta sonra beni arayıp okula davet etti. Yaşanan sorun ile ilgili neler yapılabileceğini konuştuk. Bir daha o okulun veli toplantılarına gitmedik ama bazı şeylerin az da olsa değiştiğini uzaktan öğrendik.

BÜYÜK ÇİZMELER

Bugünkü çocuklar ve gençler için anlaması ve inanması biraz zordur ama benim neslim çocukken bile hayatını tek başına sürdürebilecek kadar cesur ve becerikliydi. İlkokuldan sonra okumak isteyen çocuklar şehre gitmek zorundaydı. Oda oda bölünerek kiraya verilmiş bir öğrenci evinde tek başına veya tanımadığı insanlarla birlikte yaşayarak okumak zorundaydı. Henüz 11-12 yaşlarında yemeğini ve temizliğini yapar, çamaşırlarını yıkar, sobasını yakardı.

Patika yollardan, dik yamaçlardan, çoğu yağmurlu bazen boyumu aşan kar ile her gün üç kilometre yürüyerek; İlkokulu köyde okuduktan sonra ortaokul için şehre gitmem gerekiyordu. O zamanlar İmam Hatip Liselerinin diğer okullara göre bazı artıları vardı. Öğrenci olaylarından nispeten daha az etkilendikleri, hem pozitif ilimler hem de dini dersler bir arada öğretildiği ve eğitim kalitesi daha iyi olduğu için anne babaların rağbet ettiği okullardı. Annem İmam Hatip'e gitmem taraftarıydı fakat babamın böyle bir isteği yoktu. Her ikisi de bana bir şey dayatmadılar; "Sen nasıl istersen, nerede okumak istersen seni destekleriz." dediler. Ben de daha iyi okullar olduğunu duyduğum için İmam Hatip'e gitmeyi tercih ettim.

İlkokulu bitirdiğim yıl ağabeylerimden biri ilçedeki lisede okuyordu ve son sınıfa geçmişti. Fakat bizim ilçede İmam Hatip yeni yapılıyordu ve okulların açılışına yetişip yetişmeyeceği kesin değildi. Hem açılsa bile sorunları olur, öğretmenleri sayıca yetersiz kalır ve dersler boş geçer endişesiyle il merkezindeki İmam Hatip Lisesine kayıt yaptırmaya karar verdik. Bir gün önce babam beni bir kenara çekti ve İmam Hatip'e gitme isteğimden emin olup olmadığımı, eğer şüphem varsa ilçedeki ortaokula kayıt yaptırabileceğimizi söyledi. Emin olduğumu ifade ettim, babam da daha fazla üstelemedi.

Sabah erkenden hazırlanıp yola çıktık. Yukarı köylerden gelen bir dolmuşa bindik. Babam esnaf olduğu için çevre köylerdeki hemen herkesi tanırdı. Çok kişiye iyiliği dokunduğu ve danışılan bir insan olduğu için insanlar ona saygı gösterirdi. Babam da bilgili insanların görüşlerine değer veren biriydi. Biz bindiğimizde dolmuşta yüksek din eğitimi almış bir kişi vardı. Kayıt yaptırmaya gittiğimizi öğrenince babama, İmam Hatip'e değil de ilçedeki ortaokula gitmemizi önerdi. O zaman bunun sebebini anlamamıştım ama daha sonra bu önerinin ideolojik sebeple yapıldığını öğrendiğimde o kişi ile ilgili hayal kırıklığına uğramıştım. Zaten karışık olan babamın kafası iyice karışmış, benim de canım sıkılmıştı.

İlçeye varınca dolmuştan indik. Babam beni bir köşeye çekerek ortaokula kayıt yaptırmanın daha iyi bir seçenek olabileceğini söyledi ama ben kararımdan vazgeçmedim. İl merkezine gidip okula kayıt yaptırdık. Henüz nerede kalacağım belli değildi. İki ihtimal vardı: ya okulun pansiyonunda kalacaktım veya bir oda tutacaktık. Özgürlüğüne düşkün bir çocuk olduğum için pansiyonda kalmak istemedim. Babam da sağ olsun beni zorlamadı. Ağabeyimin naklini ilçeden il merkezindeki liseye aldılar, okullarımıza yakın bir yerden ikimize bir oda tuttu.

'Oda' derken bugünkü bir evin odası aklınıza gelmesin. Ahırdan bozma, tek katlı, çatısı akan, dışarıda bir derme çatma tuvaleti olan, kapısı penceresi tutmayan üç odalı bir evin bir bölmesi. Okullar başlamadan bir gün önce; köyden birer yatak bir küçük tencere, iki tabak, iki kaşık bir iki parça elbise ile bizi odamıza getirip yerleştirdiler. Babamın pek umurunda değildi, büyük ihtimal hayatın zorluklarını öğrensinler diye düşünüyordu. Fakat kalacağımız yer annemin hiç hoşuna gitmemişti ama yapacak bir şeyi de yoktu. Ağlamaklı bir vaziyette bizi bırakıp gittiler. Yan odalarda da uzaklardan gelen lise öğrencileri vardı. Bir tuvaleti yabancı insanlarla ortak kullanmak benim için oldukça zordu. Ama daha da kötüsü, her tarafta cirit atan farelerle bir yıl birlikte yaşamak zorunda kalmamızdı.

Ortaokul ikinci sınıfta, biri yabancı biri uzaktan tanıdık iki öğrenci ile birlikte yeni yapılmış beş katlı bir apartmanda bir oda kiraladık. Binanın dış cephesi sıvasız, içinin sadece kaba sıvası yapılmış, pencereleri ve kapıları sanki emaneten takılmıştı. Yoksul değildik ama para da bol değildi. Harçlığım ancak sabahları peynir, zeytin ve ekmeğe; öğlenleri çeyrek ekmek arası helva ve gazoza; akşamları da sahanda yumurta kırıp bol ekmekle yemeğe yetiyordu. Yağmurlu bir memlekette ayağa ayakkabı dayandırmak da pek mümkün değildi. O zamanlar spor ayakkabı pek yoktu olan da çok pahalıydı. Okula kuru havalarda ayakkabı, yağmurlu günlerde kara lastikle gidiyordum. Doğu Karadeniz'de yağmur çok yağdığından kara lastikli günler mecburen daha fazla oluyordu.

Hiç unutmuyorum, bir hafta sonu köye, evime gitmiştim. Pazar günü akşam da okul için şehirdeki odama dönmek zorundaydım. Yarım metre kadar kar yağmıştı. Ayakkabım su alıyordu, kara lastiklerle de ayaklarımın çok üşüyeceğini düşünerek babamın çizmelerini giyerek yola koyuldum. Ayak-

larım üşümüştü ama çizmeler işe yaramış, kar ve yağmurdan onları korumuştum. Ertesi sabah aşırı yağmur vardı. Ayaklarımın iki katı büyüklüğündeki çizmeleri giydim ve okula gittim. Biraz zor yürümüştüm ama çok garibime gitmemişti, ta ki matematik dersinde tahtaya kalkıncaya kadar.

Çok başarılı bir öğrenci değildim. On üzerinden beş alınca sevinen, ara sıra teşekkür alan bir öğrenciydim. Fakat özgüvenim vardı; öğretmenlere soru sorar, sorularına cevap verir, çekinmeden tahtaya kalkardım. Matematik öğretmenimiz tahtaya bir problem yazdı ve "Kim çözecek?" diye sordu. Kimse parmak kaldırmamıştı ama ben çözebileceğimi düşünüp parmak kaldırdım. Sınıfın en arkasında oturuyordum. Ayağa kalkıp öne doğru yürümeye başlayınca ayaklarımdaki büyük çizmelerin öğretmenin dikkatini çektiğini anladım, acıyarak bana baktığını fark ettim. Karmaşık düşünceler içinde problemi çözdüm. Öğretmenim 'Aferin' dedi ve yerime geçmemi söyledi. Yürürken tüm arkadaşlarımın ayaklarıma baktığını hissettim.

Çok utanmıştım. Aslında o çizmeleri giymek zorunda kalacak durumda değildik. Zamanında söyleseydim babam dükkânından bana ayağıma uygun bir çizme verirdi. Neden bilmiyorum ama bunu yapmamıştım, yapmadığıma da pişman olmuştum. Fakat bu yaşadığımdan da bir hayır çıkmıştır belki diye düşünüyorum. Belki de 'Ne derler' baskısını belli ölçüde yenmeme bu olay sebep olmuş da olabilir. Eğer doğru yolda olduğumdan eminsem; kınayanların kınamasına, kusur aramak için bakanların bakışlarına, arkamdan konuşanların çekiştirmesine aldırmadan hayata devam etmeyi de belki bu olayla öğrenmişimdir. Bilemiyorum.

ELLİ SAYFA ÖZET

İlkokulda verilen ödevin olumlu bazı işlevleri olduğunu, ortaokulda bunun azaldığını, lisede ise fazla bir işe yaramadığını, tam aksine öğrencilerin derslerden, öğretmenlerden ve okuldan soğumasına sebep olduğunu düşünenlerdenim. Öğretmenliğimin ilk yıllarında az da olsa ödev verirdim. Ancak ödev yorgunu öğrencileri gördükçe verdiğim ödevleri azalttım ve sonra da sıfıra indirdim.

Bir eğitimci olarak, akademik öğrenme ve öğretme etkinliklerinin okulda tamamlanması gerektiğini; okul dışı zamanlarda çocukların dinlenmesi, oyun oynaması, sosyalleşmesi, sanat ve spor ile ilgilenmesi gerektiğini düşünüyorum. Ödev verilecekse bile öğrencinin kişisel gelişimine; yeteneklerini keşfetmeye, becerilerini geliştirmeye yönelik, yaparken mutlu olacağı görevler verilmesinin daha doğru olduğu kanaatindeyim.

Öğrencilerim için istediklerimi çocuklarım için de uygulamaya çalıştım. Sürekli derslere ve sınavlara çalışmalarını doğru bulmadım ve bazen onları çalıştığı yerden kaldırıp oyun oynamalarını veya başka sevdikleri işleri yapmalarını teşvik ettim. Bir de cuma günü kuralımız vardı. Cuma günü akşam okuldan

eve gelince ödev yapılmayacak ve ders çalışılmayacak onun yerine dinlenecekler ve keyif alacağı işleri yapacaklardı.

Okullar açılalı iki hafta olmuştu. Bir Cuma günü ikindi vakti çocuklardan biri okuldan eve geldi. Üstünü başını değiştirir değiştirmez masaya oturdu, kitabını defterini açtı ve çalışmaya başladı. "Ne acelen var, neden hemen ders çalışmaya başladın?" diye sordum. "Baba, çok ödevim var, üç günde ancak bitiririm." dedi. Nasıl bir ödev olduğunu sordum. "Baba, öğretmenimiz ilk elli sayfanın özetini çıkarmamızı istedi." dedi. Bir yanlışlık olabileceğini, böyle bir ödev verilmesinin pek akla uygun olmadığını söyledim. Arkadaşlarının da aynı şekilde anladığını söyledi. "Peki, öğretmeninize sordunuz mu?" diye sordum, o da bir arkadaşının sorduğunu, öğretmenin de "İyi dinleseydiniz sormazdınız." dediğini, bir daha da sormaya çekindiklerini anlattı. Çocuğuma ödevi yaptırmadım, eğer öğretmen niye yapmadığını sorarsa 'Babam izin vermedi' demesini tembih ettim.

Hemen o akşam oturup olayın araştırılması ve sonucun tarafıma bildirilmesini talep eden detaylı bir dilekçe yazdım. Pazartesi günü sabah erkenden çocuğun okuluna gittim. Okul müdürüne durumu anlattım ve işin aslını öğrenmek için öğretmen ile görüşmek istediğimi söyledim. Müdür bunun doğru olmayacağını söyleyince dilekçeyi kendisine uzattım. Okuduktan sonra öğretmeni çağırmaya karar verdi.

Öğretmen odaya girince ayağa kalkıp tokalaştım. Oturduk. Müdür olup biteni öğretmene kısaca anlattı. Öğretmen de kendisinin böyle bir ödev vermediğini söyledi. Ona: "Hocam, eğer sınıftaki tüm öğrenciler elli sayfa ödev verdiğinizi söylüyorsa bunun anlamı nedir?" diye sordum. Sustu ve bir

şey demedi. Ayağa kalktım, "Hocam, ben çocuğuma ödevi yaptırtmadım. Ödevini yapmadığı için çocuğa lütfen bir şey demeyin ve bir işlem yapmayın. Çünkü bu benim kararımdı. Buraya geldiğim ve konuyu açtığım için çocuğuma herhangi bir ayrımcılık yapmayacağınızı umuyorum." dedim ve her ikisiyle vedalaşarak odadan ayrıldım.

Yönergeyi doğru ve anlaşılır vermek, öğretmenin çok dikkat etmesi gereken bir konudur. Yönergesi iyi verilmeyen bir etkinlik başarısızlıkla sonuçlanır ve sınıf yönetimini zorlaştırır. Ödevin amacı, kapsamı ve sınırları iyi belirlenmez ve buna göre açık yönergesi verilmez ise öğrenci zamanını boşa harcamış olur, dersten ve öğretmenden soğuyabilir.

KIRILMA NOKTASI

Ülkemizde önemli eğitim fakülteleri ve onların değerli hocaları var. Üniversitedeki öğretmenlik eğitimi teorik olarak iyi olsa da pratik açıdan eksikleri olabilmektedir. Ülkemizde öğretmenliğin uygulama tarafı daha çok atandıktan sonra okulda öğrenilmektedir. Bizde öğretmenlik biraz da gelenekseldir; kendi öğretmenlerimiz nasıl öğretiyorsa, nasıl davranıyorsa onları örnek alma eğilimi baskındır. Bu sebeple zamanın geçmesiyle öğretmenlik anlayış ve uygulamalarında kolay kolay büyük bir değişiklik olmaz.

Bizde öğretmen merkezli olmak; daha çok öğretmenin sunumuna dayalı, öğrencilerin pasif birer dinleyici olduğu uygulamalar oldukça yaygındır. Son yıllarda yeni yetişen öğretmenlerin farklılaşması, müfredatın değişmesi ve eğitim teknolojilerindeki gelişmelerin etkisiyle bu konuda bir değişim içinde olduğumuzu da söylemeliyim.

Avrupa'ya ilk seyahatlerimden birinde izlediğim bir ders benim öğretmenlik anlayışımda bir kırılmaya sebep olmuştu. Geçici görevli olarak gittiğim ülke, nitelik bakımından eğitimde ileri ülkelerden biriydi. Bir tanıdık arkadaş aracılığıyla bazı okulları ziyaret etmiş ve işleyişleri ile ilgili bazı notlar almıştım. Ancak bizzat sınıfın içinde ders izlemek is-

tiyordum. Zira gurbetçi vatandaşlarımızın çocuklarıyla derslerde yaptıkları ile ilgili konuştuğumda bazı şeylerin bizden farklı ilerlediğini anlamıştım. Fakat bir sınıfa girmek ve ders izlemek için izin almak oldukça zordu. Okul müdürü izin verse bile yabancı birinin dersini izlemesi için öğretmenin de bunu kabul etmesi gerekiyordu.

Şansımızı deneyelim dedik ve orada yaşayan bir öğretmen arkadaşla birlikte okul müdürünün odasına gittik. Benim yabancı dilim yok denecek kadar azdı. Arkadaşımın tercümanlığında konuyu açtık. Önce 'Olmaz' dedi. Ben de öğretmenlik üzerine özel çalışmalar yaptığımı, kendimi geliştirmek istediğimi, bunun için de farklı öğretmenleri sınıfta izlemenin çok işime yaradığını anlattım. Eğer izin verirse ülkemdeki öğretmenlere ve insanlığa büyük bir iyilik yapmış olacağını ekledim. O da çok beğendiği, bu konularda anlayışlı uzman bir öğretmeni olduğunu, bu teklifi ona götüreceğini, kabul ederse dersine girebileceğimizi söyledi. Teşekkür edip ayrıldık. Akşam arkadaşı aradı ve öğretmenin bizi davet ettiğini söyledi. Çok sevindim ve ertesi güne hazırlandım.

Arkadaşım ile birlikte okula gittik. Müdür bizi öğretmen ile tanıştırdı. Bir ilkokul öğretmeniydi ve ikinci sınıfları okutuyordu. Birlikte bir dersliğe gittik. İçeri girdiğimde bizdekinden farklı bir manzara ile karşılaştım. Sınıfta sıra yoktu. Bizdeki yer sofralarına benze beş tane yuvarlak masa vardı. Masanın etrafında çocukların oturacağı alçak tabureler ve minderler bulunuyordu. Öğretmenin köşesinde bizdekine benzer bir masa ve sandalye, arkasındaki köşede ise kitaplık vardı. Sınıfın duvarlarında bizdeki gibi hazır basılı afişler yerine öğrencilerin yaptığı resimler, grafikler, yazılar, şiirler vardı. Daha sonra öğrendim ki sınıfta yapılan etkinlerin sonunda öğrencilerin ürünlerinden bazıları bir süre sınıf duvarlarında

sergileniyordu. Bu da bizdeki uygulamadan farklı olarak öğrencileri üretmeye motive eden güzel bir uygulamaydı.

Öğrenciler gelip sınıftaki yerlerine oturdular. Biz arkadaşımla birlikte bir köşeye çekilip izlemeye başladık. Öğretmen önce öğrencilere bizimle ilgili bir açıklama yaptı. Misafir olduğumuzu, dersi izlemek için geldiğimizi, normal bir ders yapacaklarını, her zamanki gibi davranmalarını söyledi. Sonra işleyecekleri konuyu ve bu konu ile ilgili neler öğreneceklerini açıkladı. Sınıftaki yirmi öğrenciyi beşerli gruplara ayırdı. Herkes yerinden kalkıp dâhil olduğu gruba katıldı. Öğretmen, yapacağı etkinlikle ilgili genel bir açıklama yaptı, öğrencilere yönerge verdi. Elindeki basılı kâğıtları gidip gruplara dağıttı ve dönüp yerine oturdu. Öğrenciler kendi kendine çalışmaya başladı. Bir süre izledikten sonra öğretmenin konu ile ilgili bir şey anlatmaması, tahtaya bir şey yazmaması, yerine oturup bir şeyler karalaması dikkatimi çekmiş ve bende merak uyandırmıştı.

Merakımı yenemedim ve öğretmene, dikkatimi çeken konuları ve şu anda ne yaptıklarını sordum. O da öğrencileri gruplara ayırdığını ama bu grupları rastgele oluşturmadığını, her gruba farklı becerileri olan öğrenciler verdiğini anlattı. Okuma ve anlama becerisi iyi olanları, güzel yazı yazanları, resim yapma becerisi olanları, makası iyi kullananları bildiği kadarıyla farklı gruplara dağıtmış. Her gruba yönergenin yazılı olduğu bir kâğıt verdiğini, öğrencilerin kitaptan bir metin okuyup aralarında tartışacaklarını ve üç madde halinde ana fikrini raporlarına yazacaklarını söyledi. Ellerindeki dergilerden uygun resimleri keserek raporlara yapıştıracaklarını, öğrendiklerini sınıflandırarak kâğıda bir tablo çizeceklerini, kendi aralarında seçtikleri sözcülerin grupça hazırlanan raporları sınıfa sunacaklarını ve en sonunda da karşılıklı tartışacaklarını ekledi.

Öğretmene böyle bir etkinliğin ikinci sınıf öğrencileri için ağır olup olmadığını sordum. O da öğrencilerin bu tür etkinliklere alışık olduklarını ve bir zorluk çekmeyeceklerini söyledi. Ayrıca akran öğrenmesinin daha kolay, daha etkili ve daha kalıcı olduğunu açıkladı. Gerçekten de çocuklar hiç sıkılmadan keyifle çalışmaya devam ediyorlardı.

Etkinlik iki ders saati sürdü ve öğretmenin anlattığı gibi geçti. Grupların geliştirdikleri ürünler ve grup sözcülerinin sunumları çok güzeldi. Öğretmen hiçbir şey anlatmadan da çocukların öğrenebileceklerine dair harika bir deneyim yaşamıştım.

Türkiye'ye döndükten sonra benzer uygulamalar yaptım. Öğrencilerin keyif alarak öğrendiklerini gördüm. Bazı dersleri bu şekilde işlemeye devam ettim. Renkli keçeli kalemler, yapışkanlı kâğıtlar ile derslere girmeye başladım. Bir süre sonra öğrenciler de benzer kırtasiye malzemeleri getirmeye alıştılar. Hem öğrenciler hem de ben bu derslerden daha fazla keyif alıyorduk. Fakat klasik derslere göre öğrenmenin ne kadar farklılaştığını da merak ediyordum. Bir dönem şöyle bir uygulama yaptım. Akademik başarıları birbirine yakın dört şubede aynı derse giriyordum. İkisini deney grubu ikisini de kontrol grubu olarak kabul ederek dersleri işledim. Deney grubunda öğrencilerin aktif olduğu, grup çalışmaları ve akran öğrenmesine dayalı dersler işledim. Kontrol grubunda ise ben aktiftim, anlatım ve soru cevap yöntemi ile dersleri işledim. Ortak sınavda tüm öğrencilere aynı soruları sordum. Deney grubu olarak planladığım sınıfların konu ile ilgili sorularda yüzde yirmi daha başarılı olduklarını tespit ettim. Ondan sonraki öğretmenlik hayatımda ders tasarımlarımın bir kısmını öğrencilerin aktif olduğu, akran öğrenmesine dayalı stratejileri esas alarak yapmaya çalıştım.

DESİBEL ÖLÇEN MÜDÜR

Öğrencilerin bir ders boyunca sessizce öğretmeni dinlemesi, sınıftan çıt çıkmaması, çocukların uslu uslu oturması… Bunlar her ne kadar kulağa hoş gelse de eğitimsel açıdan tercih edilmesi gereken durumlar değildir. Sınıfta ses varsa öğrenme var, ses yoksa gerçek bir öğrenme yok demektir. Ses başka gürültü başkadır. Sınıfta ses olabilir ama gürültü olmamalıdır. Bir öğrencinin taşkınlık yapması ne kadar istenmeyen bir davranış ise içine kapanması ve tamamen sessiz durması da istenmeyen bir davranıştır.

Eskiden okullarda da toplumdaki anlatma ve dinleme kültürü hâkimdi. Benim çocukluğumda; öğrenci sınıfta sırasına oturur, kitabını, defterini, kalemini, silgisini masanın üzerine çıkarır ve öğretmeni beklerdi. Öğretmen sınıfa girdiğinde askeri nizam içinde hep birlikte ayağa kalkılır, hep bir ağızla öğretmenin selamı alınır, yerine oturulur ve öğretmen dinlenirdi. Öğretmenin tahtaya yazdıkları deftere yazılır, soru sorarsa parmak kaldırılarak cevap verilir, tahtaya kaldırırsa kalkılır. Bunların dışında sınıfta hareket ve ses olmazdı.

Bütün bunlar okul kültürünün bir parçası olarak fazla sorgulanmaz ve uygulanmaya devam ederdi.

Öğrenciliğinin ve öğretmenliğinin tümü, okul yöneticiliğinin de bir kısmı böyle geleneksel dönemde geçmiş bir müdürüm vardı. Ona göre öğretmen içerideyken sınıftaki ses koridorda duyulmamalıydı. Evet, bu pek mümkün değildi ama o öyle düşünüyordu. Sadece düşünmekle kalmıyor bunun kontrolünü de yapıyordu. Bazen dersler başladıktan beş dakika sonra odasından çıkar, koridordaki sınıf kapılarına kulağını yaklaştırır ve elindeki eski defterine notlar alırdı. O defter meşhurdu. Çünkü öğretmenler kurulunda aynı defteri önüne açar öğretmenlerle ilgili aldığı notları oradan okurdu.

Bir öğretmenler kurulunda önündeki defteri açmış, "Ahmet Bey, bu nasıl bir öğretmenlik, geçen gün odamdan bir çıkayım dedim (Sanki çok az çıkarmış gibi!) sizin ders yaptığınız sınıfın kapısının önünden geçerken bir de ne göreyim; içerideki konuşma sesleri koridordan duyuluyor." dedi. Ahmet Bey, karıncayı incitmeyen sessiz ve sakin bir öğretmendi. Fakat müdür aslında bunu öğretmenleri baskı altına almak için yapıyordu. Öğretmen arkadaşımız çok utandı, hiç sesini çıkarmadı, başını öne eğdi ve öylece kaldı. Baktım kimseden ses çıkmıyor, ayağa kalktım. "Hocam, bizim dersimize gelebilir, denetiminizi yapabilir, bize rehberlik edebilir, özel olarak uyarabilir, istediğiniz raporu yazabilirsiniz ama bir öğretmeni arkadaşlarının huzurunda rencide edemezsiniz!" dedim. "Toplantının başkanı benim, bana ne yapacağımı söyleyemezsiniz!" diye karşılık verince diğer öğretmen arkadaşlar da seslerini yükseltmeye başladılar. Eğer özür dilemezse

toplantıyı terk edeceğimizi söyleyince geri adım atarak öğretmen arkadaştan özür diledi ve toplantıya devam etti.

Bazen öğretmenler de sınıftan gelen sesler konusunda anlayışsız olabiliyor. Dersin başında veya başlangıcından beş on dakika sonra sıraları birleştirerek etkinlik yapmak isteyen benim gibi öğretmenler için bu anlayışsız öğretmenler her zaman önemli bir sorundur.

Yeni atandığım ve öğretmenleri henüz iyi tanımadığım bir okuldayım. Girdiğim sınıfta grup çalışması yapacaktım. Öğrencilere dersin hemen başında sıraları birleştirmelerini söyledim. Doğal olarak bu işlem birkaç dakika sürdü. Baktım birisi kapıyı hızlıca açıp içeri girdi. Sınıfta olduğumu görmesine rağmen "Ne bu ses, aşağıda ders yapamıyoruz!" diye bağırdı. Aslında daha farklı bir muameleyi hak etmişti ama kendime hâkim olmayı başardım ve hızlıca koluna girip sınıfın dışına çıkardım. "Size nasıl bir ses geldi?" diye sordum o da sıra "Sıra sesi." dedi. "Peki, sizce bir sınıftan dersin başında sıra sesi gelmesinin bir sebebi olabilir mi?" diye sorunca sustu ve bir cevap vermedi. Bir derdin varsa okul müdürüne şikâyet edebilirsin ama sakın bir daha benim bulunduğum bir sınıfa bu şekilde girme!" dedim ve sınıfa girip dersimi yaptım.

Dersten sonra kısa bir araştırma yaptım. Meğer bu öğretmen biraz kibirliymiş ve öğretmenliği hafife alırmış. Sınıfta masasına oturur, dersi öğrencilere anlattırırmış. Sınıftan ses çıkmaması için de öğrencileri notla ve disipline vermekle tehdit edermiş.

Aradan bir hafta geçti. Başka bir sınıfta, bu sefer dersin ortalarında, öğrencilerin baş başa tartışmalarını gerektiren bir

çalışma için sıralardan bazılarını arkaya döndürerek birleştirirken alttan tak tak tak diye vurulmaya başlandı. Eskiden sınıflarda uzun saplı süpürgeler olurdu, onunla vurulduğunu anladım. Aynı öğretmen olduğundan şüphelendim ve hızlıca sınıftan çıkıp öğretmenler odasındaki ders programından durumu teyit ettim. Bulunduğu sınıfın kapısını tekme ile açtım. Baktım masada oturuyor. Yakasından tutup kaldırdım ve ağzıma geleni söyleyip sandalyesine geri ittim. "Çocuklar, dersinizi böldüğüm için özür dilerim, davranışımın doğru olmadığını biliyorum ama başka çarem yoktu." dedim ve sınıftan çıktım. Öğrencilerin bakışını bir görseydiniz, "Hocam ellerinize sağlık, içimizin yağı eridi." der gibiydiler.

Yaptığımla övünmüyorum, bir öğretmene yakışmadığını da biliyorum. Fakat şu da bir hakikat ki, ben bu hareketi yapmasaydım kibrine ve kötülüğüne devam edecekti. En azından onu engellemiş oldum.

MORARAN ÖĞRETMEN

Bir lisede görev yapıyorum. Öğretmen yokluğundan okulda aspirin gibiyim; din kültürü ve ahlak bilgisi dersi dışında psikoloji, sosyoloji, felsefe ve mantık derslerine de giriyorum. Hazırlanması zor oluyor ama dersler çok renkli geçiyor.

Psikoloji derslerine girdiğim onuncu sınıfların birinde zekâ konusunu işliyoruz. Zekânın tanımı ile başladık; zekâ mı, eğitim mi, çevre mi insan hayatında daha etkilidir gibi klasik konuları işledik ve zekânın ölçülmesi konusuna geldik.

Kitapta yaş gruplarına göre zekânın nasıl ölçüldüğüne dair örnekler vardı. Bunlardan bazıları da küçük çocuklarla ilgiliydi. Mesela: "Henüz okuma yazma bilmeyen çocuklara bazı cümleler söylenir ve cümlelerdeki mantık hatalarını, çelişkileri çocuğun fark etme becerileri ve bunlara cevap verme süreleri ölçülür ve zekâ puanına etkisi hesaplanır." şeklinde örnekleriyle birlikte açıklamalar vardı. Bu örneklerden biri de "Genç bir adam, elleri cebinde yokuştan aşağı inerken bastonunu sallıyordu." şeklindeydi. Öğrencilerle birlikte soruyu kısa zamanda analiz ettik. Mantık hatası içeren farklı cümleler kurmalarını söyledim, onlar da yaptılar. Bazıları çok komikti, güldük eğlendik ve bir sonraki konuya geçtik.

Aradan en az beş dakika geçmişti. Sınıfın arka tarafında oturan, düşünme becerileri biraz zayıf, heyecanını sakınmadan açığa vuran sevimli bir öğrencim vardı. Ben yeni konu hakkında açıklamalar yaptığım bir sırada birden ayağa kalktı, ellerini havaya kaldırarak zıpladı ve "Ama Hocam, elleri cebinde bastonu sallayamaz ki!" diye bağırdı. O anda tüm sınıfta engelleyemeyeceğim bir kahkaha tufanı koptu. Meğer onuncu sınıftaki öğrencim beş dakikadır, küçük çocuklar için hazırlanan, "Genç bir adam elleri cebinde yokuştan aşağı inerken bastonunu sallıyordu." cümlesindeki mantıksızlığı arıyormuş ve sonunda Arşimet gibi "Buldum, buldum!" edasıyla havaya fırlamıştı.

Doğrusu ben de kendimi alamamış ve gülümsemiştim. Ancak öğrenci sınıftaki gülüşmelerin sebebini henüz anlamamıştı ve şaşkın şaşkın etrafına bakıyordu. Bir eğitimci olarak hemen aklımı başıma aldım. Sınıftaki kargaşayı kontrol altına alıp öğrencimin yanına gittim. Ona: "Aferin, doğru cevap verdin. Derse bu denli ilgi göstermen ve sorunun cevabını vermek için gayret etmen güzel. Ancak biraz fazla kendini kaptırmışsın, biz başka bir konuya geçmiştik de arkadaşların onun için tepki verdiler." diyerek onu rahatlatmaya çalıştım. Ne kadar başarabilmiştim bilmiyorum ama bu olay, sınıfta yaşadığım ilginç anılar arasına katılmıştı.

Derslerde sadece öğrenciler zor durumda kalmazlar, bazen öğretmenler için de sıkıntılı geçen dersler olur. Öğretmenin özgüven eksikliği, liderlik yapamaması, istenmeyen davranışları yönetememesi, öğrencinin kişilik haklarına saygı duymaması gibi hatalı davranışları onu sıkıntıya sokabilir. Ancak bunlardan daha kötüsü alanıyla ilgili bilmesi gereken bilgileri bilmemesi durumudur ki, bu da öğretmenin karizmasının çizilmesine sebep olabilir.

Bir derste temizlik konusunu işliyoruz. Maddi ve manevi temizlikten bahsettik, abdest ve guslü işledik. Bir de teyemmüm başlığı var. Ülkemizde pek ihtiyaç duyulmadığı için sadece ne olduğunu kısaca anlattım, nasıl yapıldığını gösterdim ve bilen bir öğrenciye de yaptırdım. Fazla zamanım olmadığı için hemen dersin sonundaki çevre temizliği konusuna geçtim. O arada bir öğrenci parmak kaldırdı. Söz hakkı verdim ve o da sorusunu sordu:

"Hocam, öğle ezanı okundu ama su yok. Bir kişi ikindi namazı yaklaşıncaya kadar bekledi. Fakat sular gelmediği için teyemmüm ederek öğle namazını kıldı. Sonra da ikindi vakti oldu ve akşam ezanı yaklaştı. Bu durumda su hala gelmediyse öğlen namazı için alınan teyemmüm ile ikindi namazı da kılınabilir mi?"

Fazla düşünmeden ve kendinden emin bir şekilde "Kılınır!" cevabını verdim. Öğrencim şöyle bir kasıldı, hafifçe ayağa kalktı, işaret parmağı ile sırasının üzerindeki kitabı göstererek: "Ama Hocam kitapta öyle yazmıyor!" dedi. O anda vücudumdaki tüm kanın yüzüme hücum ettiğini hissettim. "Öyle mi, bir bakayım, belki yanlış hatırlıyorum, araştırıp gelirim." gibi sözler söyledim ama kendimi yediği yumruk darbesiyle sersemleşmiş bir boksör gibi hissetmiştim. Kitaba baktım, gerçekten böyle bir bilgi vardı. O zamanlar internet imkânları da olmadığı için konuyu araştıracağımı ve gelecek ders açıklama yapacağımı söyledim.

Akşama kadar zor sabrettim. Eve gidince kaynak kitaplardan konuyu inceledim. Benim söylediğim doğruymuş ama bu konuda farklı görüşler de varmış. Fakat bu ayrıntının ve farklı görüşlerin kitapta olması normal değildi. Kitabı yazan arkadaşları tanıyordum. Sorumlu olanı aradım ve durumu anlattım. O da bana: "Hocam bu ayrıntı ve ihtilaflı

bilgileri kitaba koymuyoruz ama nasıl olmuşsa yer almış. Bir araştırıp size döneyim." dedi. Yarım saat sonra aradığında gerçeği öğrendik. Benim verdiğim cevap doğruydu ama kitabın o kısmını yazan kişi farklı görüşlerden birini yazmış, sonra da kimse dikkat etmediği için orada kalmış.

Ertesi hafta dersimde konuyu öğrencilerime açıkladım. Onlar da anlayışla karşıladılar. Ancak öğrencilerimden biri: "Hocam, yüzünüz o kadar kızardı ki neredeyse morarmak üzereydi, hayatımda bu kadar morarmış bir surat görmemiştim." dedi. Bu latife karşısında sınıftaki tüm öğrencilerle birlikte bir gülüşme faslı yaşadık.

Aslında öğrencinin sorusuna yanlış bir cevap vermemiştim. Fakat büyük bir hatam vardı: Nasıl olsa konuları iyi biliyorum diye dersten önce kitabı dikkatlice okumamıştım. Öğretmen dersi ile ilgili her şeyi bilemeyebilirdi ama kitapta yazanlardan haberinin olmaması kabul edilemezdi.

GERÇEK USÜLDE VERGİ

Rahmetli Babam esnaftı. 15 yaşında İstanbul'da başladığı bakkallık mesleğine 30 yaşından itibaren köyde devam etti. 95 yıllık hayatının 70 yılını ticaret yaparak geçirdi. Fakat hiçbir zaman zengin olmadı. Çünkü "O kafayla" zengin olması mümkün değildi.

Babam bir cumhuriyet çocuğuydu. Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında doğmuş, ilkokulu beş kilometre uzaktaki bir okulda, yani her gün on kilometre yol yürüyerek okumuştu. Altında çuvaldan dikilmiş bir pantolon, üstünde nenesinin ördüğü bir kazak, ayaklarında çarık vardı. Çarıkları vardı ama Rize'nin yağmurlu ikliminde hemen yırtıldıkları için bir çift çarığı çok fazla giyme imkânı olmuyordu. O da sabah evden çıkarken annesinin eski bezlerden diktiği okul çantasına çarıklarını da koyarak yola düşer, okula varınca ayağına giyerdi. Akşam okuldan çıkınca tekrar çantasına koyar ve yalınayak eve gelirdi. O günleri her anlattığında gözleri dolardı.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, eğitim ile yeni bir insan tipi ve yeni bir ulus inşa etme çabası hâkimdi. Okulda verilen eğitim ile milli kimliğinin farkında, vatansever, dürüst ve çalışkan insanlar yetişmişti. Babam da bu eğitimden nasibini

almıştı. İlkokul mezunu olmasına rağmen, tarih, coğrafya, matematik ve geometri bilgisi çok iyiydi. İlkokulda öğrendiği formülleri 40 yıl sonra bile hatırladığına ve onları kullanarak geometri problemlerini çözebildiğine şahit olmuştum. Bir seferinde lisede okuyan ağabeyim, yamuğun alanı ile ilgili çözemediği bir geometri sorusunu babama sormuştu. O da eline aldığı kâğıda, önce formülünü yazmış, sonra da problemi çözmüştü. Ağabeyim de şaşırıp kalmıştı.

Doğruluk, dürüstlük, vatan sevgisi, millet bilinci gibi değerleri içselleştirmesinde ilkokulda aldığı eğitimin çok büyük etkisi vardı. Devletten bir kuruş vergiyi esirgemenin bile haram olduğunu düşünecek kadar dürüsttü.

Bakkalda satılan her malın bir kâr oranı vardı. O orandan fazla kâr koyarak satmak yasaktı. Her şeyle kendisi ilgilenemediği zamanlarda yeni gelen malların kârını hesaplayıp fiyatını yazmak işini biz yapardık. Mesela tuzun kâr oranı yüzde 5'ti çünkü o bir ailenin zorunlu ihtiyacı idi. Fakat zücaciye türü ürünler zorunlu ihtiyaç olmadığı için kâr oranı daha yüksekti ama onun da bir sınırı vardı, ondan fazla olamazdı. Bir seferinde ağabeyim çay kaşığının maliyeti üzerine kârını koymuş. Ürüne 98 kuruş fiyat yazması gerekirken rakamı yuvarlayarak bir lira yazmıştı. Babam faturadan fiyatları kontrol ederken bunu görmüş ve ağabeyimi azarlamış, çay kaşığının üzerindeki etiketi değiştirmişti.

Bir seferinde rahmetli babam ilçeye giderken beni de yanına aldı. Birlikte vergi dairesine gittik. Görevli memura: "Ben gerçek usulde vergi vermek istiyorum, ne yapmam gerekiyor?" diye sordu. Memur ona ne kadar, "Amca, sen köy bakkalısın, vergini götürü usulde vermen yeterli." dediyse de babam ısrar

etti. Memur ne yapacağını şaşırınca bizi müdüre yönlendirdi. Biraz bekledikten sonra müdürün yanına girdik. Babam ona da aynı şeyi sordu. Müdür de şaşırmıştı. "Neden böyle bir şey istiyorsun?" diye sorunca Babam: "Ben çok alışveriş yapıyor, çok kazanıyorum. Götürü usulde vergi kazancıma göre az kalıyor, ben vergimi tam ödemek istiyorum." diye cevap verdi.

Vergi dairesi müdürü, babamı isteğinden vazgeçirmek için son bir açıklama yaptı: "Gerçek usulde ön muhasebe yapman, bir muhasebeci tutman, o muhasebeciye para ödemen gerekiyor. Ayrıca götürü usulde verdiğinden daha fazla vergi vermen gerekecek." dedi ama babamı vazgeçiremedi. Ondan bir dilekçe aldılar, babam da ondan sonra vergilerini yıllarca gerçek usulde ödedi.

TAMAMEN PLATONİK

"Gönül ferman dinlemez!" deyip kadın ve erkek arasındaki her türlü duygusal ilişkiyi normal kabul etmenin doğru olmadığını düşünüyorum. Yani bana göre gönül bazı fermanları dinlemek zorunda olmalı. Örneğin henüz çocuk yaşta olan bir öğrencinin, öğretmenine âşık olduğunu hissetmesinin psikolojik açıdan bir açıklaması vardır ve anlayışla karşılanabilir fakat öğretmenin buna kapı aralamasının doğru olmadığını düşünüyorum.

Öğrencisi ile evlenen öğretmenler olduğunu biliyorum. Hatta aynı okulda görev yaptığım iki öğretmen, öğrencilerimiz ile okuldan mezun olduktan sonra evlendiler. Bu evliliklerden birinin duygusal ilişkisi okulda başlamıştı diğerinin ise tamamen mezun olduktan sonra geliştiğini biliyorum. Duygusal ilişkisi okulda başladığı için birinci evliliği tasvip etmediğimi ama ikincisi ile ilgili bir yargıya varmanın doğru olmadığını açıkça söylemek isterim.

Anlatacağım öykü yukarıda yazdıklarımdan farklı bir zeminde gerçekleşmişti. Kız öğrencimiz öğretmen arkadaşımıza âşık olmuş ama öğretmenin bundan haberi olmadığından kapı aralaması da söz konusu olmamıştı. Yani olay tamamen platonikti. Okulun en başarılı öğrencilerinden biriydi. On birinci sınıfa gidiyordu ve tıp fakültesini kazanmak için yoğun bir şe-

kilde üniversite sınavına hazırlanıyordu. Davranışları güzel ve utangaç bir öğrenciydi. Üç yıldır okulumuzdaydı ve kız erkek ilişkileri ile ilgili kendisi hakkında hiçbir şey duymamıştık.

Bir süredir içine kapanmıştı ve sınavlardan aldığı puanlar düşmüştü. Bu durum, dersine giren öğretmenlerin dikkatini çekmiş ve öğretmenler odasında konuşulur olmuştu. Fakat sebebi ile ilgili kimse bir şey bilmiyordu. Psikolojik danışman arkadaşımız kendisiyle ve velisiyle ayrı ayrı konuşmuş ama bir şey öğrenememişti. Arkadaşlarına da bilgi vermiyordu. Gün geçtikçe dalgınlığı artıyor, akademik başarısı azalıyordu.

Bir gün aynı sınıftan iki kız öğrencim yanıma geldi ve söz konusu arkadaşlarının özel bir konuda benimle görüşmek istediğini ama çok utandığı için çekindiğini söyledi. Onlara konunun ne olabileceğini sordum. Onlar da "Hocam, duygusal bir durum olduğundan şüpheleniyoruz, biz de ona kendisini anlayacak ve sırrını saklayacak bir büyükle konuşmasını tavsiye ettik o da konuyu ancak size açabileceğini söyledi." dediler.

Bir yandan öğrencilerimin bana güvenmesinden, baba gibi görmesinden memnun olmuştum ama edindiğim her sırrın da bana bir yük getireceğinin farkındaydım. Yine aklıma kendi çocuklarım geldi. Onlar böyle bir durumda olsaydı ve bir büyüğün yardımına ihtiyaç duysaydı olgun bir öğretmenlerinin onları dinlemesini ve yol göstermesini isterdim. Ben de onlara ders çıkışı rehberlik servisinde görüşebileceğimi söyledim.

Rehber öğretmenimize konuyu anlattım ve ondan bazı tavsiyeler aldım. Ders çıkışı öğrencim odaya geldi ve karşılıklı oturduk. Çok utandığı belliydi, konuşuyorduk ama yüzüme bakmıyordu, başı sürekli öndeydi. Bir öğretmenine karşı farklı duygular içinde olduğunu ve iki aydır içindeki bu duyguya hâkim olamadığını söyledi. Hangi öğretmen olduğunu da söyledi. Biraz rahatladım çünkü öğretmen evli değildi. Olur ya böyle bir olay evli bir öğretmenle ilgili olduğu duyulsa, öğretmenin haberi olmasa bile bir ailenin dağılmasına bile sebep olabilirdi.

Ona öğretmeni ile herhangi bir şekilde duygusal bir konuşma yapıp yapmadığını, ondan bir cesaret alıp almadığını sordum. Böyle bir şeyin kesinlikle olmadığını, olayın tamamen kendisi ile ilgili tek taraflı geliştiğini söyledi. Biraz daha rahatladım. Aslında bu gelişmenin kendisini de rahatsız ettiğini; konunun aklından çıkmadığını, geceleri uyuyamadığını, ders çalışmaya otursa bile okuduğunu anlamadığını, sınavlara da hazırlanamadığını anlattı. Ben de ona bunların farkında olmasının iyi bir şey olduğunu söyledim. Karşı cinse karşı duygusal yoğunluk yaşayabilecek bir yaşta olduğunu, bir süre sonra bu duyguların bazılarının sönümlenip yenilerini yaşayabileceğini söyledim. Biraz daha konuştuk ama ona ne yapması gerektiği konusunda bir şey demedim. Sadece duygularını ve düşüncelerini ifade etmesine fırsat verdim. O da anlattıkça rahatladı. Artık yüzüme bakarak konuşuyordu. Ayrılmadan önce anlattıklarının aramızda kalmasının, diğer öğretmenlerin, arkadaşlarının ve anne babasının haberi olmasını istemediğini söyledi. Ben de bunu merak etmemesini söyledim. Eğer soran olursa 'Ders başarılarımla ilgili konuştuk." diyebilirsin dedim. Yalan değildi çünkü düşen not durumlarını da konuşmuştuk.

Bir hafta sonra bahçede yanıma geldi ve ayaküstü sohbet ettik. Benimle konuştuktan sonra rahatladığını ve artık daha iyi olduğunu söyledi. Ben de sevindiğimi, biraz zamana ihtiyacı olduğunu ve daha iyi olacağını söyledim. Yüzü gülüyordu. Bir öğretmenin en mutlu olduğu anlardan biri de öğrencinin yüzünün gülmesiydi.

Birkaç gün sonra söz konusu öğretmenin nişanlandığı bilgisi okulda duyuldu. Sevinmiştim, böylece başarılı bir öğrencim hayatını da yoluna koyacaktı. Öyle de oldu. İlk sınavlarda daha başarılı notlar aldı. İçine kapanıklık yerini arkadaşlarıyla şakalaşan neşeli bir öğrenciye bıraktı.

O şimdi iyi bir hekim.

KAVŞAKTAKİ ERGEN

2000'li yılların başında, lise öğrencileri arasında, zorunlu kıyafete karşı bir duruş başlamıştı. Bu aslında; kumaş takım, deri ayakkabı ve gömlek giymek ve kravat takmak mecburiyetine karşı bir eylemdi. Devlet okullarında okul yönetimi bir kıyafet belirliyor ve öğrenciler de bunu giymek zorunda kalıyordu. Fakat genç insanlar büyüklerin belirlediği bu kıyafeti giymek istemiyor, yasağı delmek için ellerinden geleni yapıyorlardı.

Bir dönem gömleğin üstteki düğmelerini açarak eteklerini dışarı çıkarıyor, kol manşetlerini ceketin üstüne doğru katlıyor, kravatın düğümünü göğüs kısmına sarkıtıyorlardı. Beyaz spor ayakkabılarını siyaha boyayıp deri ayakkabıya benzeterek okula gelenler bile oluyordu. Okul yöneticileri ve öğretmenler sabah bahçede sıra olan öğrencileri kontrol ederek içeriye alıyordu. Bazı öğrenciler bu denetlemeye takılmamak için üstünü başını topluyor fakat içeri girdiğinde dağıtıyordu.

Bir sabah öğrencileri içeriye alıyorduk. Gömlek düğmelerinin yukarıdan en az üç dört tanesini açmış şekilde önümüzden geçerken müdür yardımcısı: "Ne bu rezalet, ahlaksız, çekil kenara!" diye bir kız öğrenciye bağırdı. Aslında

öğrencimiz gömleğinin altına badi giydiği için herhangi bir açıklık söz konusu değildi. Ama olsa bile bir kız öğrenciye bu şekilde hitap etmek kabul edilebilir değildi. Öğrenci de müdür yardımcısına aynı tonda: "Bana bu şekilde bağırmaya, bu sözleri söylemeye hakkınız yok, rezil ve ahlaksız kelimelerini de size iade ediyorum." dedi. Ortam çok gerilmişti. Öğrenciyi bir kenara çektim, iki arkadaşını da yanına katıp beklemesini istedim. Müdür yardımcısını da odasına gönderip kalan öğrencileri içeri aldık.

Öğrenciyi alıp okul müdürünün odasına çıkardım ve müdüre de olayı anlattım. Müdür yardımcısı da yanımıza geldi. İkisi de biraz sakinleşmişti ama öğrenci velisini çağırıp şikâyette bulunmakta, müdür yardımcısı da öğrenciyi disipline vermekte ısrarlı görünüyordu. Öğrenciyi sınıfına gönderdik, ben de dersime gittim. Birkaç gün sonra öğrenci, veli, müdür ve yardımcısı bir araya gelip konuyu kapattıklarını öğrendim.

Bir hafta sonra, aynı öğrencinin sınıfında ders işlerken aynı vaziyeti dikkatimi çekti. Bu sefer içinden daha açık bir kıyafet giyiyordu. Ders anlatmaya devam ederken yanına yaklaştım, dersin akışını bozmadan ellerimi gömleğimin düğmelerine götürüp onun göreceği şekilde ilikleme hareketi yaptım. Beni anladı, biraz utandı ve düğmelerini ilikledi. Dersten sonra yanıma geldi, "Teşekkür ederim Hocam." dedi. Önce neden teşekkür ettiğini anlamadım ve sordum. "Hocam, arkadaşlarımın ruhu bile duymadan beni uyarma hassasiyetiniz için." dedi. Biraz sohbet ettik; kendisine değer verdiğimi, kırmadan dökmeden rehberlik etmek istediğimi düşünmüş ve duygulanmıştı. Bağırmadan, çağırmadan, hakaret etmeden de gençlerin hataları düzeltilebilirdi. Onlar

gençti, itiraz ve isyan çağındaydılar. Biz büyüklere, onları anlamak, kırmadan dökmeden rehberlik yapmak düşerdi.

Bu sadece bir eylem değil aslında zorunlu kıyafete karşı bir isyandı. Öğrenciler sadece okulda değil sokakta da böyle giyiniyordu. Mesela okuldan çıkınca kravatını çıkarıp çantasına koyma imkânı varken çıkarmıyor, iyice sarkıtarak dışarıda da öyle geziyorlardı.

Gençlerin bu isyanı, toplumdaki sosyal tabakalara göre farklı bazı eylemlere de dönüşebiliyordu. Bir gün bir arkadaşım ile birlikte, onun kullandığı pahalı marka lüks aracıyla, İstanbul'un yoksul mahallerinden birinde seyahat ediyoruz. Bir kavşağa yaklaştık ve kırmızı ışık yanınca durduk. Işıkların dibinde en önde duran aracımızın içinden karşıya geçen yayaları izliyoruz. Yayalar kalabalık bir grup halinde geçti. Biz de yeşil yanınca hemen hareket edelim diye gözümüzü ışıklara diktik bekliyoruz.

Tam araçlara yeşil ışık yanmıştı ki, gömleğinin etekleri ceketinin altından görünen, beyaz gömleğinin manşetlerini ceketin koluyla birlikte yukarıya katlamış, kravatı da dizlerine kadar sarkmış salaş bir lise öğrencisi aracımızın önüne adımını attı. Fakat yürümüyor, kısa bir adım atıp ters ters bize bakıyor, bir adım daha atıyor külhanbeyi gibi bize bakıyor. Arkamızdaki araçlar kornaya basıp 'yürüsene' bağırmaya başlayınca bizim arkadaş, ben "Dur, ne yapıyorsun!" diyene kadar gaza basıp az ilerledi ve öğrencinin dizlerinin dibinde durdu. "Görmüyor musun Hocam özellikle yapıyor, bunları böyle terbiye etmek lazım." diyen arkadaşıma sakin olmasını ve az sonra durumu kendisine izah edeceğimi söyledim. İsyankâr genç hiç istifini bozmadan kaplumbağa gibi yürümeye devam etti. Önümüz açılınca biz de hareket edip kavşaktan geçtik.

Ben o genci tanımıyordum ama gelir seviyesi düşük bir bölgeden geçtiğimiz için büyük ihtimal yoksul bir ailenin çocuğu olabilirdi. İçinden: "Biz kiramızı ödemeye bulamazken, istediğimizi alıp yiyemezken siz bu pahalı lüks araçla geziyorsunuz. Elime fırsat geçti küçük de olsa bir intikam alayım sizden." diye düşünmüş olabilir ve gelir dağılımındaki adaletsizliğe isyanını ifade etmiş olabilirdi. Gençler adaletsizliklere, eşitsizliklere daha duyarlıdır. Onların davranışlarını bu eksende düşünerek değerlendirmekte fayda vardır. Ayrıca gençlerin bu isyan ve itiraz özelliklerini köreltmemekte ve bastırmamakta fayda vardır. Toplumun, bu özellikleri taşıyan gençlere de ihtiyacı vardır.

Görev yaptığım okullarda okul yönetici ve öğretmen arkadaşlarımla en fazla tartıştığım konulardan biri de öğrencilerin taşkınlıkları ve kavgaları konusudur. Okul yöneticileri haklı olarak okulda disiplin sorunu, kavga gürültü olsun istemezler. Kavga eden ve taşkınlık yapan gençlere ağır cezalar vermeye çalışarak caydırıcı olmak da isterler. Öğretmenlerin çoğu da benzer kanaattedir. Ancak ben bu konuda biraz farklı düşünüyorum.

Eğer sürekli hale gelmiş bir akran zorbalığı yoksa öğrenciler arasında meydana gelen basit tartışma ve kavgalara sert cezalar uygulanmasını hatta ceza verilmesini doğru bulmuyorum. Çünkü bir toplumun kavgacı, cesur, atılgan gençlere de ihtiyacı vardır. Toplum zor ve riskli bir durumda kaldığında karıncayı bile incitmeyen halim selim insanlarla bu zor süreçten çıkılmaz. İşte orada o cesur ve atılgan gençlere ihtiyaç olur. Eğer bu gençleri çok bastırırsak zor durumda ihtiyaç olduğunda onları etrafımızda bulamayız.

Konferans vermek üzere okuluna misafir olarak gittiğim bir lise müdürünün, sohbet sırasında söylediği: "Hocam ben, ergen çocuğu olmayan öğretmeni disiplin kuruluna seçtirmek istemem. Çünkü ergen çocuğu olmayan, onun derdini çekmeyen kişi, yaptığı küçük hataları bile şiddetle cezalandırmaktan yana oluyor." sözünü hiç unutmam. 'Gençler geleceğimizdir' sözü havada kalmamalı, onlara değer verip kırmadan dökmeden onları geleceğe hazırlamalıyız!

HER ÇOCUK FARKLIDIR VE DEĞERLİDİR

Bugünkü anlamda olmasa da eski çağlardan beri 'okul' olarak kabul edilebilecek yapıların olduğunu biliyoruz. Sümer yazıtlarında; insanların yerleşik hayat yaşadıkları yerlerde, çocukların bir araya geldikleri ve görevli bir rahibin onlara okuma yazma, basit matematik işlemleri öğrettiğine, hikâyeler anlattığına dair bilgiler var.

Bugünkü modern okulun ise yaklaşık 200 yıllık bir tarihi var. Batı'da başlayan sanayileşme hareketleri insanların kırsal bölgelerden şehirlere göç etmesine sebep olmuştu. Bugünkü okul, çalışmak için şehre gelen işçilerin çocukları için tasarlanmıştır. Okulun tasarımı ve amacında başlangıçtan beri çok fazla bir değişiklik olmamıştır. Bu bağlamda okul muhafazakâr bir kurumdur. Çocuklar sınıfın içinde birbirinin ensesini görecek şekilde sıralara oturur, öğretmen dersini anlatır, ödev verir ve kontrol eder. Okulun disiplin kuralları vardır. Bu kuralları ihlal eden öğrenci cezalandırılır. Böylece öğrencilerin uysallaşması sağlanır ve otoriteye boyun eğmeye alıştırılır. Okul bir sosyal ortam olduğu için, isyan eden çocuklar okuldan uzaklaştırılarak toplumdan soyutlanır.

Kimse bunu istemeyeceği için büyük çoğunlukla otoritenin koyduğu kurallara boyun eğmek zorunda kalır. Bu düzen en fazla ulus devletlerin işine yarar. Çünkü ulus devletler kolay yönetilebilir uysal vatandaşlar yetiştirmek isterler.

Okulun değişmeyen bir amacı da sermayeye eleman yetiştirmektir. Anne babalarını fabrikalarda çalıştıran sermaye sınıfının gelecekteki eleman ihtiyacını da okul karşılar. Bu bağlamda okul, devlet ile sermayenin amaçlarına ulaşmasına katkıda bulunur. Emeği sömürülse de ekmeği ve özgürlükleri elinden alınsa da itiraz etmeyen, hak aramayan, baş kaldırmayan uysal vatandaş ve insanlar okulda yetiştirilirler.

Her ne kadar kuruluş amacı farklı olsa da okulun olumlu işlevleri de vardır. Okul, yapay da olsa bir sosyalleşme ve birlikte yaşamayı öğrenme yeridir. Akranlarıyla buluşan, iletişim kuran ve oyun oynayan çocuk toplumsal kuralları öğrenebilir ve topluma uyum sağlamayı başarabilir. Ayrıca okul eğitimde bir miktar fırsat eşitliği sağlayabilir ve sosyal tabakalar arası geçişi kolaylaştırabilir. Okulun ücretsiz olması yoksulluktan dolayı okuma imkânı bulamayanlara fırsat verebilir. Ülkenin ücra yerlerinde açılan okullar o bölgelerden çocukların ve gençlerin okumasına, bir üst okula gidebilmesine ve böylece ekonomik refahını artırmasına katkıda bulunabilir.

Okulun toplumsal ve insani değerleri yeni nesillere aktarma konusunda da bir işlevi vardır. Toplumu bir arada ve ayakta tutan değerleri yaşamak ve yaşatmak gerekir. Bu sebeple; insanların mutlu olmasını sağlayan ve toplumun barışına katkıda bulunan değerlerin yaygınlaşmasında okulun olumlu bir işlevi vardır. Okul, bu işlevi ile bazı duygu ve düşüncelerde çocukların birbirine benzemesine vesile olabilir ve bu zararlı

bir şey değildir. Özgünlüklerini kaybettirmeden, çocukların; misafirperverlik, merhametli olmak, çalışkanlık, vatanseverlik gibi değerler etrafında yetiştirilmesi gerekebilir.

Okulun insanlık üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin en büyüğü tek tip insan yetiştirmeye vesile olmasıdır. Farklı kişisel özelliklerle okulun bir kapısından içeri giren çocuklar, duygu, düşünce, yetenek ve beceriler açısından birbirine benzer bir şekilde diğer kapısından çıkmaktadır. Bu da yeteneklerin körelmesine, becerilerin gelişmemesine, duygu ve düşüncelerin birbirine benzemesine sebep olmaktadır. Böylece insanın düşünce, kültür, sanat ve spor alanlarında ürünler ortaya koymasını ve farklılaşarak zenginleşmesini sağlayacak gelişmelerin önü kapanmaktadır.

İdeolojik amaçlarla tek tip insan yetiştirme arzusu bizim ülkemizde de yaygındır. Farklı düşünceler bizim kültürümüzde zaten bir zenginlik olarak görülmezken bir de okulun tek tipleştirici etkisi sosyal ve siyasi hayata büyük etki etmiştir. Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan insanları birbirine benzetme çabaları, cumhuriyet döneminde hızlanmış ve halen devam etmektedir. Hem devleti elinde bulunduran güç hem de sivil toplum hareketleri, okullarda kendi ideolojisine uygun insan yetiştirme arzusundan geri durmamıştır. Aktörler ve ideolojiler değişmiş ancak insanın renkli dünyasını siyah beyaza çevirme isteği değişmemiştir.

Ben de bu ülkenin okullarında okuduğum için okulun olumsuz etkilerinden ve tek tipleştirmenin getirdiği renk kaybından nasibimi almıştım. Ancak yetiştiğim demokratik ve özgürlükçü aile ortamının bu sistemden hafif hasarlı olarak çıkmama katkıda bulunduğunu düşünüyorum. Her za-

man yaygın olana karşı aykırı düşüncelerim ve yerleşik olana karşı eylemlerim oldu. Bu, çoğu zaman bilinçli bir tercih değil doğal bir sonuçtu. Bu farklı oluşa kişisel özelliklerimin ve karakterimin de etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Yetiştiğim ortam ve karakterim beni belli bir noktaya kadar korumuş ancak okulun etkisi bunlara galip gelmişti. Öğretmen olduğumda çocukluğumdan beri okulun üzerimde bıraktığı etkiyi daha iyi hissetmeye başlamıştım. Neticede bir devlet memuru olarak ne kadar dikkat etsem de sistemin değirmenine su taşıdığımın farkındaydım. Ancak bir arkadaşımın işi için gittiğim İstanbul'daki İsveç konsolosluğunda bir kırılma yaşadım.

Arkadaşımla birlikte İsveç konsolosluğuna gittik. O işlerini hallederken ben de bekleme salonundaki bir masaya oturdum. Masanın üstünde bir tanıtım afişi vardı. Küçük resimler ve kısa açıklamalarda İsveç'i tanıtan bir afişti bu. Afişte İsveç'in tarihi, kültürü, ekonomisi, eğitimi, edebiyat, sanat ve spor çalışmaları ile ilgili küçük resimler ve kısa açıklamalar vardı. Eğitim ile ilgili bölüme gelince bir şaşkınlık yaşadım. "İsveç'te Eğitim" başlığı altında, renkli giysileriyle oyun oynayan çocukların küçük bir fotoğrafı ve onun altında da "İsveç'te 1 milyon 200 bin çocuk vardır. Hepsi birbirinden farklıdır ve değerlidir." yazıyordu. Eğitim ile ilgili başka bir şey var mı diye hemen afişin diğer bölümlerine hızlıca göz gezdirdim fakat bir şey göremedim. Döndüm bir daha okudum. Evet, aynı yukarıdaki cümle vardı orada. İçimden: "Vay canına, adamlar ülkelerini tanıtmak için 50x70 bir afiş hazırlamışlar ve eğitim ile ilgili bu konuyu vurgulamışlar. Demek ki bu konu sandığımdan da önemli!" dedim.

Daha sonra konuyu biraz araştırdım. Çocukları birbirine benzetmenin toplumu nasıl renksizleştirdiğini; düşünce, bilim, kültür, edebiyat, sanat ve spor alanında kısırlaşmaya sebep olduğunu daha iyi anladım. Okulun çocukların soru sorma becerilerini zayıflatması, sanatsal yönlerini köreltmesi kabul edilebilir değildi. Çünkü insanlığın bunlara ihtiyacı vardı.

Yaşadığım bu kırılma noktasından sonra öğrencilerimi daha dikkatli dinledim, duygu ve düşüncelerini harekete geçirmeye çalıştım ve ifade etmelerine daha fazla fırsat verdim. Yeteneklerini keşfetmeleri, becerilerini geliştirmeleri konusunda ve onları daha fazla destekledim.

Eğitimin ne çocukları birbirine benzetme hakkı ne de birbirinden farklılaştırma görevi olmalıdır. Her çocuk kendi özgünlüğünü koruyacak şekilde yetiştirilmelidir. Okul, çocuğa dışarıdan davranış değiştirmek ve onu denetlemek için bir araç olarak kullanılmamalıdır. Okul; kendini, varlığı ve hayatı keşfetmesi ve kendi iç dinamiği ile gelişmesi amacıyla, eğitim yolculuğunda çocuğa rehberlik yapmalıdır.

SESSİZ SALON

Eğitimlerime katılan arkadaşlar bilirler; özellikle seminer ve atölye çalışmalarımız oldukça keyifli geçer, katılanların çoğu 'iyi ki geldik' derler. Konuşmalarımda teori ile pratiği buluşturmaya, yaşanmış örneklerle desteklemeye ve sınıf içi uygulamalarla göstermeye çalışırım. Tüm bunlara biraz da rol yapma yeteneğimi ve katılımcıları etkin kılmayı ekleyince eğitimler tadından geçilmez hale gelir. Aslında tüm bunların sırrı iletişim ve etkileşim ile ilgilidir.

Benden eğitim talep eden il, ilçe veya okul müdürlerinin en çok istedikleri şey motivasyondur. Üzerlerinde sanki ölü toprağı varmış gibi öğretmenlerinin isteksiz ve heyecansız olduklarını düşünen müdürler için en basit ve kısa çözüm keyifli, öğretici ve harekete geçirici seminerlerdir. Oysa öğretmenlerin isteksiz ve heyecansız olması sadece kendileriyle ilgili değildir. Yöneticilerin tutumları, okul iklimi, öğrenci ve velilerin davranışları ve sistemin çıkmazları da öğretmeni olumsuz etkileyebilir. Yani aslında bir seminer bazı şeyleri değiştirebilir fakat tüm sorunları maalesef çözemez.

Bir gün öğretmen yetiştiren fakültelerden birinin dekanı beni aradı. "Hocam, öğrencilerimiz okulda teorik bilgiler öğreniyor ama uygulama konusunda eksik kalıyorlar. Öğretmen olduklarında zorluk çekmemeleri için sizin gibi mutfağın içinden bir öğretmenle tanışmalarını istiyorum, bir seminer yapalım." dedi. İstanbul dışında bir üniversiteydi. 'Olur' dedim ve tarihte anlaştık. Uçak biletlerim alındı, günü gelince ben de bir gün önce akşamdan gittim. Dekan beni başka bir hoca ile birlikte havalimanında karşıladı. Yemek yedik, çay içtik, sohbet ettik ve beni güzel bir otele bıraktılar.

Sabah kahvaltısından sonra bir görevli beni otelimden alıp fakülteye götürdü. Kısa bir sohbetten sonra konferans salonuna geçtik. Salonda en az beş yüz öğrenci vardı fakat neredeyse hiç ses çıkmıyordu. Bilgisayarı bağladım ve sunumu ekrana yansıtıp dekanın yanına oturdum. Bir öğrenci takdim etti ve ben de sahneye çıktım. Alkışlar çok cılızdı. "Bu kadarcık alkışa şarkı söyleyemem." diye bir espri yaptım. Tekrar alkışladılar ama bu da ilkinden çok farklı değildi.

Bir gariplik var diye düşündüm ama yokmuş gibi davranıp seminere başladım. Bazı salonları açmak için buz kırıcılara ihtiyaç olur. Ben de onları denedim; fıkra anlattım, bir öğrencinin yanına gidip şaka yaptım, komik bir öğrenci hatırası anlattım ama yarım saat geçmesine rağmen salonu açamadım. Böyle bir şeyi hayatımda ilk defa yaşıyordum. Yalnız salonda bir şey dikkatimi çekmişti. Öğrencilerin arasında yetişkin insanlar serpilmişti. Öğretim üyeleri olduklarından şüphe ettim. Ortaokul ve liselerdeki sohbetlerimde, öğrencileri kontrol altında tutmak için böyle uygulamalar oluyordu. Fakat bir fakültede hocaların öğrencilerin arasına oturmasına daha önce rastlamamıştım.

Seminer bir buçuk saat sürdü. Sonuna doğru az da olsa bir etkileşim sağlamıştım ama yine de bir gariplik vardı. Ben her zamanki seminerimi yapmıştım ama bu salondakiler diğerlerinden farklıydı. Seminer bittikten sonra herkes dışarı çıkarken bazı öğrenciler yanıma gelip sorularını sordular. Bazıları ise "Hocam iyi ki geldiniz, hem bize hem de eminim hocalarımıza yeni bir kapı açtınız." dediler. Bunlar hemen her zaman karşılaştığım geri bildirimlere benziyordu, salondaki heyecansızlığın sebebini anlamam için yetersizdi.

Salondan ayrılıp dekanla birlikte odasına gittik. Bir süre sonra dekan yardımcısı ve bir hoca daha geldi. Çay eşliğinde sohbet ederken daha fazla dayanamadım ve "Hocam, bugün salonu açmakta, öğrencilerle iletişim ve etkileşim kurmakta zorlandım. Bu, daha önce pek yaşadığım bir şey değildi." dedim ve ne düşündüğünü sordum. Gülümseyerek: "Sizi neden davet ettiğimi zannediyorsunuz." dedi. Baktım dekan yardımcısı ve diğer hoca da gülümsüyor. Dekan sözlerine devam ederek: Hocam biz burada göreve başlayalı iki ay oldu. Bizden önceki yönetim kurucuydu ve çok otokratikti. Fakülte kadrosunu da kendilerine benzeyen hocalardan kurmuşlar. Çoğunun yaşı ilerlemiş ve geleneksel eğitim anlayışından geliyorlar. Sınıflarda masalarına oturup ders anlatıyorlar. Öğretmenlikle ilgili bir etkinlik yapmıyorlar. Öğrencilerin soru sormasına bile izin vermiyorlar. Biz göreve gelince bunu fark ettik ve bazı öğrencilerle görüşmeler yaparak tespit ettik. Salonda yaşadığınız bu durumun eseridir. Çalışmalarınızın niteliğini bildiğimizden farkındalık oluşturmak için sizinle başlamak istedik. Öğrencilerin aralarına oturmalarını da hocalara ben söyledim." dedi.

Bu sözleri dinleyince önce öğrencilere acıdım sonra da ülkeme. Öğretmen yetiştirmek işleviyle kurulmuş bir fakültede, eğitim bilimleri açısından kabul edilemeyecek bir uygulama vardı. Bu yerleşik düzen de hocalar tarafından ayakta tutuluyordu. Üzülmemek elde değildi.

Dekana, birkaç hafta sonra öğretim üyesi ve öğrencilerden, seminerin bir işe yarayıp yaramadığı konusunda geri bildirim alırsa faydalı olacağını ve benimle paylaşırsa memnun olacağımı söyledim. Bir ay sonra aradı ve elde ettiği bilgileri konuşup yorumladık. Bir ilerleme ve değişme vardı ama daha çok yol almaları da gerekiyordu.

Hayat zaten yol almaktan ibaretti. Hemen sonuç bekleyenlerin hüsrana uğrama ihtimali yüksekti. Fakat süreçten sorumlu olduğunu bilen, gayretle tohum ekmeye ve onu sulamaya devam edenler hiçbir zaman hüsrana uğradığını düşünmezdi.